

Alfabetul grec

1. Originea indoeuropeană a limbii grecești

Grecii vorbesc limba greacă, o limbă Indo-Europeană ce reprezintă o categorie în sine. Se pare că limba greacă ar avea o legătură mai strânsă cu limba armeană și cu limbile indo-iraniene. Din punctul de vedere al structurii cuvântului sau sub aspect morfologic, ea este o limbă afixată flexionară: limbile afixate flexionare au structura cuvântului formată din rădăcină, afixe (prefixe, infixe, sufixe) și desinențe (întâlnite numai la cuvintele flexibile).

2. Câteva aspecte referitoare la evoluția istorică a Greciei antice și a limbii grecești

2.1 Grecia preelenică și civilizația minoică

Evoluția istorică de pe teritoriul Greciei cuprinde două mari secvențe: **Grecia preelenică** și **Grecia elenică**. Grecia preelenică se referă la istoria anterioară venirii grecilor indoeuropeni în patria lor istorică (grecii indoeuropeni încep să pătrundă în peninsula Balcanică în jurul anului 2000 a.Chr.). Această perioadă aparține epocii preistorice, excepție făcând insula Creta care, măcar de la începutul mileniului II a.Chr., făcuse pasul către Antichitate.

În insula Creta își avea centrul civilizația cretană sau minoică, denumită astfel după numele regelui legendar Minos. Civilizația minoică a fost o civilizație din epoca bronzului care a apărut pe insula Creta și a înflorit între anii 2600-1400 a.Chr. A fost redescoperită la începutul secolului XX, între anii 1900-1931, datorită activității arheologului britanic Arthur Evans (1851-1941). Această civilizație, cu centrul la Creta, a dominat Marea Egee și întregul bazin oriental al Mării Mediterane. Este posibil ca civilizația cretană să fi fost rezultatul unei dezvoltări interne, dar este foarte probabil ca ea să fi fost stimulată de legăturile comerciale și culturale cu Asia Mică și, într-o anumită măsură, cu Egiptul.

2.2 Grecia elenică

Mulți specialiști cred că strămoșii grecilor au venit în patria lor istorică aproximativ în anul 2000 a.Chr./ eventual 1900 a. Chr. Această datare este susținută de cercetările arheologice care au arătat că civilizația Helladică timpurie a fost înlocuită de o alta cu caracteristici deosebite, fără ca totuși vechea civilizație să fi dispărut cu totul. În ceea ce privește patria primitivă a acestor indoeuropeni, cercetătorii nu au ajuns la un acord deplin. Teoria cea mai răspândită este aceea care plasează această patrie undeva în nordul Mării Negre, dar nu în proximitatea acesteia, deoarece limba greacă nu are un cuvânt propriu pentru noțiunea de „mare”, folosindu-se pentru această noțiune cuvântul preelenic *thalassa*. Noii veniți au coabitat cu populația anterioară. În urma acestei fuziuni etnice, care a durat probabil până către jumătatea secolului al XVI-lea a.Chr., a rezultat etnosul grec.

Perioada cuprinsă între anii 2000-1550 a.Chr. a fost denumită epoca indoeuropenizării Greciei. Primii invadatori vorbesc o greacă arhaică. Ei sosesc în valuri succesive. Se stabilesc, mai ales, în Grecia continentală. Danaii, aheii se instalează la Mycene, Argos, Tiryns etc.

2.2.1 Epoca myceniană (cca.1550-1175 a.Chr.)

Termenul de „myceniană”, atribuit acestei epoci, provine de la numele cetății Mycene din Argolida (cea mai prosperă dintre cetățile grecești în jurul anului 1300 a.Chr.).

Cel care a descoperit lumea myceniană este germanul Heinrich Schliemann (1822-1890), care a efectuat primele cercetări arheologice la **Mycene** (1876) și în alte așezări contemporane, în ultimul sfert al secolului al-XIX-lea. Tot el a efectuat cercetări epocale pe înălțimea de la Hissarlîc, în Turcia, în apropierea strâmtorii Dardanele, unde a descoperit o veche așezare preistorică pe care a identificat-o cu Troia, despre care vorbesc epopeile homerice.

După el, alți arheologi au făcut cercetări în multe cetăți myceniene. Arheologul american C.W. Blegen a făcut importante cercetări în așezarea de la **Pylos**, din vestul Peloponnesului, descoperind o altă mare cetate myceniană cu o importantă arhivă.

Un alt moment important în descoperirea lumii myceniene îl reprezintă anul 1952, când arhitectul Michael Ventris și filologul clasic John Chadwick au reușit să descifreze **scrierea myceniană** (linearul B, linearul A rămânând încă nedescifrat) și să demonstreze că **această scriere nota o limbă greacă foarte veche**, oferind totodată specialiștilor un material documentar de mare importanță.

Lumea myceniană nu a constituit un stat unitar. Existau mai multe centre politice, precum cele de la Mycene, Tiryns, Pylos, Athena, Orhomenos, Iolcos, Rhodos, Cnossos ș.a. Aceste orașe myceniene vor fi distruse. În prezent, nu se cunoaște cu siguranță cauza nimicirii lor. S-a înregistrat, totuși, o excepție: Atena, singura cetate care va rămâne intactă. Cu toate acestea, micenienii care se aflau acolo par să fi dispărut.

2.2.2 Epoca homerică (cca. 1175-750 a.Chr.)

După anul 1200, civilizația aheilor este distrusă și va fi nevoie de patru secole și ceva pentru a-și regăsi echilibrul. Prăbușirea civilizației myceniene marchează începutul unei perioade obscure, situată între 1175/1100 și 700 a.Chr. Denumirea de epocă homerică se justifică prin faptul că, pentru această perioadă, aproape singurele informații proveneau din cele două epopei homerice, *Iliada* și *Odyseea*. Astăzi documentația a sporit mult datorită cercetărilor arheologice care vizează această perioadă. Cu toate acestea, epoca homerică este încă puțin cunoscută și, de aceea, în istoriografie pentru această perioadă se mai folosește și denumirea de Ev Întunecat.

Potrivit tradiției, Atena este singura cetate care a scăpat de jafuri. La Atena s-au refugiat populații venite din toată Grecia. Atena nu putea să hrănească toți acești refugiați și de aceea a trimis coloni în teritoriul ce va fi cunoscut mai târziu sub denumirea de Ionia. În aceeași perioadă, se constată o emigrare către insulele situate în largul coastelor Asiei Mici.

Perioada întunecată se încheie cu aproximație în timpul existenței prezumtive a lui Homer (750 a.Chr). Homer – dacă a existat – a trăit în această epocă și sub numele său figurează marile epopei ale antichității: *Iliada* și *Odyseea*.

2.2.3. Epoca arhaică (cca. 750-500 a. Chr.)

Este o perioadă în care se structurează clasele sociale, apare statul de tip *polis*, apar primii legiuitori și tirani și se produce marea colonizare greacă.

În epoca arhaică apare statul. Grecia arhaică nu a constituit un stat unitar, ci prin această denumire se înțelege un mare număr de mici state, cunoscute sub numele de orașe-state de tip *polis*. Adesea, aceste stătuțe s-au format în continuarea comunităților din epoca homerică. La această realitate politică au contribuit numeroși factori, cum au fost situația din epoca homerică precum și aspectul foarte compartimentat al teritoriului Greciei. Cetățile grecești aveau suprafețe limitate până la câteva mii de kilometri pătrați. Fiecare cetate avea un centru «politic» și un teritoriu agricol. Fiecare cetate avea propriul său sistem de guvernământ, divinități, tradiții, obiceiuri, eroi și mituri proprii. Statele grecești tindeau spre autarhia/ *αὐταρχία*, adică independența politică, și autarkeia/ *αὐτάρκεια*, adică independența economică.

În cetatea greacă s-au creat condițiile necesare pentru dezvoltarea individului. Cetățeanul putea lua parte la discuțiile despre bunul mers al lucrurilor. În aceste condiții, au apărut în Grecia noțiunile politice, fundamentale până astăzi, cum ar fi, *legea* și *democrația*. Sistemul politic al polisului a permis dezvoltarea gândirii politice, a filosofiei, a literaturii și artelor.

Deși erau divizați în numeroase state, grecii aveau conștiința apartenenței la același neam. Indiferent de dialectul pe care îl vorbeau, ei se înțelegeau între ei. Alte elemente de unitate erau religia, sărbătorile, jocurile și sanctuarele panelenice. Celebre erau Jocurile Olimpice, închinat lui Zeus, Jocurile Nemeene, în cinstea lui Heracles, Jocurile Pithice, în cinstea lui Apollo de la Pytho (denumire arhaică a cetății Delphi), și Jocurile Istmice, organizate la Istmul de Corinth. La aceste jocuri, în timpul cărora conflictele armate încetau, participau atleți din toată lumea greacă. Oracolele de la Dodona și de la Delphi erau vestite nu numai în lumea greacă, dar și printre barbari.

În ceea ce privește sistemele politice din cetățile grecești, acestea au cunoscut o mare diversitate (state oligarhice, democratice, monarhice). Athena și Sparta exemplifică cel mai bine cele două sisteme de guvernământ din Grecia, democrația și aristocrația.

2.2.4 Epoca clasică (500-336 a. Chr.)

În plan politic, epoca clasică se caracterizează prin disputa dintre două sisteme politice și ideologice opuse, anume cel aristocratic, eventual oligarhic (reprezentat de Sparta și de aliații săi din Liga Peloponesiacă), și cel democratic (reprezentat de Atena, conducătoarea Ligii de la Delos). **Secolul al V-lea este dominat, în plan politic, de războaiele medice (războaiele dintre greci și perși)**, precum și de ascuțirea antagonismului dintre Sparta și Atena, care a dus la cel mai important război fratricid, **războiul Peloponesiac**, care a aruncat întreaga lume greacă într-o gravă criză. De această criză a profitat, în final, Macedonia, care și-a instaurat astfel hegemonia asupra lumii elenice.

În plan cultural, perioada clasică a Greciei (500-336 a. Chr.) strălucește, în primul rând, datorită Atenei, care cucerește prin cultura ei, prin comediile lui Aristofan, prin tragediile lui Eschil, Sofocle și Euripide. Sofiștii – Protagoras, Gorgias – inițiază contra cost doritorii în arta cuvântului. Împotriva lor se ridică Socrate (condamnat la moarte în 399), apoi Platon (427 – 347 a.Chr.), discipolul lui Socrate și învățătorul lui Aristotel. Împreună cu aceștia, Platon a pus bazele filosofice ale culturii occidentale. Platon a fost interesat de matematică, a scris dialoguri filosofice și a pus bazele Academiei din Atena, prima instituție europeană de învățământ superior. Aristotel va fi, la rândul său, întemeietorul școlii peripatetice, Liceul/ Lykeion, școală ce

va rivaliza cu Academia lui Platon și va fi preceptorul lui Alexandru cel Mare. Un alt discipol al lui Socrate, Antisthenes, fondează școala cinică, ilustrată, mai ales, de Diogene din Sinope. Elocvența se dezvoltă, de asemenea, prin oratori precum Lysias, Isocrate, Demostene. Apare metoda istorică datorată lui Tucidide și se construiește Partenonul/ Παρθενών (447-438 a. Chr.).

În epoca clasică, limba greacă ne reține atenția, în mod special, prin expresia sa atică. Dialectul ionic-atic, utilizat la Atena și reprezentat prin scrierile celor mai mulți autori cunoscuți de noi astăzi, este varianta de limbă greacă studiată, în general, în universități. Greaca veche sau elena se referă, în special, la dialectul ionic-atic.

Dialectele limbii grecești vechi

Cu toate acestea, din punct de vedere lingvistic, Grecia ni se prezintă în epocile menționate mai sus precum un mozaic de dialecte. Dialectele diferă de la o regiune la alta, de la o cetate la alta. Se disting patru grupuri:

a) **Grupul ionic-atic.**

Dialectul ionic, vorbit într-o parte a Asiei Mici, în insulele Ciclade și în Eubeea, este dialectul în care a scris Homer (cu trăsături eolice) și Herodot. În dialectul atic (o ramură a dialectului ionic; mai este denumit și dialectul ionic-atic), vorbit în Atica, sunt scrise cele mai de seamă opere literare, istorice și filosofice. În acest dialect au scris tragicii Eschil, Sofocle, Euripide, comicul Aristofan, istoricii Xenofon, Tucidide, filosofii Platon, Aristotel, oratorii Isocrate, Demostene, medicul Hippocrate etc. Deoarece cele mai multe opere antice de expresie greacă sunt scrise în dialectul ionic-atic, în universități se studiază această variantă a limbii grecești vechi.

b) **Grupul doric,** vorbit în cea mai mare parte a Peloponesului, în Sicilia, în *Magna Graecia* (Italia de sud), în Creta și în alte insule, precum și într-o parte a Asiei Mici, este dialectul în care au scris liricul Pindar, poetul bucolic Teocrit, învățatul Arhimede etc.

c) **Grupul eolic** este format din dialectele tesalic, beotic și lesbic, reprezentate prin scrierile lui Hesiod, Alceu și Safo.

d) **Grupul ahean sau arcado-cipriot,** format din dialectele arcadic, cipriot și pamfilic, este cunoscut doar din câteva inscripții.

2.2.5 Grecia elenistică (336 a. Chr. – 30 a. Chr.)

În 336 a. Chr., Alexandru cel Mare moștenește regatul Macedoniei. Cetățile grecești nu mai sunt independente, ci se află sub stăpânire macedoneană. Cu toate acestea, Alexandru cel Mare susține că este purtătorul de stindard al elenității. Într-adevăr, prin cuceririle și prin expedițiile sale (armatele lui Alexandru ajungând până în India), un spațiu de expansiune imens este deschis elenismului. Cultura și civilizația Greciei clasice influențează alte culturi și civilizații orientale și, parțial, fuzionează cu acestea.

Greaca devine limba dominantă a întregului Orient mediteranean. Era necesară în acest moment o limbă unitară, comună. Apare astfel **greaca comună sau koiné (κοινή διάλεκτος)**: este vorba de o atică evoluată care revine, parțial, la dialectul ionic. Scriitorii continuă să aibă drept model pe marii autori ai Greciei clasice. Limba scrisă tinde spre statutul unei limbi fixe, fără să țină cont de evoluția limbii vorbite. Pronunția se

modifică: din primele secole după Hristos se apropie foarte mult de pronunția actuală a limbii grecești. În sec. al III-lea p. Chr., celelalte dialecte dispar.

2.2.6 Epoca romană (30 a. Chr. – 476 p. Chr.)

În 272 a. Chr., Roma preia controlul asupra Greciei Mari (sudul peninsulei italiene). În 168 a. Chr., romanii ajung în Macedonia. Istoricul grec Polibiul este martor al acestei expansiuni și intră în cercul cultural-politic al Scipionilor. În 30 a. Chr., după moartea Cleopatrei, romanii îi spun deja Mediteranei *Mare nostrum*. În toate statele elenistice poate fi văzută acvila romană și sigla S.P.Q.R. Dominația Romei e implacabilă.

Cu toate acestea, romanii conștientizează importanța culturii grecești. O admiră și încearcă să-i concureze pe greci în literatură, în artă și în știință. Are loc o fuziune între cele două culturi. *Mos Maiorum* se îmbină cu *Mos Graecorum*. Putem vorbi de o veritabilă unitate spirituală greco-romană. Fapt semnificativ, Marcus Aurelius (121-180), împărat roman, este un scriitor de expresie greacă, în timp ce unii autori de origine greacă scriu în latină. În această perioadă, este folosită, în continuare, greaca comună (koiné), însă pronunția se apropie de cea a grecilor de astăzi.

2.2.7 Epoca bizantină (476-1453 p. Chr.)

Partea orientală a Imperiului Roman supraviețuiește și menține vie cultura greco-romană până în anul 1453 p. Chr., când Constantinopolul este cucerit de turci. Toate științele sunt cultivate: dreptul, chimia, zoologia, matematicile etc. Tradiția umanistă antică se păstrează și este reprezentată, în special, de filosofi precum călugărul Μιχαήλ Ψελλός/ Mihail Psellos (1018 – 1096 p. Chr., sec. XI) sau de filosoful neoplatonist Plethon/ Πλήθων, pe numele adevărat Γεώργιος Γεμιστός (1355 – 1452, sec. XIV-XV). Însă Bizanțul strălucește mai ales prin credință. Apar două sinteze teologice impresionante: Sf. Ioan Damaschinul/ Ιωάννης ο Δαμασκηνός (676-749; în sec. VIII) și Sf. Grigorie Palama/ Γρηγόριος Παλαμάς (1296-1359; în sec. XIV). Arhitectura și muzica religioasă au parte de o dezvoltare originală.

Din punct de vedere lingvistic, în această epocă putem vorbi de greaca bizantină sau medie.

2.2.8. Stăpânirea otomană (1453-1830)

Turcii cuceresc Constantinopolul în 1453 p. Chr., iar Imperiul Roman de Răsărit își încetează existența. Cu toate acestea, cultura greacă supraviețuiește. Mulți savanți bizantini se retrag în Europa occidentală (cum ar fi clericul Bessarion/ Βασίλειος Βησσαρίων, 1403-1472). Acest aflux de oameni de cultură bizantini, exilați din patria lor, este unul din factorii majori care au contribuit la apariția Renașterii, la redescoperirea Greciei, a artelor sale, a științelor, a misticii sale și, implicit, a limbii grecești, căci în Occident, în Evul Mediu, copiii copiați încă textele grecești, însă nu știau să le citească, zicând *Graeca sunt, non leguntur*.

2.2.9. Grecia contemporană (1830 până în prezent)

În ciuda secolelor de dominație otomană, grecii au știut să-și mențină identitatea culturală. Grecia își recapătă independența în 1830. Limba *demotichi*¹ (eventual dimotichi) modernă/ δημοτική [γλώσσα] (denumită

¹ Pe lângă *demotichi*, există și *katharevúsa/ Καθαρεύουσα*. *Katharevúsa* este o formă a limbii grecești moderne concepută la începutul sec. XIX ca un compromis între greaca veche și greaca *demotichi* din epocă. După diverse dispute, grecii au început să utilizeze, în

și greaca modernă sau neogreaca) este moștenitoarea limbii koiné. Nu este vorba de o altă limbă, ci de un alt stadiu al limbii grecești. Morfologia, sintaxa și fonetica au suferit transformări, însă vocabularul s-a conservat remarcabil. Studiul limbii neogrecești/ Νεοελληνική Γλώσσα este ușurat mult dacă deja cunoașteți greaca veche.

Rezumat: etapele istorice ale limbii grecești

În evoluția limbii grecești se deosebesc următoarele etape istorice:

- *greaca veche* sau *elena*;
- *greaca comună (κοινή)*;
- *bizantina* sau *greaca medie*;
- și *greaca modernă* sau *neogreaca*.

În prezent, limba greacă a absorbit numeroase cuvinte din limbile vest europene și din limba turcă. Literatura greacă are o continuitate istorică de aproximativ 3.000 de ani, iar actualul alfabet grec este utilizat în scriere încă din secolul IX a.Chr.

3. Cele 24 de litere ale alfabetului grec

Alfabetul grec derivă din alfabetul fenician, care la rândul său își trage originea din inscripțiile „pseudo-hieroglifice” de la Byblos, din scrierea cuneiformă de la Ugarit și din scrierea din Creta. După eforturile depuse de scribii din întreaga lume veche anterioară fenicienilor, în special cele din Egipt, Mesopotamia și Creta, scribii fenicieni pun la punct cea mai reușită variantă de scriere de până la ei. Chiar numele alfabetului îi trădează amprenta semită, grecii păstrând literelor numele feniciene alef (bou), beth (casă), gimmel (cămilă), daleth (tocul ușii), care au devenit la ei alfa, beta, gamma, delta – cuvinte care nu înseamnă nimic în grecește - iar noi continuăm să folosim, prin intermediul grecilor, numele primelor două litere semite pentru a desemna alfabetul. Însă grecii perfectează alfabetul fenician, utilizând pentru scrierea vocalelor – neindicate în alfabetul fenician – semnele care marcau în scrierea feniciană unele consoane pe care limba greacă nu le cunoștea. Notând inclusiv vocalele, grecii au obținut scrierea precisă și ușor citibilă care avea să îngăduie dezvoltarea strălucitei lor culturi, aflată la baza civilizației moderne. Din alfabetul grec derivă alfabetul latin, preluat însă de romani nu direct de la greci, ci prin intermediul etruscilor. Una din caracteristicile mentalității romane era pragmatismul, înclinația lor către latura practică. Poate de aceea cel mai simplu de utilizat alfabet al lumii moderne este alfabetul latin. Tot din alfabetul grec, își trage originea și alfabetul chirilic, slav.

Apariția alfabetului grec, în forma sa cunoscută nouă astăzi, a avut loc în secolele IX-VIII a. Chr. (cele mai vechi inscripții au fost găsite în insula Thera). Herodot considera că alfabetul ar fi fost introdus în Grecia de prințul Cadmos, fiul regelui Agenor, regele Tyrului.

Inițial, au funcționat în paralel mai multe variante locale ale alfabetului grec. Cum Grecia, străbătută de munți care o fragmentau, nu constituia un stat unitar, ci era împărțită într-o mulțime de state mărunte, alfabetul avea trăsături distincte în scrierea diverselor cetăți. Atena, de exemplu, a folosit o variantă locală a alfabetului până spre finalul sec. V a. Chr. (403 a. Chr), când arhonteul Eucleides (Ευκλείδης) a introdus aici alfabetul

---

locul limbii așa-zis literare, «katharevusa», pe care, de fapt, nu o mai vorbea nimeni, limba vorbită cotidian, «demotiki»: „Guvernul grec a pus capăt unei dispute lingvistice datând de 150 de ani și a declarat greaca modernă, «dimotiki», vorbită de popor și cultivată de poeți ca limbă obligatorie în școli, universități și instituții publice. Înfrântă a ieșit greaca veche, «katharevousa», limbă pe care învățații greci au reluat-o din documentele antichității și au declarat-o la un moment dat limbă oficială.”

ionian (folosit în cetățile ioniene). În cele din urmă, toate cetățile grecești adoptă alfabetul ionian, ceea ce a dus la apariția alfabetului grec clasic.

La început, grecii scriau numai cu majuscule. Aceasta se numea **scriere uncială** (<uncia lat. – unitate de lungime – 2.5 cm), caracterizată prin ridicarea instrumentului de scris de pe suprafața de scriere. Începând din secolul IV a. Chr. apare **scrierea cursivă**, din care, mai târziu, la curtea Ptolemeilor și la Roma, se dezvoltă **scrierea de cancelarie sau scrierea minusculă**. În scrierea minusculă, literele sunt legate între ele. La scrierea minusculă, datorită ligaturilor dintre litere, instrumentul de scris nu mai este ridicat de pe hârtie. Până în secolele VIII-IX p. Chr., scrierea minusculă înlocuiește scrierea uncială în manuscrisele bizantine. Majusculele vor fi folosite numai la titluri, la început de frază sau de vers. Scrierea minusculă va servi ca model tipăriturilor grecești din secolele XVI-XVIII.

3.1. Alfabetul grec

Litere	Denumirea	Pronunția	
		Gr. veche	Neogreaca
A α	alpha , ἄλφα	[a] [a:]	[a]
B β	beta , βῆτα	[b]	[v]
Γ γ	gamma , γάμμα	[g]	[ɣ] ~ [j]
Δ δ	delta , δέλτα	[d]	[ð]
E ε	e epsilon , ἒ ψιλόν	[e]	[e]
Z ζ	zeta , ζῆτα	[zd]	[z]
H η	eta , ἦτα	[ɛ:]	[i]
Θ θ	theta , θῆτα	[tʰ]	[θ]
I ι	iota , ἰῶτα	[i] [i:]	[i], [j]
K κ	kappa , κάππα	[k]	[k] ~ [c]
Λ λ	lambda , λάμβδα	[l]	[l]
M μ	my , μῦ	[m]	[m]

N ν	ny , νῦ	[n]	[n]
Ξ ξ	xi , ξῖ	[ks]	[ks]
O ο	o micron , ὀ μικρόν	[o]	[o]
Π π	pi , πῖ	[p]	[p]
P ρ	rho , ῥῶ	[r]	[r]

Σ σ/ς	sigma , σῖγμα	[s]	[s] ~ [z]
Τ τ	tau , ταῦ	[t]	[t]
Υ υ	y_psi , ὕ ψιλόν	[y] [y:]	[i]
Φ φ	phi , φῖ	[p ^h]	[f]
Χ χ	khi , χῖ	[k ^h]	[x] ~ [ç]
Ψ ψ	psi , ψῖ	[ps]	[ps]
Ω ω	o mega , ὦ μέγα	[ɔ:]	[o]

Observații:

1.) „B β” (beta) se pronunță „b”, nu „v”:

Βαβυλών, -ῶνος = Babilon, capitala Asiriei

2.) Γ γ” (gamma) redă un sunet dur (un fel de „ghe” ca în cuvântul Gheorghe) chiar și atunci când este urmat de „ε, η, ι” (e psilon, eta, iota):

γεωργός, -οῦ (ὅ) = agricultor, țăran

γέρων, -οντος (ὅ) = bătrân

3.) „Γ γ” (gamma) înainte de guturale (γ, κ, χ, ξ/ gamma, kappa, khi, xi) se pronunță „n” velar:

φάλαγξ, -γγος (ῆ) = falangă

ἄγγελος, -ου (ὁ/ῆ) = vestitor, mesager, înger

4.) „H η” (eta) se pronunță „e”, nu „i”:

εἰρήνη, -ης (ῆ) = pace

5.) „Θ θ” (theta) se pronunță „th” (frecvent, astăzi îl pronunțăm precum litera „t” din limba română):

θέατρον, -ου (τὸ) = teatru (compară cu engl. theater, fr. le théâtre, germ. Theater)

6.) „P ρ” (rho) se pronunță cu aproximație „rh”:

ῥήτωρ, -ορος (ὅ) = retor, orator

7.) „Σ σ/ς” (sigma) este un sunet dur și nu se citește niciodată „z”, chiar dacă s-ar afla în poziție intervocalică:

φιλοσοφία, -ας (ῆ) = filosofie, dragoste de înțelepciune, de știință

θησαυρός, -οῦ (ὅ) = tezaur, comoară

Pe de altă parte, în cazul literei „Σ σ/ς” (sigma), întâlnim două grafeme pentru sigma minusculă, respectiv „σ” și „ς”. Grafemul „σ” se folosește la începutul și în interiorul cuvintelor (*ex.*: σεῖσμός), iar grafemul „ς” se utilizează la finalul cuvintelor (*remarcați semnul grafic „ς” plasat la finalul cuvântului „σεῖσμός”*).

8.) „X χ” (khi) se pronunță precum un „ch”/„h” (pronunțat acum ca un „h” aspru):

Χριστός, -οῦ (ὅ) = Hristos

χρίω = a unge cu ulei de măsline, a mirui

χριστιανός, -οῦ (ὅ) = creștin

4. Pronunția limbii grecești vechi

Există controverse cu privire la pronunțarea limbii grecești vechi. În Evul Mediu se pierduseră legăturile culturale între Occident și Bizanț, dar odată cu căderea Constantinopolului, în 1453 p. Chr., mulți greci se refugiază în Italia. Apusenii redescoperă cultura greacă și vor să învețe limba greacă pentru a studia operele grecești în original. Grecii care s-au refugiat în Apus pronunțau limba greacă veche așa cum pronunțau limba lor din acea vreme. Această pronunție s-a numit reuchliniană, după numele savantului umanist german Johannes Reuchlin (1445-1522). Acest învățat a răspândit în Germania pronunția modernă a elenei, așa cum a învățat-o de la grecii refugiați în Italia. El considera că grecii antici pronunțau la fel precum grecii bizantini. Pronunția modernă a limbii grecești are următoarele particularități:

1. „B β” (beta) se pronunță „v”:
βῆτα = vita
2. αυ și ευ se pronunță „af” și „ef” înainte de consoană surdă sau „av” și „ev” înainte de consoană sonoră sau de vocală.
3. ι, υ, η, η, ει și οι se citesc „i”. După cum observați, există 6 variante (litere sau combinații de litere) care marchează sunetul „i”. Din cauza abuzului sunetului „i”, acest tip de pronunție se mai numește și „iotacism”:
εἰρήνη, -ης (ῆ) = pace
4. αι se pronunță „e”:
αἰτίαι (pl. „cauze” - de la αἰτία, -ας (ῆ) = cauză, motiv, vină) s-ar pronunța „etie”
παιδεία, -ας (ῆ) (educație, cultură) s-ar pronunța „pedia” în loc de „paideia”

Împotriva pronunției reuchliniene s-a ridicat Desiderius Erasmus din Rotterdam (1467-1536; a scris, printre altele, *Laus stultitiae/ Elogiul nebuniei* și a publicat, în 1516, prima ediție a Noului Testament în grecește; mai târziu, în 1528, a publicat *Dialogus de recta Latini Graecique sermonis pronuntiatione*), care susținea că, în epoca clasică, grecii pronunțau așa cum scriau. Opinia umanistului Erasmus din Rotterdam se baza pe argumente de tipul următor:

→ dacă în antichitate s-ar fi pronunțat ca în prezent, ar apărea unele urme ale acestui tip de pronunție în inscripții. Cei care săpau în piatră făceau greșeli de scriere relativ frecvent. Ar fi scris, cu siguranță, măcar în unele cazuri, de exemplu, „ἰρίνι” în loc de „εἰρήνη”. Dar astfel de erori lipsesc cu desăvârșire, ceea ce înseamnă că grecii antici pronunțau așa cum scriau, rostind fiecare literă în parte;

→ dacă ar fi fost valabilă pronunțarea reuchliniană, nu ar fi avut nici un rost alternanța vocalică în formele verbale:

λείπω/ leipo (a lăsa, a părăsi) – pronunțat „lipo” conform pronunției reuchliniene

ἔλιπον (aor. 2) – „elípon”

λέλοιπα/ leloipa – „lelipa” potrivit pronunției reuchliniene;

→ gramaticii greci antici spun clar, în lucrările lor, că „η” este egal cu „ε+ε” (pronunția reuchliniană arată că „η” se rostește „i”), iar „υ” cu „u”, apoi cu „ü” (dar nu cu „i”); de fapt, „ε” este față de „η” ca „o” față de „ω”;

→ de asemenea, transcrierea cuvintelor sau numelor grecești în latinește ne arată că Erasmus avea dreptate, grecii pronunțând așa cum scriau:

ἐκκλησία, -ας (ῆ) (adunarea poporului, *ulterior* biserică) – în *lat.* ecclesia

φοῖνιξ, -ικος *adj.* (roșu) sau φοῖνιξ, -ικος (ὁ) (legendara pasăre egipteană phoenix, descrisă de Herodot 2.73) – în *lat.* phoenix

αιθήρ, -έρος (ὁ ἦ) (eter) – în *lat.* aether

Ἰησοῦς, -οῦ (ὁ) (Iesus) – în *lat.* Iesus

Παῦλος, -ου (ὁ) (Pavel/ Paul) – în *lat.* Paulus

Μαγδαληνή, -ῆς (ἡ) (Magdalena) – în *lat.* Magdalene

→ s-a păstrat un fragment dintr-o comedie din sec. V a. Chr. Comediograful respectiv ne descrie o turmă de oi și ne spune cum fac oile: „βῆ, βῆ”. Conform pronunției reuchliniene, oile ar fi trebuit să behăie „vi, vi”, pentru că potrivit acestui tip de pronunție beta se pronunță „v”, iar eta „i”.

Pronunțarea erasmică se caracterizează prin „etacism”, adică prin citirea literei eta (η) ca „e”. În facultățile noastre, pronunțarea recomandată este cea erasmică.

5. INVENTARUL FONEMATIC AL LIMBII GRECEȘTI

5.1. CLASIFICAREA SUNETELOR

Dintre cele douăzeci și patru de litere ale alfabetului grec, șapte notează vocale (există 7 grafeme care marchează vocalele: α, ε, η, ο, ι, υ, ω), iar șaptesprezece notează consoane. Întâlnim, de asemenea, și diftongi.

Așadar, sunetele limbii grecești pot fi clasificate astfel: (A.) vocale; (B.) consoane; (C.) diftongi.

A. **Vocalele** grecești se caracterizează prin timbru și cantitate.

Din punctul de vedere al timbrului, în greacă există 5 vocale: a, e, o, i și y (ü).

Din punctul de vedere al cantității, cu alte cuvinte, după durata de pronunțare, fiecare vocală poate fi lungă sau scurtă:

- 5 vocale scurte: ᾶ, ε, ο, ἰ, ῦ

- 5 vocale lungi: ᾷ, η, ω, ἱ, ῷ.

B. **Consoanele** se subîmpart în:

1) Oclusive, care, după locul de articulare, pot fi:

	labiale	guturale	dentale
surde	π	κ	τ
sonore	β	γ	δ
aspirate	φ	χ	θ

2) patru sonante: - lichide: λ, ρ
- nazale: μ, ν

3) o siflantă: σ

- 4) trei consoane compuse: - ζ (=δς σδ)
 - ξ (=κς)
 - ψ (=πς)

C. PRINCIPALELE MODIFICĂRI CONSONANTICE:

Oclusive și nazale înainte de –σ–

În combinație cu oclusive și nazale, siflanta –σ– va fi în poziție tare, se va menține. În general, și oclusivele înainte de –σ– se mențin, cu excepția oclusivelor dentale, care sunt asimilate total de –σ–. Cu alte cuvinte, dentalele înainte de –σ– cad. La fel ca oclusivele dentale, și sonanta nazală dentală –ν– cade înainte de –σ–. Căderea oclusivelor dentale înainte de –σ– nu provoacă lungirea compensatorie a vocalei precedente.

- **Oclusivele labiale + siflanta –σ–** creează consoana compusă ψ (=πς):
  - Αραβ-ς > Ἄραψ (arab)
  - φλεβ-σι > φλεψί (vinelor)
  - βλεπ-σω > βλέψω (eu voi vedea)
- **Oclusivele guturale + siflanta –σ–** formează consoana compusă ξ (=κς):
  - ταγ-σω > τάξω (eu voi așeza)
  - γυναικ-σι > γυναιξί (femeilor)
  - θριχ-ς > θρίξ (păr)
- **Oclusivele dentale + siflanta –σ–** se asimilează complet cu –σ–, apoi cei doi –σσ– se reduc la unul:
  - χαριτ-ς > χαρισς > χάρις (grație)
  - σκευαδσω > σκευασσω > σκευάσω (eu voi pregăti)
- **Grupul dentalic –ντ–** cade înainte de –σ–, cu lungirea compensatorie a vocalei precedente:
  - ε > ει, ο > ου, ᾶ > ᾷ, ῦ > ῷ. Astfel, vom avea, de exemplu, situațiile următoare:
  - λυθε-ντ-ς > λυθείς (dezlegat)
  - λεοντ-σι > λέουσι (leilor)
  - γγαντ-ς > γίγᾱς (urias)
  - δεικνῦ-ντ-ς > δεικνῶς (arătând)
- **Nazala dentală –ν–** cade înainte de –σ– cu și fără compensație:
  - δαίμων, δαίμονος (zeu, demon, divinitate) va fi la D. pl.: δαίμον-σι > δαίμοσι
  - ποιμήν, ποιμένος (păstor) va fi la D.pl.: ποιμέν-σι > ποιμέσι
  - λόγος, λόγου (cuvânt) va fi la Ac. pl.: λογο-νς > λόγους.

Legea consoanelor finale

Cuvintele grecești nu se pot termina decât în **vocală**, în consoanele **ν, ς, ρ** sau în consoanele compuse **ψ, ξ**. Apar și unele excepții, dar numai în scriere; atunci când sunt rostite, se pronunță împreună cu cuvântul următor:

- οὐκ οἶδα – nu știu
- οὐχ ὅτι – nu că

ἐκ τῆς χώρας – din țară etc.

DIFTONGII

Diftongul este un grup de sunete format dintr-o vocală și o semivocală care se pronunță într-o singură silabă.

În limba greacă, diftongii sunt de două feluri: *proprii* și *improprii*.

1. *Diftongii proprii* se numesc astfel pentru că *se citește ambele elemente ale diftongului*.

Există două serii de diftongi proprii:

- o serie cu iota (ι): **αι ει οι υι**
- și o serie cu ypsilon (υ): **αυ ευ ου** (ου – se pronunță „u”; este singurul caz din limba greacă veche în care nu se citește o literă; totodată, vă atragem atenția că există și diftongi în ypsilon (υ) cu primul element lung: **ᾠυ ηυ ωυ** – astfel de diftongi se întâlnesc în cazuri excepționale, fiind eliminați prin scurtarea vocalei).

2. *Diftongii improprii* se numesc astfel pentru că se citește numai primul element al diftongului; ei sunt formați din vocalele lungi **-ᾱ, η și ω**:

- când primul element al diftongului este o minusculă, iota se numește subscris: **-α, η, ω**.
- când primul element al diftongului este o majusculă, iota se numește adscris: Αι, Ηι, Ωι– Αἴγυπτος, Ἄιδης.

Spiritele

Cuvintele care încep cu vocală, diftong sau rho (ρ) primesc pe o astfel de inițială un semn, numit spirit. Spiritele sunt de două feluri: - spirit aspru (´) cu valoare de „h”;
- și spirit lin (˘) care nu se pronunță.

Spiritele pot figura:

1. pe *inițială*:

- *deasupra minusculei*:

ἀνά (prep. + Ac.) = pe, prin, câte, în sensul (ἀνὰ τρεῖς – câte trei)

ὀφθαλμός, -οῦ (ὁ) = ochi

ἑκατόν (οἱ, αἱ, τά) = o sută

ὁδός, -οῦ (ἡ) = drum, cale (v. și „Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδός καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή.”)

-în stânga majusculei, sus:

Ἀρίστων, -ωνος (ὁ) = Ariston, tatăl filosofului Platon

Ἐρατώ, -ους (ἡ) = Erato, muza poeziei lirice

Ἡρακλῆς, -έους (ὁ) = Herakles, Hercules

2. pe *al doilea element din diftong*:

οἰκία, -ας (ἡ) = casă, locuință

ἀύγή, -ῆς (ἡ) = rază, strălucire

3. dacă luăm în calcul *accentele* (de trei feluri în greacă: accent *ascuțit* (ᾶ), accent *grav* (ᾷ) și accent *circumflex* (ᾶ̃), spiritele pot figura:

- *înainte de accentul ascuțit*, lipit de acesta:

ἄνθρωπος, -ου (ὁ) = om

ἀΐθω = a aprinde

-sub accentul circumflex:

αἷμα, -ατος (τό) = sânge

ὥραι, -ῶν (αἱ) = ore, timpuri, anotimpuri

ᾠραι, -ῶν (αἱ) = ore, anotimpuri (personificate)

4. totdeauna *vor figura spirite aspre* pe „v” și „p” dacă apar în poziții *inițiale*:

-spirit aspru pe v:

ὑπό (prep. + G., D., Ac.) = sub, de către

ὕακινθος, -ου (ὁ, ἡ) = zambilă

ὑπερ (prep. + G., Ac.) = pentru, peste, dincolo de

-spirit aspru pe ρ-:
 ῥώμη, -ης (ή) = forță, putere
 Ῥώμη, -ης (ή) = Roma
 ῥέω = a curge

-lin și aspru pe –ῥῥ-:
 ἐῤῥώμενος, -η, -ον = puternic
 Πύῤῥος, -ου (ὁ) = Pyrrhos

5. cuvintele cu inițială vocalică pierd spiritele în cuvintele compuse:

- „εἶναι”, dacă intră în alcătuirea unui cuvânt compus, pierde spiritul, cum se întâmplă, spre exemplu, în cazul lui „παρεἶναι”.

Despărțirea în silabe

O consoană între două vocale trece în silaba a doua:

ψυχή = ψυ-χή (suflet)

Două consoane intervocalice se despart în două:

συλλήβδην = συλ-λήβ-δην (adv. în general, într-un cuvânt)

Dacă a doua consoană este λ, μ, ν, ρ, ambele consoane trec în silaba a doua:

ὄπλον = ὄ-πλον (armă grea de infanterist)

τεθνᾶσι² = τε-θνᾶ-σι (numai la Homer, se desparte: ὄ-πλον, τεθ-νᾶ-σι)

Cuvintele compuse cu prepoziție se despart în elementele componente:

ἀν-έχω (a ridica, a suporta), ἐκ-λείπω (a desface).

Punctuația

În greacă există punctul (.) și virgula (,), utilizate cu aceeași valoare ca în alfabetul latin. Spre deosebire de semnele de punctuație ale alfabetului latin, în greacă mai există:

- un punct sus (·) care echivalează cu (:) sau cu (;)

- punct și virgulă (;) care echivalează cu (?)

- apostroful (') care înlocuiește o vocală suprimată la sfârșitul cuvântului, prin așa-numita eliziune:

ἀλλὰ ἐγώ = ἀλλ' ἐγώ (dar eu).

Accentele

În limba greacă, accentul era muzical. Între o silabă accentuată și una neaccentuată era diferență de o cvintă.

În limba greacă erau trei accente:

² Forma de perfect, pers. a III-a, nr. pl., de la verbul *θύσσω* – a muri.

- **accentul ascuțit** marca ridicarea tonului cu o cvintă într-un singur timp. El putea sta pe una dintre ultimele trei silabe ale cuvântului:

δι-δάσ-κα-λος (διδάσκαλος, -ου (ό, ή) = dascăl, profesor)

καλός, -ή, -όν *adj.* = frumos

οἰκία, -ας (ή) = casă

- **accentul grav** era un accent ascuțit de pe ultima silabă a cuvântului, modificat când după cuvântul respectiv urma un alt cuvânt; dacă urma un semn de punctuație accentul ascuțit rămânea neschimbat. Accentul grav indică supresia, în desfășurarea unei fraze, a unui accent ascuțit pe ultima silabă:

Καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος./ Și cuvântul era de la Dumnezeu și Dumnezeu era cuvântul.

- **accentul circumflex** poate sta numai pe vocală lungă sau diftong și numai pe ultimele două silabe ale cuvântului. El marca doi timpi: urcam vocea și apoi coboram vocea:

δῆμος, -ου (ό) = popor.

Precizări suplimentare

Legea limitației: Limba indoeuropeană avea accent liber. În limba greacă, funcționa legea limitației, potrivit căreia accentul putea să cadă numai pe una dintre ultimele trei silabe ale cuvântului. De asemenea, vă recomandăm să vă acomodați să numărați silabele de la sfârșitul cuvântului spre început (de la dreapta la stânga): 1. ultima/ 2. penultima/ 3. antepenultima:

δι-δάσ (3. antepenultima)-κα (2. penultima) -λος (1. ultima)

→ În limba greacă, avem trei tipuri de accent: ascuțit, circumflex, grav. Dintre cele trei tipuri de accent, numai accentul ascuțit poate sta fie pe antepenultima, fie pe penultima, fie pe ultima silabă, cu alte cuvinte pe toate trei silabele.

Accentul circumflex poate sta numai pe penultima sau pe ultima.

Iar accentul grav poate sta numai pe ultima silabă.

→ Vocalele **scurte** nu pot primi decât accent ascuțit sau grav (un accent ascuțit modificat, răsturnat):

βέ-βη-λος (profan)

ή-μέ-ρα (zi)

κα-κός/ κα-κός (rău)

→ Vocalele **lungi** și **diftongii** pot primi:

- fie accent ascuțit (posibil doar pe ultimele trei silabe ale cuvântului) sau grav; vocea se înalță la sfârșitul vocalei lungi accentuate sau la sfârșitul diftongului. Intonația este ascendentă:

έ-λεύ-θε-ρος (liber)

σε-λή-νη (lună)

κε-φα-λή (cap)/ κε-φα-λή

- fie accent circumflex (posibil doar pe ultimele două silabe ale cuvântului); vocea se înalță la începutul vocalei lungi sau a diftongului, apoi coboară. Intonația este descrescătoare:

δη-λοῦ-μεν (noi arătăm)   δη-λω³ (eu arăt)   δῆ-μος (popor)

Reguli privind accentuarea cuvintelor

După cum am văzut, potrivit legii limitației, accentul poate sta numai pe una dintre ultimele trei silabe ale cuvântului. Începeți să numărați silabele de la finalul unui cuvânt (de la dreapta la stânga): ultima/ penultima/ antepenultima.

Pentru a accentua corect un cuvânt trebuie să ținem seama, în limba greacă, de cantitatea **ultimei silabe** (în limba latină se ținea cont de cantitatea penultimei silabe).

1. Dacă *ultima silabă este scurtă*, iar **penultima este lungă și accentuată** (atenție unde cade inițial accentul la N.sg.; consultați dicționarul), accentul va fi, de fapt, circumflex pe penultima:

δῶ-ρον > δῶ-ρον   (δῶρον, -ου (τὸ) = cadou)
> ζῶ-ον   (ζῶον, -ου (τὸ) = ființă)

2.a. Când cuvântul are 2, 3 sau mai multe silabe, accentul este cât mai îndepărtat posibil (pe antepenultima) în situația în care *ultima silabă este scurtă*:

N.sg. ἄν-θρω-πος   (om)

2.b. privim apoi, de ex., pe parcursul declinării unui substantiv, dacă ultima silabă s-a lungit. În cazul în care ultima silabă s-a lungit, accentul se deplasează de pe *antepenultima silabă* pe **penultima**:

G. sg. ἄν-θρώ-που
D. sg. ἄν-θρώ-που

- însă la Ac. sg., când ultima silabă se scurtează, accentul revine pe antepenultima:

Ac. sg. ἄν-θρω-πον   (iar la Ac. pl. > ἀνθρώπους)⁴

Rezumat - această tendință a accentului (2.a și 2.b) ar putea fi enunțată și astfel:

Dacă *ultima silabă este lungă*, accentul va fi **ascuțit pe penultima** (nu poate sta accentul circumflex pe penultima, nici ascuțit pe antepenultima dacă ultima silabă este lungă):

ἄν-θρώ-που
βο-τά-νη⁵   (βοτάνη, -ης (ῆ) = iarbă, fân)

Atenție!

- la N.pl. desinențele **-οι, -αι** contează ca scurte.

- primul reper la care ne uităm este ultima silabă a cuvântului; dacă ultima e scurtă, avem de aplicat regulile 1 și 2.a; dacă ultima e lungă, apelăm la regula 2.b și la **rezumat**. Cu toate acestea, cantitatea (scurtă sau lungă) a ultimei silabe nu e singurul reper căruia trebuie să-i acordăm atenție. După cum ați văzut și din

³ De la δηλόω > δηλω = a arăta.

⁴ Cu alte cuvinte, vocala lungă sau diftongul (din ultima silabă) atrage accentul ascuțit pe vocala silabei de dinaintea ei (pe penultima): N.sg. ἄν-θρω-πος > G.sg. ἄν-θρώ-που N. pl. ἄν-θρω-ποι (la N.pl. desinențele -οι, -αι sunt scurte).

⁵ Nu e obligatoriu să se lungească ultima silabă. Ea poate fi deja lungă de la N. sg. Așadar, în cuvintele de 24

enunțarea de mai sus a regulilor, trebuie să fim atenți și la cantitatea penultimei silabe (regula 1) și la numărul de silabe al cuvântului (2, 3 sau mai multe) și la locul unde cade accentul inițial (cel de la N.sg. – în acest sens vă ajută dicționarul). În privința accentului inițial, vom relua această chestiune când vom aborda declinările limbii grecești.

Cuvintele atone (fără accent)

- sunt cuvinte care nu au accent și care se sprijină pe accentul cuvântului dinaintea sau din urma lor (ὁ τόνος, -ου – accent, ton; ἄτονος – fără accent; ἄτονα – atone)

Cuvintele atone sunt de două feluri:

1. **proclitice** (προκλιτικά) - numite astfel deoarece *se sprijină pe accentul cuvântului următor*.

Procliticele sunt în număr de 10 și sunt monosilabice:

- patru forme ale articolului care n-au τ (tau): ὁ, ἡ, οἱ, αἱ;
- trei prepoziții: ἐν – în, la, εἰς (ἐς) – la, spre, ἐκ (ἐξ) – din;
- două conjuncții: εἰ - dacă, ὡς – ca, să, ca să, după cum;
- adverbul de negație οὐ - nu [care apare și sub forma οὐκ, οὐχ: οὐ τρέχει - el nu aleargă (formă utilizată înaintea unei consoane; οὐκ ἄγει - el nu duce (formă utilizată înaintea unei vocale); οὐχ ἵππος - eu nu sunt cal (formă utilizată înaintea unui cuvânt care începe cu spirit aspru; a se lua în calcul aici și consoana ρ)].

2. **enclitice** (ἐγκλιτικά) – numite astfel deoarece *se sprijină pe accentul cuvântului din fața lor*.

Encliticele sunt **monosilabice** și **bisilabice**:

- forme neaccentuate ale pronumelui personal: μου (există însă și ἐμοῦ -al meu), μοι (există și ἐμοί - mie), με (pe mine), σου (al tău), σοι (ție), σε (pe tine)
- pronumele nedefinit, nehotărât: τις *m.f.*, τι *n.* – cineva, ceva, oarecare (**a nu se confunda cu** τίς – cine; τί – ce)
- unele adverbe nehotărâte, indefinite: που - undeva, ποτε - cândva, πως – cumva, ποθεν – de undeva, ποι – într-o oarecare parte, πη - pe undeva (**a nu se confunda cu** ποῦ - unde?, πότε – când?, πῶς – cum, πόθεν – de unde? ποῖ - încotro? πῆ - pe unde?)
- unele particule (care, de obicei, nu se traduc în limba română) τε (și – corespunde *lat.* –que), γε (cel puțin, desigur), νυν – deci (**a nu se confunda cu** νῦν - acum)
- indicativul prezent al verbelor εἰμί – eu sunt, φημί – eu spun are forme atone, cu excepția persoanei a II-a singular: εἶ - tu ești, φῆς – tu spui.

Obs. Atonele proclitice nu influențează locul și felul accentului deoarece sunt așezate în fața cuvântului de bază, iar noi ținem seama de ultimele silabe ale cuvântului; în schimb, atonele enclitice influențează locul accentului pentru că sunt așezate la urma cuvântului.

REGULI:

1. Dacă un cuvânt are accent **ascuțit** sau accent **circumflex** pe **finală**, encliticul (mono sau bisilabic) nu primește accent:

ἀδελφός μου – fratele meu

Ἡ ἀδελφή σου καλή ἐστι – sora ta este frumoasă

2. Dacă un cuvânt are accent **ascuțit pe silaba penultimă**, encliticul monosilabic nu primește accent, dar encliticul bisilabic primește un accent ascuțit pe finală, numit **accent de encliză**:

λόγος τις (monosilabic) – un cuvânt oarecare

ὀλίγοι εἰσί (bisilabic; „εἰσί” în mod normal nu are accent) – ei sunt puțini (ὀλίγος, -η, -ον - puțin)

3. Dacă un cuvânt are accent **ascuțit pe silaba antepenultimă** sau **circumflex pe penultima**, nici encliticul monosilabic, nici encliticul bisilabic nu primește accent, dar cuvântul de bază primește un accent de encliză pe silaba finală:

ἄνθρωπός τις – un om oarecare

κύριός ἐστι – el este stăpân

δῶρόν σου – cadoul tău

4. Dacă se întâlnesc 2 enclitice, primul primește accent ascuțit:

Φίλοι σου ἐσμεν – noi suntem prietenii tăi

5. Dacă se întâlnește un proclitic cu un enclitic ele se unesc și procliticul primește un accent ascuțit fără să se aplice legea accentului circumflex pe penultima lungă când ultima este scurtă:

ὥς și τε - ὥστε (încât)

οὐ τε – οὔτε (nici)

ὁ δε – ὅδε (acesta)

οἱ δε – οἷδε (aceștia)

ἡ δε - ἧδε (aceasta)

αἱ δε – αἷδε (acestea)

PĂRȚILE DE VORBIRE FLEXIBILE

În limba greacă, există zece părți de vorbire: articolul, substantivul, adjectivul, pronumele, numeralul, verbul, adverbul, prepoziția, conjuncția și interjecția.

NUMELE

Dintre acestea, articolul, substantivul, adjectivul, pronumele și numeralul formează **clasa numelui**, adică a acelor părți de vorbire care se caracterizează prin categoriile gramaticale ale cazului, numărului și genului; flexiunea acestora se cheamă declinare. Spre diferență de clasa numelui, verbul formează o clasă aparte, caracterizată prin categoriile gramaticale ale modului, timpului, diatezei, aspectului, numărului; flexiunea verbului se cheamă conjugare. O parte a numeralului, adverbul, prepoziția, conjuncția și interjecția sunt părți de vorbire neflexibile.

Articolul

Limba greacă are un articol (hotărât) proclitic pentru fiecare gen. Articolul din limba greacă are, în general, valoarea articolului hotărât din limba română.

	<i>Sg.</i>			<i>Pl.</i>		
	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>
N.	ὁ	ἡ	τό	οἱ	αἱ	τά
A.	τόν	τήν	τό	τούς	τάς	τά
G.	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν

D. τῶ τῆ τῷ τοῖς ταῖς τοῖς

Observații:

1. Formele articolului fără „τ” (ὁ, ἡ, οἱ, αἱ) sunt atone.
2. Formele de G. și D. sg. și pl. au accent circumflex.
3. Formele de D. sg. au iota subscris.
4. În limba greacă, articolul nu are vocativ. La vocativ, substantivele erau precedate de ῶ.
5. Limba greacă nu avea articol nehotărât, dar în locul lui putea fi folosit fie substantivul nearticulat, fie numeralul cardinal *unul/una* (εἷς, μία, ἓν = un, una, un) sau pronumele nehotărât nedefinit τις (m, f), τι (n), care îi avea corespondenți în latină pe *quidam, quaedam, quoddam* (și *quiddam*) = un oarecare, cineva, ceva, unul și pe *aliquis, aliqua, aliquid* = cineva, ceva:
  - ὁ ἄνθρωπος – omul (cu articol hotărât)
  - ἄνθρωπος – un om
  - εἷς ἄνθρωπος – un om
  - ἄνθρωπος τις – un om oarecare
6. Articolul este omis, de obicei, atunci când întâlnim un obiect singular din specia lui (ἥλιος) sau când întâlnim un cuvânt cu valoare generală (ἄνθρωπος, omul în general)
7. În vederea exprimării unui adevăr general, grecii, pentru concizie, puteau să nu întrebuințeze nici articol, nici verbul εἶναι:
  - Ἄνθρωπος ζῶον πολιτικόν. (Aristotel)
8. În limba greacă, substantivul fără articol care urma după un verb copulativ sau era împreună cu un verb copulativ avea funcția sintactică de NP (nume predicativ):
  - Ἀπόλλων ἐστὶ τοῦ ἡλίου θεός - Apollo este zeul soarelui.
  - Καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. - *Și cuvântul era Dumnezeu*, ar fi o variantă de traducere mai corectă ca varianta *Și Dumnezeu era cuvântul*, pentru că în limba greacă NP nu avea articol, așadar, în acest exemplu, SB este ὁ λόγος și nu Θεός.
9. Când articolul precede un adjectiv, el are valoarea articolului adjectival din limba română:
  - Ὁ Πατὴρ ὡμῶν ὁ οὐράνιος. – Tatăl nostru cel ceresc. (οὐράνιος, -a,-ov adj. = ceresc)
10. În general, substantivele proprii nu primesc articol; de asemenea, nu primesc articol substantivele comune care arată grade de rudenie, cum ar fi: πατήρ, πατρός – tată; μήτηρ, μητρός – mamă; ἀνὴρ, ἀνδρός – bărbat; γυνή, γυναικός – femeie, precum și unele substantive care arată orașul natal: πατρίς, -ίδος (ἡ) – patrie; πόλις, -εως (ἡ) – oraș.

Totuși primesc articol numele de țări și numele de orașe sau persoane despre care s-a vorbit, sau care sunt foarte cunoscute:

Ὁ Ἰησοῦς
 Ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην – la Iordan
 Ὁ Ἀλέξανδρος

Limba greacă veche Curs 3
--

SUBSTANTIVUL

Substantivele grecești se grupează în trei declinări: declinarea I, declinarea a II-a și declinarea a III-a.

Aspecte utile în vederea înțelegerii declinărilor limbii grecești

Într-o propoziție în limba română, funcțiile substantivelor sunt indicate de **locurile** lor în acea propoziție și de jocul **prepozițiilor** (la, către, spre, prin, pe etc.):

<i>Subiect</i>	<i>Predicat</i>	<i>Complement de obiect (direct)</i>	<i>Complement de loc</i>
Atenianul	îl conduce	pe străin	spre fluviu.

În română, dacă schimbăm topica propoziției, schimbăm totodată și funcțiile sintactice:

<i>Subiect</i>	<i>Predicat</i>	<i>Complement de obiect (direct)</i>	<i>Complement de loc</i>
Străinul	îl conduce	pe atenian	spre fluviu.

Într-o propoziție în limba greacă, situația se prezintă diferit. Funcțiile sintactice ale cuvintelor sunt indicate de **formele** lor (articolul din față + terminații) și de jocul **prepozițiilor**:

<i>Subiect</i>	<i>Predicat</i>	<i>Complement de obiect (direct)</i>	<i>Complement de loc</i>
Ὁ Ἀθηναῖ-ος	ἄγ-ει	τὸν ξέν-ον	εἰς τὸν ποταμ-όν.
Atenianul	îl conduce	pe străin	spre fluviu.

Însă putem formula și altfel, fără a se schimba sensul (se schimbă doar topica):

Τὸν ξέν-ον	ὁ Ἀθηναῖ-ος	ἄγ-ει	εἰς τὸν ποταμ-όν.
Τὸν ξέν-ον	ἄγ-ει	ὁ Ἀθηναῖ-ος	εἰς τὸν ποταμ-όν, etc.

Funcția de subiect a lui **ὁ Ἀθηναῖος** este indicată de forma **ὁ** a articolului și de desinența **-ος**. Funcția complementului de obiect (direct) **τὸν ξένον** este indicată de forma **τὸν** a articolului și de desinența **-ον**. Dacă se schimbă aceste caracteristici, se schimbă și funcțiile sintactice:

<i>Subiect</i>	<i>Predicat</i>	<i>Complement de obiect</i>	<i>Complement de loc</i>
Ὁ ξέν-ος	ἄγ-ει	τὸν Ἀθηναῖ-ον	εἰς τὸν ποταμ-όν.
Străinul	îl conduce	pe atenian	spre fluviu.

Fără a se schimba sensul, putem zice același lucru și astfel (se schimbă doar topica):

Τὸν Ἀθηναῖ-ον	ἄγ-ει	ὁ ξέν-ος	εἰς τὸν ποταμ-όν.
Ἄγ-ει	τὸν Ἀθηναῖ-ον	εἰς τὸν ποταμ-όν	ὁ ξέν-ος, etc.

Dacă vom introduce formele de plural, vom avea următorul enunț:

<i>Subiect</i>	<i>Predicat</i>	<i>Complement de obiect</i>	<i>Complement de loc</i>
Οἱ Ἀθηναῖ-οἱ	ἄγ-ουσι	τοὺς ξέν-ους	εἰς τὸν ποταμ-όν.

Tot fără a schimba sensul, mai putem zice (se schimbă doar topica):

Ἄγ-ουσι	τοὺς ξέν-ους	οἱ Ἀθηναῖ-οι	εἰς τὸν ποταμ-όν etc.
---------	--------------	--------------	-----------------------

Funcția de subiect a lui **οἱ Ἀθηναῖ-οι** este indicată de forma **οἱ** a articolului hotărât și de desinența **-οι**. Funcția de complement de obiect a lui **τοὺς ξέν-ους** este indicată de forma **τοὺς** a articolului hotărât și de desinența **-ους**. Dacă se schimbă aceste caracteristici, se schimbă și funcțiile sintactice:

<i>Subiect</i>	<i>Predicat</i>	<i>Complement de obiect</i>	<i>Complement de loc</i>
Οἱ ξέν-οι	ἄγ-ουσι	τοὺς Ἀθηναί-ους	εἰς τὸν ποταμ-όν.
Străinii	îi conduc	pe atenieni	spre fluviu.

Fără a se schimba sensul (se schimbă doar topica), am mai putea spune:

Ἄγ-ουσι	τοὺς Ἀθηναί-ους	οἱ ξέν-οι	εἰς τὸν ποταμ-όν.
---------	-----------------	-----------	-------------------

NOMINATIVUL este cazul **SUBIECTULUI** (apozitiilor și epitetelor subiectului):

Ὁ καρπ-ός ἐστι καλ-ός.	Οἱ καρπ-οί εἰσι καλ-οί.
Fructul este frumos/bun.	Fructele sunt frumoase/bune.

VOCATIVUL este cazul **adresării directe**. Este adesea precedat de **ὦ**:

ὦ φίλ-ε. O, amice!	ὦ θε-οί. O, zei!
--------------------	------------------

La plural, forma de vocativ este totdeauna aceeași cu cea de nominativ.

ACUZATIVUL este cazul **complementului de obiect (direct)**:

Ὁ ἄνθρωπ-ος ἄγ-ει τὸν ἵππ-ον.	Οἱ ἄνθρωπ-οι ἄγ-ουσι τοὺς ἵππ-ους.
Omul duce calul (pe cal).	Oamenii duc caii (pe cai).

Prepoziția **εἰς**, urmată de **cazul acuzativ**, exprimă direcția și mișcarea:

Ἄγ-ει τὸν ἵππ-ον εἰς τὸν ἀγρ-όν,	εἰς τοὺς ἀγρ-ούς.
El duce calul la câmp,	la (spre) câmpuri.

GENITIVUL este cazul **atributului** (substantival, pronominal, adjectival) **genitival**:

Οἱ Τοῦ Θε-οῦ λόγ-οι. Cuvintele lui Dumnezeu.

Οἱ τῶν θε-ῶν λόγ-οι. Cuvintele zeilor.

Observați locul atributului genitival: el se intercalează între substantivul determinat și articolul său. Se mai poate zice, repetând articolul, și astfel: οἱ λόγ-οι οἱ Τοῦ Θε-οῦ, sau, ceea ce este și mai rar întâlnit, Τοῦ Θε-οῦ οἱ λόγ-οι sau οἱ λόγ-οι Τοῦ Θε-οῦ, fără a fi intercalat sau fără a se repeta articolul.

DATIVUL este cazul **complementului indirect**. El arată pentru cine se face ceva. Este vorba de **dativul de interes**:

Ὁ ἄνθρωπος θύει τῷ θεῷ,   τοῖς θεοῖς.
Omul aduce un sacrificiu zeului,   zeilor.

Însoțit de verbul εἶναι (a fi) dativul poate servi pentru a exprima **posesia**:

Ἄγρ-οὶ πολλ-οὶ εἰσι τῷ γεωργ-ῷ.   Ἐἶναι ἄγρ-οὶ πολλ-οὶ εἰσι τοῖς γεωργ-οῖς.   Ἐἶναι

(multe ogoare îi sunt țăranului)

Ἄγρ-οὶ πολλ-οὶ εἰσι τοῖς γεωργ-οῖς.   Ἐἶναι

(multe ogoare le sunt țăranilor)

Dar posesia se poate indica și cu ajutorul verbului **ἔχειν**:

Ἄγρ-οὺς πολλ-οὺς ἔχ-ει ὁ γεωργ-ός.   Ἐἶναι

Ἄγρ-οὺς πολλ-οὺς ἔχ-ουσι οἱ γεωργ-οί.   Ἐἶναι

Prepoziția ἐν urmată de cazul **DATIV** exprimă locul unde se află cineva sau ceva. Este vorba de **dativul locativ**:

Ἴππ-ος ἐστὶν ἐν τῷ ἀγρ-ῷ.   Un cal este pe ogor.

Ἴππ-οι εἰσὶν ἐν τοῖς ἀγρ-οῖς.   Sunt cai pe ogoare.

Traduceți:

Ὁ γεωργὸς ἄγει τὸν ἵππον εἰς τὸν ἀγρὸν.

Traduceți următoarele propoziții:

Ὁ ἵππος τὸν ταῦρον βλέπει.   Τὸν ἵππον ὁ ταῦρος βλέπει.

Οἱ ἵπποι βλέπουσι τοὺς ταύρους.   Βλέπουσι τοὺς ἵππους οἱ ταῦροι.

Τὸν πτωχὸν ὁ δοῦλος βλέπει.   Ὁ πτωχὸς τὸν δοῦλον βλέπει.

Οἱ δοῦλοι βλέπουσι τοὺς πτωχοὺς.   Οἱ πτωχοὶ βλέπουσι τοὺς δούλους.

Ὁ τύραννος ψέγει τὸν φιλόσοφον.   Τὸν τύραννον ψέγει ὁ φιλόσοφος.

Οἱ τύραννοι ψέγουσι τοὺς φιλοσόφους.   Ψέγουσι τοὺς τυράννους οἱ φιλόσοφοι.

Substantive: ὁ ἵππος = cal   ὁ ταῦρος = taur   ὁ πτωχός = cerșetor
                         ὁ δοῦλος = sclav   ὁ τύραννος = tiran   ὁ φιλόσοφος = filosof

Verbe: βλέπω = a privi, a se uita la
                         ψέγω = a critica

Traduceți:

1. Ποῦ ἐστὶν ὁ γεωργός ; - Ἐν τῷ ἀγρῷ ἐστὶν.
2. Οἱ τοῦ Ἀριστάρχου ἀγροὶ εἰσι πολλοί.
3. Πολλοὺς ἵππους ἔχω.
4. Τοῖς θεοῖς οἱ ἄνθρωποι θύουσιν.
5. Οἱ ἐμοὶ ἀγροὶ πολλοὺς καὶ καλοὺς φέρουσι καρπούς.
6. Κακοὺς φέρουσι

καρπούς οἱ κακοὶ ἄγροί. 7. Πολλοὺς φίλους ὁ Ἀρίσταρχος ἔχει, καὶ φίλος εἰμὶ τῷ Ἀριστάρχῳ. 8. Ἥλιος ἐν τῷ οὐρανῷ λάμπει. 9. Λίθοι εἰσὶ πολλοὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς. 10. Οἱ ἵπποι εἰσὶ τοῖς ἀνθρώποις χρήσιμοι. 11. Οἱ γεωργοὶ τοῖς τῶν ἀγρῶν θεοῖς θύουσιν. 12. Τοὺς φίλους στέργω καὶ τοὺς τῶν φίλων φίλους. 13. Εἰς τὸν ἀγρὸν ἄγω τοὺς ἵππους.

1. ποῦ - unde? 5. ἐμός - ale mele. 2-7. ὁ Ἀρίσταρχος - Aristarh. 8. ὁ ἥλιος – soarele; ὁ οὐρανός – cerul; λάμπω – a străluci. 9. ὁ λίθος - piatra. 10. χρήσιμος - util. 12. στέργω – a iubi.

Declinarea I

Multe lucrări de gramatică ale limbii grecești consideră că este mai ușor să faceți primii pași în ceea ce privește învățarea flexiunii substantivelor grecești începând cu declinarea a II-a. De aceea, vom aborda declinarea I ulterior.

Declinarea a II-a

1. Cuprinde substantive de genul masculin, feminin și neutru.
  2. Substantivele de declinarea a II-a au tema terminată în **ο** (omicron).
  3. La N. sg., masculinele și femininele, care se declină la fel, primesc desinența sigma - **ς** -(ς sau **ος**), iar neutrele desinența **ν** (NVAC – **ον**).
  4. G. sg. are desinența –**ον**.
  5. D sg. se termină în **ω** (omega) cu iota subscris > **ωι**, care provine din tema în **ο+ι**.
  6. La Ac. sg., masculinele și femininele au terminația **ον** < tema în **ο+ν**.
  7. La V. sg., masculinele și femininele au desinența **ε** care este o variantă a temei în **ο**.
  8. La N. pl., m. și f. au terminația **οι** care este scurtă pentru accent, așa cum era și **αι** la declinarea I.
  9. Substantivele neutre au 3 cazuri la fel – N. V. AC – iar la N. pl. au terminația **α** scurt.
  10. La G. pl. avem terminația **ων** dar care nu provine dintr-o contragere ca la declinarea I pentru că **ο** din temă dispăre în fața lui **ων**.
  11. La D. pl. terminația **-οις** provine din tema **ο** + desinența **-ις**
  12. La Ac. pl., m. și f. au terminația **-ους** < **ο** + desinența **νς** (se lungește prin compensație în -ου)
- Declinarea substantivelor masculine (și feminine):

Pentru exemplificare, să ne rezumăm, deocamdată la substantivele de forma **ὁ ἄρτος** = pâine; **ὁ λόγος** = cuvânt, cuvântare, rațiune, discuție, zvon; **ἡ βίβλος** = carte, papirus. Aceste substantive au silaba penultimă scurtă și accentuată cu accent ascuțit care nu își schimbă nici felul, nici locul în cursul declinării (accentul este cât mai îndepărtat posibil).

N. ὁ	ἄρτος	οἱ	ἄρτοι
G. τοῦ	ἄρτου	τῶν	ἄρτων
D. τῷ	ἄρτῳ	τοῖς	ἄρτοις
Ac. τὸν	ἄρτον	τούς	ἄρτους
V. ὦ	ἄρτε	ῶ	ἄρτοι

Pentru a putea traduce mai ușor viitoarele texte și exerciții din limba greacă veche în limba română, vă menționăm formele de indicativ prezent ale verbului **εἶναι** - a fi (forma este forma de infinitiv; în dicționare, acest verb vă este indicat cu forma de indicativ prezent, persoana I, sg.: **εἰμί** - eu sunt), precum și modul în care puteți conjuga un verb regulat în – **ω** la indicativ prezent (de exemplu, verbul **ἄγω** – a duce, a conduce; inf. **ἄγειν**):

	<i>sg.</i>	<i>pl.</i>		<i>dual:</i>
I	εἰμί	ἐσμέν		
II	εἶ	ἐστέ	II	ἐστόν
III	ἐστί(ν)	εἰσί(ν)	III	ἐστόν
I	ἄγ-ω	ἄγ-ο-μεν		
II	ἄγ-εις	ἄγ-ε-τε	II	ἄγ-ε-τον
III	ἄγ-ει	ἄγ-ουσι(ν)	III	ἄγ-ε-τον

După cum ați observat, în greaca veche întâlnim, pe lângă numărul singular sau plural, și numărul dual. Dualul (la persoana a III-a): **τὸ ἀνθρώπω**/ cei doi oameni, amândoi oamenii, ambii oameni **παιδεύ-ετον**/ educă (amândoi) < **παιδεύω** – eu educ. Dualul se folosește, în principal, pentru a desemna ființe sau obiecte care formează o pereche: doi ochi (amândoi ochii, ambii ochi), două urechi, două mâini. Cu toate acestea, mai târziu, dualul nu a mai desemnat numai obiectele perechi, ci s-a raportat, de asemenea, și la două obiecte oarecare văzute împreună. ARE O FRECVENȚĂ REDUSĂ.

Declinarea substantivelor, la numărul dual, cunoaște numai două forme: una pentru N, V, A: **τὸ ἀνθρώπω**
alta pentru G, D: **τοῖν ἀνθρώποιν**

Verbele, la numărul dual, au forme numai de persoana a II-a: **παιδεύ-ετον**
și de persoana a III-a: **παιδεύ-ετον**

Accentuarea declinării a II-a de genul masculin

Accentuarea poate prezenta variații în cursul declinării. Accentul inițial/prim, respectiv accentul N. sg., se păstrează și la alte cazuri pe aceeași silabă în măsura în care o permit anumite reguli generale. La declinarea a II-a, avem patru tipuri de substantive care se accentuează diferit:

I Accent inițial pe <u>ANTEPENULTIMA</u> : Accentul ascuțit nu se poate menține pe antepenultima dacă desinența este lungă. Se va plasa atunci pe <i>penultima</i> .	N	ἄνθρωπος	ἄνθρωποι*	(*οι și αι sunt scurte)
	V	ἄνθρωπε	ἄνθρωποι*	
	A	ἄνθρωπον	ἄνθρώπους	
	G	ἄνθρώπων	ἄνθρώπων	
	D	ἄνθρώπῳ	ἄνθρώποις	
II Accent inițial pe <u>PENULTIMA LUNGĂ</u> : Vom avea accent circumflex cât timp ultima va fi scurtă. Accentul se va schimba în ascuțit atunci când ultima va fi lungă.	N	Ἀθηναῖος	Ἀθηναῖοι*	
	V	Ἀθηναῖε	Ἀθηναῖοι*	
	A	Ἀθηναῖον	Ἀθηναίους	
	G	Ἀθηναίων	Ἀθηναίων	
	D	Ἀθηναίῳ	Ἀθηναίοις	
III Accent inițial pe <u>ULTIMA/FINALĂ</u> : Dacă accentul inițial este ascuțit pe silaba finală (pe desinență), desinențele lungi vor primi accent circumflex la G și D, sg. și pl., și ascuțit la N, V, A.	N	γεωργός	γεωργοί*	
	V	γεωργέ	γεωργοί*	
	A	γεωργόν	γεωργοῦς (silabă lungă, dar se aplică altă regulă)	
	G	γεωργοῶ	γεωργῶν	
	D	γεωργῷ	γεωργοῖς	
IV Accent inițial pe <u>PENULTIMA SCURTĂ</u> : Obligatoriu accentul va fi ascuțit, pentru că o vocală scurtă poate primi numai accent ascuțit (acc. circumflex stă numai pe silabe lungi). Nici o regulă nu se opune păstrării sale la toate celelalte cazuri. Își va păstra poziția și felul pe tot parcursul declinării. Ex.: ὁ ἵππος, ὁ κακόλογος, ὁ ἄρτος.	N	λόγος	λόγοι*	
	V	λόγε	λόγοι*	
	A	λόγον	λόγους	
	G	λόγου	λόγων	
	D	λόγῳ	λόγοις	

Maxime extrase din comediile lui Menandru:

Culegerea de maxime extrase din comediile lui Menandru (sau atribuite lui Menandru) face parte dintr-un gen foarte răspândit în antichitate: literatura **gnomică**. Se numesc **γνώμαι** (ή γνώμη, -ης – părere, sentiment, plan) formulările concise care exprimă reflecții asupra vieții, observații psihologice, precepte morale.

Poemele lui Solon⁶ (secolele VI-V a. Chr.), ale lui Theognis din Megara⁷ (sec. VI a. Chr.) sau *Versurile aurite/ Versurile de aur* ale lui Pythagora⁸ (gr.: *Χρύσεια Ἔπη*; lat.: *Aurea Carmina*) aparțin, de asemenea, acestui curent, pe care îl putem lega de una din principalele preocupări ale literaturii grecești și anume: căutarea și identificarea unei etici; acest țel înalt poate fi întâlnit și în culegerea de dialoguri socratice ale lui Xenophon⁹, *Memorabilia/ Απομνημονεύματα*, în *Discursurile lui Epictet/ Ἐπικτήτου διατριβαί*¹⁰, în cugetările sau meditațiile către sine însuși ale lui Marcus Aurelius¹¹, *Τὰ εἰς ἑαυτὸν/ Meditații către mine însumi* etc.

Κακὸν φέρουσι καρπὸν οἱ κακοὶ φίλοι.

ὁ καρπός, -οῦ – fruct, rod, folos; καρπός τῆς χειρός – încheietura mâinii cu brațul; καρπός are aici sens figurat.
φέρω – a purta, a aduce, a produce, a duce, a transporta, etc.

Καλὸν φέρουσι καρπὸν οἱ σεμνοὶ τρόποι.

σεμνός, -ή, -όν adj. - 1. sacru, sfânt, maiestuos, respectuos; 2. serios.
ὁ τρόπος, -ου – fel, gen, caracter, atitudine, purtare, comportament.

Κρίνει φίλους ὁ καιρός.

κρίνω – a judeca, a critica
φίλους de la ὁ φίλος, -ου – prieten.
ὁ καιρός, -οῦ - ocazie, întâmplare, circumstanță.

Locul adjectivului epitet:

a) *Fără articol:*

καλὸς ἄνθρωπος	sau	ἄνθρωπος καλός	- un om frumos, bun
καλὸν δῶρον	sau	δῶρον καλόν	- un dar, un cadou frumos

b) *Cu articol:*

- adjectivul epitet se intercalează între articol și substantiv sau se plasează după substantiv cu repetarea articolului:

ὁ καλὸς ἄνθρωπος	sau	ὁ ἄνθρωπος ὁ καλός	- omul frumos
τὸ καλὸν δῶρον	sau	τὸ δῶρον τὸ καλόν	- cadoul frumos

Când **SB** este la genul **neutru**, numărul **plural**, atunci verbul se pune la persoana a III-a singular:

Τὰ ζῷα τρέχ-ει.   Animalele fug, aleargă (traducere exactă: animalele *fuge*).

⁶ Σόλων; aprox. 638 – 558 a. Chr.

⁷ Θεόγνις ὁ Μεγαρεύς – a trăit probabil în a doua jumătate a secolului VI a. Chr.

⁸ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος – aprox. 570 – 495 a. Chr.

⁹ Ξενοφῶν, aprox. 430 – 354 a. Chr., discipol al lui Socrate.

¹⁰ Ἐπικτήτος 55 – 135 p. Chr.; dialogurile respective au fost scrise de Flavius Arrianus Xenophon, mai pe scurt, Arrianus, un discipol al lui Epictet.

¹¹ Marcus Aurelius, împărat roman, 26 aprilie 121 – 17 martie 180 p. Chr.

Negația:	οὐ	înaintea unei consoane :	Οὐ τρέχει.
	οὐκ	înaintea unei vocale :	Οὐκ ἄγει.
	οὐχ	înaintea unui spirit aspru :	Οὐχ ἵππος εἰμί.

Exerciții:

1. *Scrieți toate variantele după exemplul:*
τὸ κακὸν φάρμακον	→	τὸ φάρμακον τὸ κακόν
ὁ ἵππος ὁ κακός	→	ὁ κακὸς ἵππος

1. ὁ μῦθος ὁ γέλοιος

2. ὁ ἀγαθὸς καρπός

3. ἐν τῷ μεγίστῳ πεδίῳ (τὸ πεδίον – câmpie, șes; μέγας, μεγάλη, μέγα> μέγιστος, -η, -ον - foarte mare, cel mai mare)

4. εἰς τὸν μακρὸν ποταμόν

5. ἐν τῷ μικρῷ χωρίῳ (τὸ χωρίον – domeniu)

6. ὁ λίθος ὁ ἐρυθρός

7. τὸ ἱμάτιον τὸ λευκόν

8. ὁ καπνὸς ὁ κοῦφος (ὁ καπνός – fum)

Alte forme ale verbului εἶναι – a fi (εἰμί):

<i>Ind. prezent</i>	<i>Ind. imperfect</i>	<i>Ind. Viitor</i>	
εἰμί ἐσμέν	ἦν ἦμεν	ἔσομαι ἐσόμεθα	
εἶ ἐστέ	ἦσθα ἦτε	ἔσῃ ἔσεσθε	
ἐστί(ν) εἰσί(ν)	ἦν ἦσαν	ἔσται ἔσονται	

2. *Traduceți în limba română următoarele propoziții:*

1. Ὁ τῶν ἵππων δρόμος καλὸς ἦν. 2. Δῆλος ἦν ὁ τῶν δειλῶν ἀνθρώπων φόβος. 3. Ὁ τοῦ ἀγγέλου λόγος ἐστὶ δεινός. 4. Οἱ τῶν ἀνθρώπων νόμοι σεμνοὶ εἰσιν. 5. Ὁ τοῦ τυφλοῦ δούλου βίος ἐστὶ χαλεπός. 6. Δεινοὶ εἰσιν οἱ τοῦ πολέμου κίνδυνοι. 7. Οἱ δοῦλοι ταπεινοὶ εἰσιν. 8. Κοῦφοι ἦσαν οἱ ἄνεμοι. 9. Τοῖς δειλοῖς ἀνθρώποις ὁ θάνατος ἔσται δεινός.

1. ὁ δρόμος, -ου – cursă; 2. δῆλος, -η, -ον – vizibil, clar, evident (δῆλον ἐστὶ ὅτι sau ὡς – este clar că); ὁ φόβος, -ου – a) acțiunea de a vâna, de a înspăimânta; b) frică; δειλός, -ή, -όν – timid, laș; τυφλός, -ή, -όν – orb; χαλεπός, -ή, -όν – dificil, anevoios; ταπεινός, -ή, -όν – umil, modest; κοῦφος, -η, -ον – ușor, lejer; ὁ ἄνεμος, -ου – vânt.

3. *Traduceți în limba română:*

1. Οἱ τοῦ ἀγγέλου λόγοι σοφοί εἰσι καὶ τοὺς Ἀθηναίους πείθουσιν. 2. Ὡς Ἀθηναῖοι, δεινοί εἰσιν οἱ τοῦ πολέμου κίνδυνοι. 3. Ὑπνος ἀδελφός ἐστι θανάτου. 4. Χρυσός ἐστιν ἐν τῷ Πακτωλῷ ποταμῷ. 5. Ἄνθρωπος ἐν τῷ κήπῳ ἄδει. 6. Χαλεπός, ὡς θεοί, ἐστὶν ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος. 7. Ποῖ ὁ γεωργὸς σπεύδει ; - εἰς τὸν ποταμὸν σπεύδει. 8. Σύμμαχοι πολλοί εἰσι τοῖς Ἀθηναίοις. 9. Νόμοι δίκαιοι εἰσι τῷ τῶν Ἀθηναίων δήμῳ. 10. Ἀθηναῖός εἰμι καὶ τοῖς τῶν Ἀθηναίων θεοῖς θύω.

1. ὁ ἄγγελος – mesager, vestitor, înger; σοφός adj. – înțelept; πείθω – a convinge. 2. δεινός – groaznic, teribil; ὁ πόλεμος – război, luptă; ὁ κίνδυνος – primejdie, pericol. 3. ὁ ὕπνος – somn; ὁ ἀδελφός – frate; ὁ θάνατος – moarte; ὁ χρυσός – aur; ὁ Πακτωλός – râul Pactol; ὁ ποταμός – râu, fluviu. 5. ὁ κήπος – grădină; ἄδω – a cânta. 6. χαλεπός – greu, anevoios, dificil; ὁ βίος – viață. 7. ποῖ - unde, încotro?; σπεύδω – a se grăbi; ὁ ποταμός – râu, fluviu. 8. ὁ σύμμαχος – aliat. 9. ὁ νόμος – lege; δίκαιος – drept, just; ὁ δήμος – popor.

Limba greacă veche Curs 4
--

Accentuarea declinării a II-a de genul neutru

Accentuarea poate prezenta variații în cursul declinării. Accentul inițial/prim, respectiv accentul N. sg., se păstrează și la alte cazuri pe aceeași silabă în măsura în care o permit anumite reguli generale. La declinarea a II-a, genul neutru, avem patru tipuri de substantive care se accentuează diferit, tot așa cum am întâlnit și la genul masculin.

Atenție! Toate neutrele au trei cazuri identice, la singular și la plural, respectiv N.V.Ac:

I Accent inițial pe <u>ANTEPENULTIMA</u> : Dacă un cuvânt are 3 sau mai multe silabe, iar ultima este scurtă, accentul va sta cât mai îndepărtat posibil. În cazul în care ultima silabă se lungește, accentul ascuțit nu se mai poate menține pe antepenultima. Se va plasa atunci pe penultima.	N	τὸ γυμνάσιον	τὰ γυμνάσια (-ᾶ)
	V	γυμνάσιον	γυμνάσια (-ᾶ)
	A	τὸ γυμνάσιον	τὰ γυμνάσια (-ᾶ)
	G	τοῦ γυμνασίου	τῶν γυμνασίων
	D	τῷ γυμνασίῳ	τοῖς γυμνασίοις

II Accent inițial pe <u>PENULTIMA LUNGĂ</u> : Vom avea accent circumflex cât timp ultima va fi scurtă. Accentul se va schimba în ascuțit atunci când ultima va fi lungă.	N	τὸ δῶρον	τὰ δῶρα (-ᾶ)
	V	δῶρον	δῶρα (-ᾶ)
	A	τὸ δῶρον	τὰ δῶρα (-ᾶ)
	G	τοῦ δώρου	τῶν δώρων
	D	τῷ δώρῳ	τοῖς δώροις

III Accent inițial pe <u>ULTIMA/FINALĂ</u> : Dacă accentul inițial este ascuțit pe silaba finală (pe desinență), desinențele lungi vor primi accent circumflex la G și D, sg. și pl., și ascuțit la N, V, A, sg. și pl.	N	τὸ ζυγόν	τὰ ζυγά (-ᾶ)
	V	ζυγόν	ζυγά (-ᾶ)
	A	τὸ ζυγόν	τὰ ζυγά (-ᾶ)
	G	τοῦ ζυγοῦ	τῶν ζυγῶν
	D	τῷ ζυγῷ	τοῖς ζυγοῖς

IV Accent inițial pe <u>PENULTIMA SCURTĂ</u> : Obligatoriu accentul va fi ascuțit, pentru că o vocală scurtă poate primi numai accent ascuțit (acc. circumflex stă numai pe silabe lungi). Nici o regulă nu se opune păstrării sale la toate celelalte cazuri. Își va păstra poziția și felul pe tot parcursul declinării.	N	τὸ δένδρον	τὰ δένδρα (-ᾶ)
	V	δένδρον	δένδρα (-ᾶ)
	A	τὸ δένδρον	τὰ δένδρα (-ᾶ)
	G	τοῦ δένδρου	τῶν δένδρων
	D	τῷ δένδρῳ	τοῖς δένδροις

1. Traduceți în limba greacă (atenție la regula **Τὰ ζῶα τρέχ-ει**¹²):

1. Copiii țăranului aleargă spre ogor. 2. Somn(ul) este un prieten pentru oameni. 3. Animalele nu aduc jertfe zeilor. 4. Multe animale aleargă pe ogoare. 5. Multe remedii sunt rele. 6. Somn(ul) este un remediu bun. 7. (Niște) animale mici rod fructele copacilor. 8. Multe violete sunt pe câmp. 9. Vânturile scutură frunzele arborilor. 10. Multe plante sunt otrăvuri groaznice.

¹² Când SB este la genul neutru, numărul plural, atunci verbul se pune la persoana a III-a singular:
Τὰ ζῶα τρέχ-ει. Animalele fug, aleargă (traducere exactă: animalele fug).

1. copil - τὸ τέκνον; țăran – ὁ γεωργός, -οῦ; a alerga – τρέχω; la, spre, către (prep. + Ac.) – εἰς; ogor, câmp - ὁ ἀγρός, -οῦ. 2. somn – ὕπνος, -ου; prieten - ὁ φίλος, -ου; om - ἄνθρωπος, -ου. 3. animal, ființă – τὸ ζῷον, -ου; a aduce jertfe, a jertfi – θύω; ὁ sau ἡ θεός, -ου - zeu, zeiță. 4. πολύς, πολλή, πολύ – mult, multă, mulți, multe; pe, în (prep. + D) - ἐν. 5. medicament, leac, remediu, otravă - τὸ φάρμακον, -ου; rău – κακός, -ή, -όν. 6. bun - ἀγαθός, -ή, -όν. 7. mic – μικρός, -ά, -όν; a roade - τρώγω; fruct, rod, folos - ὁ καρπός, -οῦ; copac - τὸ δένδρον, -ου; 8. violetă - τὸ ἴον, -ου; 9. vânt - ὁ ἄνεμος, -ου; a scutura – σείω; frunză - τὸ φύλλον, -ου; 10. plantă - τὸ φυτόν, -ου.

Declinarea I

Substantivele de declinarea I sunt de genul feminin (cele mai multe) și masculin. Tema substantivelor de declinarea I se termină în $\bar{\alpha}$ (pur), $\bar{\alpha}$ (impur) și η (eta); η nu este altceva decât un $\bar{\alpha}$ (α lung) și se păstrează numai la singular.

Desinențele declinării I sunt următoarele:

Singular:

N. sg. – tema în $\bar{\alpha}$, $\bar{\alpha}$ sau η (acestea nu sunt desinențe, ci vocale tematice, făcând parte din temă)

G. sg. – tema + desinența ς > terminațiile $\bar{\alpha}\varsigma$, $\eta\varsigma$

D. sg. – tema în vocală lungă + iota subscris: α (α lung cu iota subscris) și η

A. sg. – tema + v > $\bar{\alpha}v$, ηv

V. sg. – este egal cu tema.

Plural:

N. și V. pl. se termină în diftongul $\alpha\iota$ în care este inclusă și vocala tematică. Acest diftong contează ca **scurt** pentru accent în silabă finală deschisă.

G. pl. – are desinența $\sigma(\omega\nu)$; σ dispare între vocala tematică α și ω din desinență: $\acute{\alpha}+\omega\nu > \bar{\omega}v$ (cu accent circumflex); de aceea toate substantivele de declinarea I, indiferent de gen și indiferent de locul și de felul accentului la N. sg., vor avea accent circumflex pe finală la G. plural.

D. pl. – desinența $\alpha\iota\varsigma$, care provine dintr-un $\bar{\alpha}\acute{\iota}\varsigma$

La A. pl. desinența a fost $v\varsigma$ care a devenit ς deoarece v cade în fața lui ς , iar vocala tematică α se lungește prin compensație și vom avea terminația $\bar{\alpha}\varsigma$ ($\alpha/v\varsigma > \varsigma > \bar{\alpha}\varsigma$)

V. pl. $\alpha\iota$

Declinarea I feminină în η (eta)

1. Substantive de felul η τέχνη – artă, meșteșug, tehnică; aceste substantive au accent **ascuțit** pe silaba **penultimă scurtă**; în cursul declinării, accentul nu schimbă nici felul, nici locul.

N.	η τέχνη	$\alpha\acute{\iota}$ τέχναι (αι scurt în silabă finală deschisă)
G.	τῆς τέχνης	τῶν τεχνῶν ($\bar{\omega}\nu$ cu accent circumflex pe finală la toate substantivele decl. I)
D.	τῆι τέχνῃ	ταῖς τέχναις
A.	τὴν τέχνην	τάς τέχνας
V.	$\bar{\omega}$ τέχνη	$\bar{\omega}$ τέχναι

2. Substantive de felul η ἀρετή – virtutea; aceste substantive au accent **ascuțit** pe **finală**; accentul devine circumflex la G. și D. singular și plural.

N.	η ἀρετή	$\alpha\acute{\iota}$ ἀρεταί
G.	τῆς ἀρετῆς	τῶν ἀρετῶν ($\bar{\omega}\nu$ cu accent circumflex pe finală la toate subst. decl. I)
D.	τῆι ἀρετῇ	ταῖς ἀρεταῖς
A.	τὴν ἀρετήν	τάς ἀρετάς
V.	$\bar{\omega}$ ἀρετή	$\bar{\omega}$ ἀρεταί

3. Substantive de tipul η εἰρήνη – pacea; aceste substantive au silaba **penultimă lungă** și accentuată cu accent **ascuțit**; accentul ascuțit devine circumflex la N și V plural deoarece terminația este diftongul $\alpha\iota$ care contează ca scurt în silabă finală deschisă.

N.	η εἰρήνη	$\alpha\acute{\iota}$ εἰρήναι (αι scurt în silabă finală deschisă)
G.	τῆς εἰρήνης	τῶν εἰρηνῶν ($\bar{\omega}\nu$ cu accent circumflex pe finală la toate subst. decl. I)
D.	τῆι εἰρήνῃ	ταῖς εἰρήναις < $\bar{\alpha}\acute{\iota}\varsigma$
A.	τὴν εἰρήνην	τάς εἰρήνας < $\alpha\nu\varsigma$ din care a rezultat un $\bar{\alpha}\varsigma$

V. ὄ ειρήνη ὄ ειρῆναι (αι scurt în silabă finală deschisă)

Declinarea I feminină în α (alpha)

- α (alpha) este de două feluri: **ᾶ pur** și **ᾷ impur**.

Alpha pur este precedat de o *vocală*, de un *diftong* sau de *consoana rho* (ρ).

Alpha impur este precedat de *orice consoană afară de rho* (ρ).

I. Declinarea în ᾶ alpha pur

Alpha pur este lung, de obicei, dar există și situații în care el este scurt și lucrul acesta are urmări asupra accentului.

1. Substantive de felul **ἡ ἁμαρτία** – păcat și **ἡ ἡμέρα** – zi; aceste substantive au silaba **penultimă scurtă** și accentuată cu accent **ascuțit**. Accentul nu-și schimbă nici felul, nici locul în cursul declinării.

N.	ἡ ἁμαρτία	αἰ ἁμαρτίαι
G.	τῆς ἁμαρτίας	τῶν ἁμαρτιῶν (ῶν cu accent circumflex pe finală la toate subst. decl. I)
D.	τῇ ἁμαρτίᾳ	ταῖς ἁμαρτίαις
A.	τὴν ἁμαρτίαν	τὰς ἁμαρτίας
V.	ὄ ἁμαρτία	ὄ ἁμαρτίαι

2. Substantive de tipul **ἡ σκιά** – umbră și **ἡ ἀγορά** – piață publică, forum; aceste substantive au accent **ascuțit pe finală** și accentul devine circumflex la G. și D. singular și plural.

N.	ἡ σκιά	αἰ σκιαί
G.	τῆς σκιάς	τῶν σκιῶν (ῶν cu accent circumflex pe finală la toate subst. decl. I)
D.	τῇ σκιά	ταῖς σκιάς
A.	τὴν σκιάν	τὰς σκιάς
V.	ὄ σκιά	ὄ σκιαί

3. Substantive de tipul **ἡ ἐλαία** – măslin; **ἡ βασιλεία** - domnie, regalitate; **ἡ χώρα** - țară; aceste substantive au ᾶ final lung, silaba **penultimă lungă** și accentuată cu accent **ascuțit**; accentul devine circumflex la N și V plural, deoarece terminația este scurtă.

N.	ἡ ἐλαία	αἰ ἐλαῖαι (αι scurt în silabă finală deschisă)
G.	τῆς ἐλαίας	τῶν ἐλαίων (ῶν cu accent circumflex pe finală la toate subst. decl. I)
D.	τῇ ἐλαίᾳ	ταῖς ἐλαίαις
A.	τὴν ἐλαίαν	τὰς ἐλαίας
V.	ὄ ἐλαία	ὄ ἐλαῖαι

4. Substantive de tipul **ἡ ἀλήθειᾶ** – adevăr; **ἡ ἄνοιᾶ** - nebunie, prostie, lipsă de minte; **ἡ ἄγκυρᾶ** - ancoră; după cum am văzut, nu am întâlnit acest tip la substantivele care au tema terminată în η (eta). Aceste substantive au α (alpha) pur scurt și accentul cade pe silaba **antepenultimă**. La aceste substantive accentul se mută pe silaba penultimă la G și D singular și la D și A plural unde terminațiile sunt lungi.

N.	ἡ ἀλήθειᾶ	αἰ ἀλήθειαι (αι scurt în silabă finală deschisă)
G.	τῆς ἀληθείας	τῶν ἀληθειῶν (ῶν cu accent circumflex pe finală la toate subst. decl. I)
D.	τῇ ἀληθείᾳ	ταῖς ἀληθείαις
A.	τὴν ἀλήθειᾶν	τὰς ἀληθείας
V.	ὄ ἀλήθειᾶ	ὄ ἀλήθειαι (αι scurt în silabă finală deschisă)

II. Declinarea în *ă* alpha impur

- *ă* (alpha) impur este totdeauna scurt
- *ă* (alpha) impur devine *η* (eta) la G și D singular

1. Substantive de tipul **ἡ δόξα** – slavă, cinste, onoare, părere, opinie; la aceste substantive, accentul nu-și schimbă nici locul, nici felul.

N.	ἡ δόξα	αἱ δόξαι
G.	τῆς δόξης	τῶν δοξῶν
D.	τῇ δόξει	ταῖς δόξαις
A.	τὴν δόξαν	τάς δόξας
V.	ᾧ δόξα	ᾧ δόξαι

2. Substantive de tipul **ἡ γλῶσσα** – limbă, glosar; aceste substantive au silaba **penultimă lungă** și accentuată cu accent **circumflex** deoarece *ă* alpha final este scurt. Accentul devine ascuțit la G și D singular și la D și Ac plural unde desinențele sunt lungi.

N.	ἡ γλῶσσᾶ	αἱ γλῶσσαι
G.	τῆς γλώσσης	τῶν γλωσσῶν
D.	τῇ γλώσσει	ταῖς γλώσσαις
A.	τὴν γλῶσσαν	τάς γλώσσας
V.	ᾧ γλῶσσα	ᾧ γλῶσσαι

3. Substantive de tipul **ἡ θάλασσα** – mare; aceste substantive au accent **ascuțit** pe silaba **antepenultimă**; accentul se mută pe silaba penultimă la G și D singular și la D și Ac plural unde terminațiile sunt lungi.

N.	ἡ θάλασσα	αἱ θάλασσαι
G.	τῆς θαλάσσης	τῶν θαλασσῶν
D.	τῇ θαλάσσει	ταῖς θαλάσσαις
A.	τὴν θάλασσαν	τάς θαλάσσας
V.	ᾧ θάλασσα	ᾧ θάλασσαι

Traduceți: 1. Ἡ δικαιοσύνη τῶν καλῶν ἀρετῶν πηγὴ ἐστίν. 2. Ἡ τῆς κόρης λύπη ἐστὶ χαλεπή. 3. Μεγάλη ἐστὶν ἡ γῆ. 4. Ἡ Ἀττικὴ καλὴ ἦν. 5. Πολλοὶ εἰσὶν αἱ συκαῖ. 6. Αἱ πύλαι μεγάλαι εἰσὶν. 7. Δῆλη ἐστὶν ἡ τῆς δικαιοσύνης ἀνάγκη. 8. Ὡ ἦβη, καλὴ εἶ. 9. Ὡ ἀρετὴ, εἶ σεμνή. 10. Ἄγναι εἰσὶν αἱ κόραι. 11. Αἱ μάχαι μεγάλων ζημιῶν αἰτία εἰσὶν. 12. Αἱ τῆς ἀγυῖας οἰκίαι λευκαὶ ἦσαν. 13. Ὡ Ἀθηνᾶ, δικαία εἶ θεά. 14. Πολλοὶ οἰκίαι νέαι ἦσαν.

Lexic: 1. ἡ δικαιοσύνη, -ης = dreptate (δίκαιος, -α (-ος), -ον = drept, cinstit); ἡ ἀρετή, -ῆς (ᾶ) – virtute; ἡ πηγὴ, -ῆς – apă curgătoare, unde, izvor; 2. ἡ λύπη, -ης – durere, tristețe, supărare; ἡ κόρη, -ης – fată, copilă; χαλεπός, -ή, -όν - greu, greu de suportat; 3. μέγας, μεγάλη, μέγα - mare; ἡ γῆ, -ῆς – pământ; 5. πολὺς, πολλή, πολύ adj. = mult, -ă, mulți, -te; ἡ συκέα, -ας (ἡ συκῆ, -ῆς) – smochin (arbore și fruct); 6. ἡ πύλη, -ης – poartă; 7. δῆλος, -η, -ον – vizibil, clar, evident; ἡ δικαιοσύνη, -ης = dreptate; ἡ ἀνάγκη, -ης = nevoie, necesitate. 8. ἡ ἦβη, -ης = tinerețe, adolescență. 9. ἡ ἀρετή, -ῆς = virtute; σεμνός, -ή, -όν adj. = serios, măreț, sacru, sfânt, maiestuos, respectuos. 10. ἡ κόρη, -ης – fată, copilă; ἄγνός, -ή, -όν adj. = pur, cast, virgin, feciorelnic. 11. ἡ μάχη, -ης – bătălie, luptă; ἡ ζημία, -ας pierdere, distrugere, pedeapsă; - ἡ αἰτία, -ας – cauză, motiv; 12. ἡ ἀγυία, -ᾶς – stradă, cale; ἡ οἰκία, -ας – casă. 13. ἡ Ἀθηνᾶ, -ᾶς = zeița Atena. 14. νέος, -α, -ον = nou, tânăr, proaspăt.

Menandru – maxime

1. Ἡ γλῶττα πολλῶν ἐστὶν αἰτία κακῶν.
2. Μέγιστον ὀργῆς ἐστὶ φάρμακον λόγος. (ἡ ὀργή, -ης – *mânie, furie, supărare*)
3. Λύπης ἰατρὸς ἐστὶν ἀνθρώποις λόγος. (ἡ λύπη, -ης - *tristețe, supărare*)
4. Λῦπαι τοῖς ἀνθρώποις τίκτουσι νόσον. (τίκτω - *eu generez, produc, nasc, fac, cresc*)
5. Ὑπερηφανία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν. (ἡ ὑπερηφανία – *mândrie, orgoliu*)
6. Ὅργη δὲ πολλοὺς δρᾶν ἀναγκάζει κακόν. (δράω – *eu fac, eu acționez, ἀναγκάζω – eu silesc, oblig, constrâng*)
7. Ἀνθρωπίνος δεῖ τὰς τύχας φέρειν, ξένε. (ἀνθρωπίνος – *într-un fel tipic uman, demn de un om; αἱ τύχαι – la plural, se referă adesea la întâmplările vieții, la vicisitudinile sorții; δεῖ *impers.* – trebuie < *de la* δέω – am nevoie de, am trebuință + G.)*
8. Ὡς εὐκόλως πίπτουσιν αἱ λαμπραὶ τύχαι. (ὡς εὐκόλως – *cât de ușor; εὐκολος, -on *adj.* – ușor*)

Traduceți:

„σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός ... ”

„τί δέ με καλεῖτε, ‘κύριε, κύριε’ καὶ οὐ ποιεῖτε ἅ λέγω ”

Xenophon – Oeconomicus

ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΟΣ – (Α) Τῆς γεωργίας τὰ πλεῖστά ἐστιν ἀνθρώπων ἀδύνατα προνοεῖν. (Β) Καὶ γὰρ χάλαζαι καὶ ὄμβροι ἐξαισιοὶ καὶ ἄλλα πολλάκις τὰ καλῶς πεποιημένα ἀφαιροῦνται. (Γ) Καὶ πρόβατα ἐνίοτε καλῶς τρεφόμενα ἢ νόσος διαφθείρει.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ – (Δ) Οἱ δὲ θεοὶ κύριοί εἰσι τῶν ἐν τῇ γεωργίᾳ. (Ε) Περὶ οὖν τῶν γεωργικῶν προσήκει τοὺς θεοὺς ἰλάσκεσθαι. (Ζ) Οἱ γὰρ φρόνιμοι καὶ ὑπὲρ τῶν καρπῶν καὶ τῶν ἵππων καὶ τῶν προβάτων τοὺς θεοὺς θεραπεύουσιν.

Lexic: Α. 1. οἱ πλεῖστοι – majoritatea oamenilor, marea parte a oamenilor; τὰ πλεῖστα – majoritatea lucrurilor, situațiilor, marea parte a lucrurilor, a situațiilor. 2. ἀδύνατος + *inf.* imposibil de, imposibil să, nu este posibil să [ἀδύνατος, -ov *adj.* – fără putere, slab; imposibil; invalid, infirm, neputincios]; 2. προ-νοέω - eu prevăd.

Β. 1. ἡ χάλαζα – grindină. 2. ὁ ὄμβρος - ploaie. 3. ἐξαισιος - funest. 4. πεποιημένος – făcut, -ă, -ți, -te (participiu perfect pasiv al verbului ποίεω – eu fac. 5. ἀφ-αιρέομαι – eu iau, răpesc, zmulg, distrug.

Γ. 1. ἐνίοτε – *adv.* uneori, câteodată. 2. τρέφω – eu hrănesc, cresc. 3. διαφθείρω – eu distrug, stric, răvășesc, afectez.

Δ. 1. κύριος + G. – stăpân(ul) a. 2. τὰ ἐν τῇ γεωργίᾳ - lucrurile/ cele care sunt în agricultură, cele din agricultură.

Ε. 1. περί + G – în ceea ce privește, referitor la, în privința. 2. οὖν – de aceea, apoi. 3. γεωργικός *adj.* – agricol. 4. ἰλάσκομαι – a îndupleca, a atrage atenția, a-i face favorabili (prin rugăminți, sacrificii).

Ζ. 1. καὶ...καὶ...καὶ - se folosește, în mod obișnuit, în enumerații; apare înaintea fiecărui termen al enumerației, fiind regăsit chiar și în fața primului cuvânt din enumerație. 2. ὑπὲρ + G. pentru, în interesul.

Adjectivul

Majoritatea adjectivelor grecești primesc terminații de declinarea I și a II-a, urmând formula II-I-II; de aceea, aceste adjective se numesc și adjective cu trei terminații:

καλός, καλή, καλόν = frumos, -oasă sau δίκαιος, δικαία, δίκαιον = drept, dreaptă

(în limba latină, există o categorie asemănătoare de adjective: *bonus, bona, bonum*).

Pe lângă aceste adjective cu trei terminații, denumite în gramatici *clasa întâi de adjective*, mai există adjective care intră în *clasa a doua de adjective* (de tipul σόφρων (m., f.), σῶφρον (n.) = înțelept, înțeleaptă, denumite și adjective cu două terminații; sau de tipul ἄρπαξ (m., f., n.), -γος (G. sg.) = hoț, ἄπαις (m., f., n.), -αιδος (G.sg.) = fără copii, denumite și adjective cu o singură terminație; aceste adjective au flexiunea după declinarea a III-a) și adjective care intră în *clasa a treia de adjective* (tot cu trei terminații, însă acestea nu mai urmează formula II-I-II, ci formula III-I-III; cu alte cuvinte, masculinele și neutrele se declină după declinarea a III-a, iar femininele după declinarea I: πᾶς (m.), πᾶσα (f.), πᾶν (n.) = tot, toată sau μέλας, μέλαινα, μέλαν = negru, neagră etc.).

Clasa întâi de adjective (adjective cu trei terminații)

După cum ați văzut, multe adjective grecești flexionează după declinarea I și a II-a, după formula II-I-II:

<i>m.</i> – declinarea a II-a	<i>f.</i> – declinarea I	<i>n.</i> – declinarea a II-a
καλός	καλή	καλόν = frumos, -oasă

Astfel, forma adjectivală de genul masculin καλός se va acorda în gen, număr și caz cu un substantiv de genul masculin, cum ar fi ἄγρός = ogor, câmp:

ὁ καλὸς ἄγρός, τοῦ καλοῦ ἄγρου etc.

Forma de genul feminin καλή se va acorda în gen, număr și caz cu un substantiv de genul feminin, cum ar fi κρήνη = izvor:

ἡ καλή κρήνη, τῆς καλῆς κρήνης etc.

Iar forma de genul neutru καλόν se va acorda în gen, număr și caz cu un substantiv de genul neutru, cum ar fi δένδρον = copac, arbore:

τὸ καλὸν δένδρον, τοῦ καλοῦ δένδρου etc.

Privire de ansamblu

Mai jos aveți toate formele acestui adjectiv tipic (καλός, καλή, καλόν) care flexionează după declinarea I și a II-a (formula II-I-II):

	Singular			Plural		
	M.	F.	N.	M.	F.	N.
N.	καλός	καλή	καλόν	καλοί	καλαί	καλά
G.	καλοῦ	καλῆς	καλοῦ	καλῶν	καλῶν	καλῶν
D.	καλῷ	καλῇ	καλῷ	καλοῖς	καλαῖς	καλοῖς
A.	καλόν	καλήν	καλόν	καλούς	καλάς	καλά
V.	καλέ	καλή	καλόν	καλοί	καλαί	καλά

Rețineți că adjectivele care au ε, ι sau ρ în fața terminației masculine – ος vor avea ca terminație pentru forma adjectivală feminină vocala ā, în loc de η:

δικα-ι-ος, δικαί-ā, δίκαι-ον = drept, dreaptă

	Singular			Plural		
	M.	F.	N.	M.	F.	N.
N.	δίκαιος	δικαί-ā	δίκαιον	δίκαιοι	δίκαιαι	δίκαι-ā
G.	δικαίου	δικαί-ās	δικαίου	δικαίων	δικαίων	δικαίων
D.	δικαίῳ	δικαί-α	δικαίῳ	δικαίοις	δικαίαις	δικαίοις
A.	δίκαιον	δικαί-āν	δίκαιον	δικαίους	δικαί-ās	δίκαι-ā
V.	δίκαιε	δικαί-ā	δίκαιον	δίκαιοι	δίκαιαι	δίκαι-ā

Obs.:

1. Accentul adjectivelor persistă pe silaba inițială, cu alte cuvinte pe silaba pe care cade la nominativ masculin singular (accentul inițial) și se va muta pe altă silabă numai dacă este forțat să se mute.
2. În schimb, adjectivele care flexionează după declinarea I și a II-a și au accent ascuțit pe ultima silabă, vor primi automat accent circumflex la genitiv și la dativ, singular și plural.
3. Spre deosebire de substantivele de declinarea I, care la genitiv plural aveau accent circumflex, indiferent de regulile de accentuare, aceste adjective nu vor purta accent circumflex la genitiv plural (ex. δικαίων), în afară de situația în care accentul inițial cade pe finală (vezi observația nr. 2).
4. În dicționare, adjectivele cu trei terminații care flexionează după declinarea I și a II-a apar prescurtate: καλός, -ή, -όν = frumos, -oasă; δίκαιος, -α, -ον = drept, dreaptă.
5. Multe adverbe în limba greacă pot fi formate prin schimbarea literei –ν de la G. pl. în –ς: καλῶν > adv. καλῶς = frumos, minunat („în mod” frumos, minunat).

Adjective neregulate cu trei terminații

În categoria adjectivelor neregulate intră adjectivele care au două tipuri de rădăcini, de teme:

μέγας, μεγάλη, μέγα = mare, mari

πολύς, πολλή, πολύ = mult, multă, mulți, multe

Rădăcini: **μεγα-** și **μεγαλ-** (al doilea radical, fiind, de fapt, la origine *μεγαλο-* și *μεγαλα-*)

	Singular			Plural		
	M.	F.	N.	M.	F.	N.
N.	μέγα-ς	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα
G.	μεγάλου	μεγάλης	μεγάλου	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
D.	μεγάλῳ	μεγάλη	μεγάλῳ	μεγάλοις	μεγάλαις	μεγάλοις
A.	μέγα-ν	μεγάλην	μέγα	μεγάλους	μεγάλ-ās	μεγάλα

V.   μεγάλε   μεγάλη   μέγα   μεγάλοι   μεγάλαι   μεγάλα

Rădăcini: πολυ- și πολλ- (al doilea radical, fiind, de fapt, la origine *πολλο-* și *πολλα-*)

	Singular			Plural		
	M.	F.	N.	M.	F.	N.
N.	<u>πολύ</u> -ς	πολλή	<u>πολύ</u>	πολλοί	πολλαί	πολλά
G.	πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ	πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν
D.	πολλῷ	πολλῇ	πολλῷ	πολλοῖς	πολλαῖς	πολλοῖς
A.	<u>πολύ</u> -ν	πολλήν	<u>πολύ</u>	πολλούς	πολλάς	πολλά
V.	nu are forme de vocativ					

Obs.:

Aceste două adjective prezintă o flexiune neregulată numai la numărul singular, la formele de genul masculin și neutru, unde nominativul și acuzativul (la neutru și vocativul) flexionează după declinarea a III-a:

N. m. sg.: μέγας, A. m. sg.: μέγαν; N.V.A. n. sg.: μέγα;

N. m. sg.: πολύς, A. m. sg.: πολύν; N. (V.) și A. n. sg.: πολύ.

Restul formelor adjectivale flexionează, în întregime, după declinarea I și a II-a.

Traduceți, în limba română, următoarele propoziții:

1. Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν.

Lexic: ἀγαθός, -ή, -όν *adj.* = bun, nobil; ὁ ἄνθρωπος, -ου = om; ἐκ (ἐξ) *prep.* + G. = din, de la; ὁ θησαυρός, -οῦ = comoară, avere, tezaur; ἡ καρδία, -ας = inimă; προ-φέρο – a scoate (înainte, în față), a prezenta, a naște, a produce; τὸ ἀγαθόν *adj. substantivizat* = lucrul bun, binele, virtutea; πονηρός, -ά, -όν *adj.* = rău.

2. Ἡ Μυρρίνη βραδέως βαδίζει· μεγάλη γάρ ἐστὶν ἡ ὑδρία, καὶ ἡ Μυρρίνη οὐκ ἐθέλει καταβάλλειν αὐτήν.

Lexic: βαδίζω = a merge, a păși; βραδέως *adv.* = încet, lent; μέγας, μεγάλη, μέγα *adj.* = mare, mari; γάρ *conj. postpozitivă* = căci; ἡ ὑδρία, -ας = vas, amforă, oală (pentru transportat apă sau vin); ἐθέλω + *infinitiv* = a vrea, a dori; καταβάλλω = a scăpa; αὐτός, -ή, -ό *pron. de întărire, de identitate și pron. personal* = însuși, același, el, ea etc.

Câteva aspecte legate de **αὐτός, -ή, -ό:**

Acest pronume se declină ca un adjectiv cu trei terminații care flexionează după declinarea I și a II-a. Forma neutră se identifică cu rădăcina pură. Pronumele αὐτός, -ή, -ό are mai multe utilizări:

1. Pronume de întărire (în *lat.*, are drept corespondent pronumele *ipse, ipsa, ipsum*), dacă este poziționat **înaintea articolului** substantivului pe care-l însoțește:
αὐτός ὁ ἄνθρωπος = însuși omul
2. Pronume de identitate (în *lat.*, are drept corespondent pronumele *idem, eadem, idem*), dacă este poziționat **între articol și substantiv:**
ὁ αὐτός ἄνθρωπος = același om
3. Pronume personal de persoana a III-a. Forme mai des întâlnite:

N. sg. αὐτός = el, αὐτή = ea, αὐτό = el (neutru)

A. sg. αὐτόν = pe el, îl, -l; αὐτήν = pe ea, -o; αὐτό = pe, el, îl, -l (neutru)

Ὅρω τὴν οἰκίαν. Ὅρῃς **αὐτήν**; Φέρω τὸ ἄροτρον. Σὺ **αὐτὸ** οὐ φέρεις.

Lexic: ὁράω *vb. contras* = a vedea; ἡ οἰκία, -ας = casă; φέρω = a duce, a aduce, a purta; τὸ ἄροτρον, ἄροτρον = plug.

Verbul εἶμι

Formele verbului **εἶμι** la modul indicativ, timpul prezent, diateza activă vă sunt foarte utile în acest stadiu de învățare a limbii. Vă reamintim aceste forme (în dicționare, acest verb vă este indicat cu forma de indicativ prezent, persoana I, sg.: **εἶμι** - eu sunt; forma de infinitiv este **εἶναι** - a fi):

<i>sg.</i>	<i>pl.</i>
I εἶμι	ἐσμέν
II εἶ	ἐστέ
III ἐστί(ν)	εἰσί(ν)

Traduceți:

1. Ἐγὼ **εἶμι** τὸ φῶς τοῦ κόσμου.
2. Ὁ Ξανθίας δοῦλός **ἐστί**, ἰσχυρὸς μὲν ἄνθρωπος, ἀργὸς δέ.
3. Ὁ Ξανθίας βραδέως ἐκβαίνει ἐκ τοῦ οἴκου καὶ λέγει· “Τί **εἶ** οὕτω χαλεπός, ὦ δέσποτα; οὐ γὰρ ἀργός **εἶμι** ἀλλὰ ἤδη σπεύδω.”
4. Πάντες ἡμεῖς **ἐσμέν** μάρτυρες. (ὁ μάρτυς, -υρος – martor)
5. Ὑμεῖς ἀδελφοί **ἐστε**.
6. Καὶ υἱοὶ θεοῦ **εἰσιν**.

PRONUMELE

În greacă există următoarele pronume: pronumele personal, pronumele de întărire, pronumele reflexiv, pronumele posesiv, pronumele reciproc, pronumele demonstrativ, relativ interogativ și nehotărât.

Pronumele personal

În limba greacă, pronumele personal are forme distincte după persoană și după număr, dar nu și după gen. Pronumele personal are rădăcini care diferă de la un număr la altul și, uneori, de la un caz la altul.

Pronumele personal nu are forme de persoana a III-a. Grecii apelau la formele pronumelui de întărire **αὐτός, -ή, -ό** pentru a spune: el, ea; ei, ele; pe el, îl, -l; pe ea, o; lui, îi, i- etc.

Pronumele personal (pers. I și a II-a)

		Pers. I		Pers. a II-a	
sg.	N.	ἐγώ		σύ	
	G.	ἐμοῦ	μου	σοῦ	σου
	D.	ἐμοί	μοι	σοί	σοι
	A.	ἐμέ	με	σέ	σε
pl.	N.	ἡμεῖς		ὕμεῖς	
	G.	ἡμῶν		ὕμῶν	
	D.	ἡμῖν		ὕμῖν	
	A.	ἡμᾶς		ὕμᾶς	

Observații:

La singular, cu excepția cazului nominativ, avem două forme de pronume personal pentru fiecare caz, una accentuată, iar cealaltă neaccentuată, atonă, enclitică.

Formele accentuate ale pronumelui personal **ἐμοῦ, ἐμοί, ἐμέ** și **σοῦ, σοί, σέ** sunt emfatiche și sunt folosite la început de propoziție și pentru a marca o opoziție, un contrast:

Ἐμέ οὐ **σέ** ἡ Μέλιττα φιλεῖ.

Melisa mă iubește pe mine, nu pe tine.

De asemenea, **formele accentuate** sunt utilizate, de obicei, după prepoziții:

Ὁ λύκος ὀρμᾶ ἐπ' **ἐμέ**. (ὀρμάω – a se năpusti, a se repezi; ἐπὶ + A. = la, contra, împotriva)

Lupul se repede la mine.

Cu toate acestea, formele neaccentuate sunt mai frecvente decât cele accentuate. Ele nu au rol emfatic și sunt enclitice.

Cu excepția primei vocale, formele de plural ale pronumelor personale de persoana I și a II-a sunt identice. Spre exemplu, între **ἡμεῖς** (noi) și **ὕμεῖς** (voi) apare o singură diferență: litera inițială. Nu treceți cu vederea nici spiritul aspru.

Pentru **persoana a III-a** se folosește pronumele de întărire **αὐτός, -ή, -ό** chiar și la nominativ (utilizare neclasică). Acest pronume se declină precum adjectivele în **-ός, -ή, -όν** (καλός, καλή, καλόν), cu excepția faptului că Ac. singular neutru va avea terminația **-ό** și nu **-όν**.

		M.	F.	N
sg.	N.	αὐτός	αὐτή	αὐτό
	G.	αὐτοῦ	αὐτῆς	αὐτοῦ
	D.	αὐτῷ	αὐτῇ	αὐτῷ
	Ac.	αὐτόν	αὐτήν	αὐτό
pl.	N.	αὐτοί	αὐταί	αὐτά
	G.	αὐτῶν	αὐτῶν	αὐτῶν
	D.	αὐτοῖς	αὐταῖς	αὐτοῖς
	Ac.	αὐτούς	αὐτάς	αὐτά

Rețineți că aceste forme pronominale se referă atât la persoane cât și la obiecte, lucruri. Atunci când se referă la obiecte, genul pronumelui va fi cel al substantivului la care se referă:

Exemple:

Ὁ Ξανθίας αἶρει τὸν λίθον. Αἶρει αὐτόν.

Xantias ridică piatra. El o ridică. (Observați că, în limba greacă, subst. ὁ λίθος, τοῦ λίθου este de genul masculin; de aceea, s-a ales forma de Ac. sg. m. **αὐτόν**)

Traduceți:

Ὅρῶ τὴν οἰκίαν. Ὅρῶς αὐτήν;

(ὁράω – a vedea; ἡ οἰκία, οἰκίας – casă)

Φέρω τὸ ἄροτρον. Σὺ αὐτὸ οὐ φέρεις.

(φέρω - a duce, a aduce, a purta; τὸ ἄροτρον, ἄροτρον - plug)

V-am mai atras atenția asupra diferitelor sensuri ale lui **αὐτός, -ή, -ό**. Pe lângă substitut al pronumelui personal, el mai poate fi:

- pronume de întărire (în lat., are drept corespondent pronumele *ipse, ipsa, ipsum*), dacă este poziționat **înaintea articolului** substantivului pe care-l însoțește sau dacă, eventual, lipsește articolul:

αὐτός ὁ ἄνθρωπος = însuși omul

αὐτὸς Ἰησοῦς = însuși Iisus

- pronume de identitate (în lat., are drept corespondent pronumele *idem, eadem, idem*), dacă este poziționat **între articol și substantiv**:

ὁ **αὐτός** ἄνθρωπος = același om (deși e posibil să întâlniți și o altfel de ordine a cuvintelor: ὁ λόγος **αὐτός**/ ὁ λόγος ὁ **αὐτός** = același cuvânt)

Cu toate acestea, dacă luăm în considerare formele de G. ale lui **αὐτός, -ή, -ό**, trebuie să reținem că acestea pot exprima și posesia, având rol de *pronom posesiv*:

τὸ σῶμα **αὐτοῦ** = trupul **Lui/ Său** (Lc., 24: 23)

Pronumele posesiv

Pronumele posesiv se formează pe rădăcina pronumelui personal căruia îi corespunde și are rol, de obicei, de adjectiv pronominal posesiv:

Pers. I sg.: ἐμός, ἐμή, ἐμόν – al meu, a mea

Pers. I pl.: ἡμέτερος, -α, -ον – al nostru, a noastră

Pers. a II-a sg.: σός, σή, σόν - al tău, a ta

Pers. a II-a pl.: ὑμέτερος, -α, -ον – al vostru, a voastră

Exemple:

Ὁ μὲν ἐμός κύων τὸν λύκον διώκει, ὁ δὲ κύων ὁ σός πρὸς τῇ ὁδῷ καθίζει.
Câinele meu urmărește lupul, dar câinele tău stă în drum.

Ὁ μὲν ἡμέτερος πατήρ πονεῖ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὁ δὲ ὑμέτερος ἀργός ἐστιν.
Tatăl nostru muncește pe ogor, iar al (tatăl) vostru este leneș.

Ὁ κύων ἐμός ἐστιν, οὐ σός.
Câinele este al meu, nu al tău.

Nu există pronume posesiv de persoana a III-a. Se folosesc tot forme ale pronumelui **αὐτός, -ή, -ό** în *Genitiv*:

Masculin sg. αὐτοῦ (al, a, ai, ale) lui, său

Feminin sg. αὐτῆς (al, a, ai, ale) ei, sa

Neutru sg. αὐτοῦ (al, a, ai, ale) lui, său

M., F., N., pl. αὐτῶν (al, a, ai, ale) lor

Exemple:

Ὁ πάππος πρὸς τὸν παῖδα τρέχει, ὁ δὲ τὴν μάχαιραν **αὐτοῦ** λαμβάνει.
Bunicul aleargă spre băiat, iar el (băiatul) ia cuțitul **lui**.

Lexic: ὁ πάππος, -ου = bunic; πρὸς + Ac. = spre, la, către; ὁ/ ἡ παῖς, παιδός = băiat/ fată; τρέχω = a alerga, a fugi; ἡ μάχαιρα, μαχαίρας = cuțit; λαμβάνω = a lua.

Ἡ κόρη μάλα κάμνει· ἡ οὖν μήτηρ τὴν ὑδρίαν **αὐτῆς** φέρει.

Fata este foarte obosită; de aceea, mama duce ulciorul **ei**.

Lexic: ἡ κόρη, κόρης = fată; μάλα *adv.* = foarte; κάμνω = a fi obosit, a fi bolnav; οὖν *adv.* = de aceea, apoi; ἡ μήτηρ, μητρός = mamă; ἡ ὑδρία, ὑδρίας = vas, ulcior, amforă; φέρω - a duce, a aduce, a purta.

REȚINEȚI: Genitivul pronumelor personale poate fi, de asemenea, utilizat pentru a exprima posesia (cum ar fi forma neaccentuată **μου**):

„σὺ εἶ ὁ υἱός **μου** ὁ ἀγαπητός.” (Lc., 3:22)

„Tu ești Fiul **Meu** Cel iubit.”

Lexic: ὁ υἱός, -οῦ = fiu, descendent, urmaș; υἱός τοῦ Θεοῦ - Fiul lui Dumnezeu; ἀγαπητός, -ή, -όν *adj. vb. de la ἀγαπάω* = prea iubit, iubit, scump, foarte drag.

Rețineți, de asemenea, că frecvent în limba greacă nu se utilizează posesive dacă posesorul este același cu subiectul:

Ὁ Φίλιππος τὴν μάχαιραν λαμβάνει καὶ τύπτει τὸν λύκον.

Filip ia cuțitul său și străpunge lupul.

Lexic: τύπτω = a lovi, a izbi, a împunge, a străpunge.

Traduceți:

Οἱ μὲν παῖδες ἐν τῷ ἀγρῷ μένουσιν, οἱ δὲ πατέρες τοὺς κύνας **αὐτῶν** οἴκαδε ἄγουσιν.

Lexic: ὁ/ ἡ παῖς, παιδός = băiat/ fată; ἐν + D. = în, pe; ὁ ἀγρός, ἀγροῦ = ogor, câmp; μένω = a sta, a rămâne, a aștepta; πατήρ, πατρός = tată; ὁ/ ἡ κύων, κυνός = câine, cățea; οἴκαδε adv. = acasă; ἄγω = a duce, a conduce.

Pronumele reflexiv

Pronumele reflexiv se referă la subiectul propoziției din care face parte. Se formează prin combinarea pronumelor personale cu pronumele **αὐτός, -ή, -ό**, cum ar fi, de exemplu, forma **ἐμαυτοῦ** (formă a cazului G.; forme de N. nu are). În limba română, se traduce cu ajutorul adjectivului „însuși, însăși, însuși, însăși, însuși, însăși”.

Persoana I și a II-a

	Pers. I. m.	Pers. I f.	Pers. a II-a. m.	Pers. a II-a. f.
sg.	G. ἐμαυτοῦ	ἐμαυτῆς	σεαυτοῦ	σεαυτῆς
	D. ἐμαυτῶ	ἐμαυτῆ	σεαυτῶ	σεαυτῆ
	Ac. ἐμαυτόν	ἐμαυτήν	σεαυτόν	σεαυτήν
pl.	G. ἡμῶν αὐτῶν	ἡμῶν αὐτῶν	ὕμῶν αὐτῶν	ὕμῶν αὐτῶν
	D. ἡμῖν αὐτοῖς	ἡμῖν αὐταῖς	ὕμῖν αὐτοῖς	ὕμῖν αὐταῖς
	Ac. ἡμᾶς αὐτούς	ἡμᾶς αὐτάς	ὕμᾶς αὐτούς	ὕμᾶς αὐτάς

Neutrul nu apare decât la persoana a III-a, pentru că ne raportăm la persoana I și a II-a ca la niște interlocutori, așadar animați (masculin sau feminin).

Persoana a III-a

	m.	f.	n.
sg.	G. ἑαυτοῦ	ἑαυτῆς	ἑαυτοῦ
	D. ἑαυτῶ	ἑαυτῆ	ἑαυτῶ
	Ac. ἑαυτόν	ἑαυτήν	ἑαυτό
pl.	G. ἑαυτῶν	ἑαυτῶν	ἑαυτῶν
	D. ἑαυτοῖς	ἑαυταῖς	ἑαυτοῖς
	Ac. ἑαυτούς	ἑαυτάς	ἑαυτά

Observații:

Lipsește nominativul.

Multe dintre formele de plural sunt comune celor trei persoane, astfel încât, de exemplu ἑαυτοῖς, în funcție de subiectul la care face trimitere, poate fi tradus în următoarele moduri: „nouă înșine”, „vouă înșivă”, „lor înșile”.

Pronumele reciproc

Pronumele reciproc este utilizat atunci când întâlnim o interacțiune între membrii unui subiect multiplu sau cu formă de plural; predicatul propoziției este, de asemenea, la plural. Are forme numai de plural și nu are nominativ și vocativ. Se construiește pe tema adjectivului „ἄλλος” – altul și se declină ca un adjectiv cu trei terminații. În limba română, se traduce prin „unul pe altul/ unii pe alții/ unii altora etc.”

		m.	f.	n.
pl.	G.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
	D.	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις
	A.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἄλληλα

Exemple:

„ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους” – vorbeau unii cu alții/ ziceau între ei (In., 4:33)

„ἀγαπᾶτε ἀλλήλους” – iubiți-vă unul pe altul (In., 13:34)

„διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις” – slujiți unii altora prin dragoste (Gal., 5:13)

Prepozițiile

În limba greacă, întâlnim o serie de părți neflexibile, cum ar fi adverbele, prepozițiile, conjuncțiile, interjecțiile. Printre aceste părți de vorbire neflexibile, prepozițiile ocupă un loc important, întâlnindu-se frecvent în cadrul unei fraze. Prepozițiile limbii grecești vechi provin din adverbe și substantive. Ele sunt plasate, în general, înaintea numelor aflate în cazurile G., D. și A. (cazurile oblice). Pot fi întâlnite, uneori, și prepoziții poziționate după nume, în această situație fiind mai mult un fel de „postpoziții”.

Prepozițiile sunt de trei feluri, în funcție de numărul cazurilor cu care se pot combina:

- I. Prepoziții care cer un singur caz;
- II. Prepoziții care pot cere două cazuri;
- III. Prepoziții care pot cere trei cazuri.

În vederea unei înțelegeri mai bune a sensurilor pe care le au numeroși termeni din limbile moderne care provin din greacă sau din latină, am preferat să menționăm și echivalentele latinești ale prepozițiilor grecești.

I. Prepoziții care cer un singur caz

În această categorie, se regăsesc prepoziții care pot fi combinate numai cu un singur caz. Astfel, vom avea (1.) prepoziții care se combină numai cu G., (2.) prepoziții care se construiesc numai cu D. și (3.) prepoziții care cer numai cazul A.

1. Prepoziții cu G.:

ἀπό = de, de la, de pe, din, dinspre (în *lat.* i-ar corespunde **a, ab, abs** + Abl. = de la, de: *ab urbe redit* – se înapoiază de la oraș; *defendēre ab hostibus* – a apăra de dușmani; *ab aliquo laudatur* – este lăudat de către cineva):

indică locul: ἀπ’ Ἀθηνῶν/ de la Atena;

ἔρχεται ἀπὸ τῆς οἰκίας/ vine dinspre casă (ἔρχομαι – a veni, a se întoarce);

indică timpul: ἀπ’ ἐκείνης τῆς ἡμέρας/ din acea zi;

indică autorul acțiunii: καλεῖσθαι ἀπὸ τοῦ πατρός/ a fi chemat de tata.

ἐκ sau **ἐξ** înaintea unei vocale = din, de la (în *lat.* i-ar corespunde **e, ex** + Abl. = din; *e* înaintea unei consoane, iar *ex* înaintea unei vocale: *desilīre e curru* – a sări din car; *pellēre e foro bonos* – a alunga din for pe cei buni; *ex illo tempore* – din acel timp; *vas ex auro* – vas din/de aur):

indică locul: ἐκ Σπάρτης φεύγειν/ a fugi din Sparta;

ἔρχεται ἐκ τινος οἰκίας/ el vine de la (iese dintr-o) o casă

ἔρχεται ἐξ ἄλλης οἰκίας/ el iese dintr-o altă casă

indică timpul: ἐκ τούτου/ de atunci.

πρό = pentru, în fața, înaintea (în *lat.* i-ar corespunde **pro** + Abl. = pentru, în fața, înaintea: *pro patria mori* – a muri pentru patrie; *pro lege* – în favoarea legii; *pro castris* – în fața taberei; *pro tribunali* – înaintea tribunalului):

sens figurat: πρὸ πατρίδος ἀποθνήσκειν/ a muri pentru patrie;

indică locul: πρὸ θυρῶν/ în fața porților;

πρὸ τοῦ τείχους/ în fața zidului (de apărare) (τό τεῖχος, -ους = zid);
 indică timpul: πρὸ ἡμέρας/ în zori, înaintea zilei;

πρὸ τῆς ἑορτῆς/ înaintea petrecerii. (ἡ ἑορτή, -ῆς = petrecere, sărbătoare).

ἄνευ = fără, fără de (în *lat.* i-ar corespunde *sine* + Abl. = fără: *sine ullo auxilio* – fără nici un ajutor; *sine dubio* – fără îndoială; *non sine magna spe* – nu fără o mare speranță):

ἄνευ μαλακίας/ fără moliciune (ἡ μαλακία, -ας = moliciune, delicatețe)

ἔνεκα (postpusă, în general) = din cauza, pentru (în *lat.* i-ar corespunde *causa, gratia*; gerunziu în genitiv cu postpoziția *causa* – pentru: *legati venerunt petendi causa pacem* – au venit soli pentru a cere pace; gerundiv în genitiv cu postpoziția *causa* – pentru: *legati venerunt pacis petendae causa* - au venit soli pentru a cere pace)

μισθοῦ ἔνεκα/ pentru un salariu, o soldă (ὁ μισθός, -οῦ = salariu, soldă)

δένδρα θεραπεύειν τοῦ καρποῦ ἔνεκα/ a cultiva pomi pentru roade

μέχρι și **ἄχρι** = până la (în *lat.* i-ar corespunde *tenus* (postpozitiv) + Abl., *uneori* + G. = până la: *Tauro tenus* – până la (muntele) Taurus; *Corcira tenus* – până la Corcira):

indică locul: μέχρι τοῦ Μηδίας τείχους/ până la zidul Mediei;

indică timpul: μέχρι ἑσπέρας/ până seara (ἡ ἑσπέρα, -ας = seară);

ἄχρι τῆς ἡμέρας/ până în zi;

se pot referi la cantitate: μέχρι τριάκοντα ἔτων/ până la treizeci de ani (τὸ ἔτος, -ους = an).

2. Prepoziții cu D.:

ἐν = în, pe (în *lat.* i-ar corespunde *in* + Abl. = în: *in agris* – pe ogoare, pe câmp; *esse in armis* – a fi sub arme; *in vita* – în timpul vieții; *in mensa ponere* – a pune pe masă; *in Sequanis* – la secvani):

indică locul: ἐν τῷ ποταμῷ/ în râu;

indică timpul: ἐν τούτῳ τῷ ἔτει/ în acest an;

cu sens figurat: ἐν τέχνῃ τινὶ εἶναι/ a se ocupa de o meserie oarecare.

σύν (rar **ξύν**) = cu, împreună cu (în *lat.* i-ar corespunde *cum* + Abl. = cu, împreună cu: *cum meo fratre* – cu fratele meu; *constituere cum legatis* – a stabili împreună cu):

σύν τοῖς στρατηγοῖς/ cu, împreună cu generalii;

βουλεύεσθαι σύν τινι/ a se sfătui cu cineva;

σύν πυρί/ prin (cu) foc.

σύν τοῖς θεοῖς/ cu (ajutorul) zeilor

3. Prepoziții cu A.:

εἰς (ἔς) = la, către, spre, contra (în *lat.* i-ar corespunde *in* + Ac. = la, în, către, spre, față de: *in lucem* – spre lumină; *in urbem ibat* – mergea în, la oraș; *in patriam redeo* – mă întorc în patrie; *amor in patriam* – iubire față de patrie; *impetus in hostem* – atac contra dușmanilor):

indică locul: εἰς τὴν θάλατταν/ la mare, spre mare

εἰς τὸν ποταμόν/ spre râu, la râu

indică timpul: εἰς τὴν ὑστεραίαν/ în ziua următoare

cu sens figurat: εἰς δύναμιν/ după putere

valoare distributivă: εἰς τέτταρας/ câte patru

ἀνά = în sus, pe, prin, de-a lungul, în sensul, câte (în *lat.* i-ar corespunde *sursum adv.* = în sus: *sursum deorsum* – în sus și în jos. Eventual, un alt corespondent în *lat.* ar putea fi *secundum* + Ac. = după, de-a lungul: *iter secundum mare facere* – a călători de-a lungul țărmului mării; *secundum litus* – de-a lungul țărmului; *secundum arbitrium tuum* – conform cu opinia ta):

indică locul: ἀνά τὸν ποταμόν/ de-a lungul râului, în susul râului

ἀν' Ἑλλάδα/ de-a lungul Greciei, în susul și în josul Greciei, în toată Grecia, în Grecia

indică timpul: ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν/ pe parcursul întregii zile, toată ziua

cu sens figurat: ἀνὰ κράτος/după puteri

ὡς¹³ (cu referire la persoane, ființe) = la, spre (în *lat.* i-ar corespunde *ad* + Ac. = la, spre, către, până: *nuntios misit ad finitimas civitates* – a trimis vestitori la triburile vecine; *ad Capuam proficiscitur* – pleacă spre Capua; *ad Carthaginem contendit* – s-a îndreptat spre Cartagina; *ad mare* – spre mare; *ad lucem* – până în zori; *ad diem* – până la ziuă):

ὡς ὑμᾶς/ spre voi, la voi

ὡς τὸν Δία/ spre Zeus

ὡς τὴν θυγατέρα/ la fiica sa, spre fiica sa

II. Prepoziții care pot cere două cazuri (G. și A.)

În această categorie, se regăsesc prepoziții care pot fi combinate cu două cazuri, respectiv cazurile genitiv și acuzativ.

ἀντί + **G.** = în loc de, în locul, în schimbul (în *lat.* i-ar corespunde *loco* + G. < locus, -i m. = loc, poziție: *loco parentis* – în loc de părinte):

ἀντὶ Τισσαφέρνου/ în locul lui Tisafernes;

ἀντὶ χρημάτων/ în schimbul banilor (τὸ χρῆμα, -ατος = lucru, afacere, bani, avere);

Βασιλεύειν ἀντὶ τινος/ a domni în locul cuiva;

+ **A.** = contra, împotriva (în *lat.* i-ar corespunde *contra* + Ac. = contra, împotriva, în fața: *contra hostes patriae* = contra dușmanilor patriei; *insula est contra portum* – în fața portului se află o insulă)

ἀντὶ τὰς ἐκλύσεις/ (remediu, leac) contra leșinului (ἡ ἔκλυσις, -εως = slăbiciune, leșin); v. și ἀντιλέγω = a contrazice.

διὰ + **G.** = prin, de-a lungul, cu ajutorul (în *lat.* i-ar corespunde *per* + Ac. = prin, pe, în timpul: *per urbem* – prin oraș; *per deos immortales* – pe zeii nemuritori; *per hiemem* – în timpul iernii, de-a lungul iernii; *per ludos* – în timpul jocurilor):

indică locul: διὰ τῆς χώρας/ prin țară, de-a lungul țării (v. ἡ χώρα, -ας = țară, pământ, ținut)

indică timpul: διὰ τούτου τοῦ χρόνου/ în toată această perioadă de timp, pe parcursul acestei perioade de timp (v. ὁ χρόνος, -ου = timp, durată)

διὰ νυκτός/ de-a lungul nopții

διὰ βίου/ pe tot parcursul vieții, de-a lungul vieții (v. ὁ βίος, -ου = viață)

¹³ Atenție! Există și conjuncția ὡς = că, să, cât de, încât, până la, cu aproximație. Totodată, prepoziția în cauză ar putea fi confundată cu adverbul ὡς = astfel, în acest mod etc.

indică mijlocul: δι' ἀγγέλων/ prin soli, prin intermediul solilor (v. ὁ ἄγγελος, -ου = trimis, mesager, sol, înger)

διὰ γλώττης/ prin intermediul limbii (v. ἡ γλῶττα, -ης = limbă)

+ A. = din cauza, datorită, din pricina, pentru (în *lat.* i-ar corespunde **propter** + Ac. = din cauza: *propter viam sacrificium facere* – a face sacrificii din cauza călătoriei; *propter metum* – din cauza temerii):

διὰ τὸν φόβον/ din cauza fricii;

διὰ τὴν δόξαν/ din cauza reputației;

διὰ τὴν νόσον/ din cauza bolii;

διὰ τοὺς θεοὺς/ datorită zeilor.

κατὰ + G. = în jos, sub, contra (în *lat.* i-ar corespunde **sub** + Ac., Abl. = sub, la: *sub iugum mittere* – a pune sub jug; *sub terra habitare* – a locui sub pământ. Eventual, **subter** + Ac., Abl. = sub, dedesubt: *subter togam* – sub togă; *subter densa testudine* – sub o platoșă groasă. Eventual, **contra** – v. mai sus):

τὰ κατὰ γῆς/ cele de sub pământ;

λέγειν κατὰ Φιλίππου/ a vorbi contra lui Filip;

λέγειν κατὰ τοῦ στρατηγοῦ/ a vorbi contra generalului;

+ A. = în josul, pe, conform (în *lat.*, un corespondent posibil ar fi **secundum** + Ac. = după, de-a lungul: *secundum litus* – de-a lungul țărmului; *secundum arbitrium tuum* – conform cu opinia ta):

κατὰ τὸν ποταμόν/ în josul râului;

κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν/ pe mare și pe uscat;

κατὰ τοὺς νόμους/ conform cu legile.

distributiv: καθ' ἓνα/ câte unul

καθ' ἡμέραν/ în fiecare zi, zilnic

indică timpul: κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον/ în acel timp

sens figurat: οἱ καθ' ἡμᾶς/ contemporanii noștri

ὑπέρ + G. = pentru (în *lat.*, eventual **pro** – v. mai sus):

μάχεται ὑπέρ τινος/ a lupta pentru cineva;

+ A. = peste, dincolo de (în *lat.*, eventual **super** + Ac., Abl. = deasupra, peste, pe, despre: *supra capita* – deasupra capetelor; *super omnes* – peste toți; *alii super alios* – unii peste alții; *super cervice* – pe grumaz):

οἱ ὑπὲρ Ἑλλάσποντον οἰκοῦντες/ cei care locuiesc dincolo de Hellespont.

μετά + G. = cu (în *lat.*, îi corespunde **cum** – v. mai sus):

μετὰ δακρῦων/ cu lacrimi;

+ A. = după (în *lat.*, i-ar corespunde **post**, eventual **pone** (rar) + Ac. = după, înapoi: *post terga* – după (la) spate; *post tres dies* – după trei zile; *pone castra* – înapoia, în spatele taberei. Uneori, îi corespunde **secundum** – v. mai sus):

μετὰ τὴν μάχην/ după luptă;

μετὰ τὸν Ἴστρον ὁ Βορυσθένης ποταμός μεγιστός ἐστι/ după Istru, fluviul Borysthenes este cel mai mare.

III. Prepoziții care pot cere trei cazuri (G., D. și A.)

În această categorie, se regăsesc prepoziții care pot fi combinate cu trei cazuri, respectiv cazurile genitiv, dativ și acuzativ.

ἀμφί + **G.** = în jurul (în lat. *circa* și *circum* + Ac. = împrejur, de jur împrejur: *circa pectus* – de jur împrejurul pieptului; *circum oppidum* = împrejurul orașului):
 ἀμφὶ τῆς πόλεως/ în jurul cetății;
 + **D.** (utilizat numai în poezie):
 ἀμφὶ κεφαλῆ/ în jurul capului (în proză, este înlocuit cu *περί*);
 + **A.**: οἱ ἀμφὶ Πλάτωνα/ cei din jurul lui Platon (discipolii lui Platon)
 ἀμφὶ ἑξήκοντα ἔτη/ aproximativ șaizeci de ani.

ἐπὶ + **G.** = de, pe:
 locul: ἐπ' οἴκου ἰέναι/ a pleca de acasă;
 timpul: ἐπὶ Κροίσου ἄρχοντος/ pe timpul domniei lui Croesus;
 + **D.** = în, după:
 ἐπὶ ναυσίῳ/ în corăbii;
 ἐπὶ τούτοις/ după, în urma acestora;
 ἐπὶ τούτῳ/ după aceea;
 + **A.** = pe, pentru, contra, împotriva:
 ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸν ἵππον/ a se urca pe cal;
 ἐπὶ πολὺν χρόνον/ pentru mult timp;
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους στρατεύειν/ a lupta împotriva dușmanilor.

παρά (la, în apropiere, de la)
 + **G.** = de la (din partea):
 παρὰ φίλου ἔρχεται/ el vine de la un prieten;
 παρὰ πατρός ἔρχεται/ el vine de la tata;
 + **D.** = la:
 παρὰ πατρί ἐστι/ se află la tata;
 παρὰ φίλῳ μένει/ el rămâne la un prieten;
 + **A.** = la, spre, de-a lungul, contrar:
 παρὰ φίλον ἔρχεται/ el merge la un prieten;
 παρ' ὄλον τὸν βίον/ de-a lungul întregii vieții;
 παρὰ τοὺς νόμους/ contrar legilor;
 παρὰ δόξαν/ contrar așteptării.

περί + **G.** = despre, privitor la:
 βουλευέσθαι περὶ τῆς εἰρήνης/ a se sfătui în privința păcii (despre pace);
 + **D.** (rar, numai în proză): în jurul:
 περὶ τὸ στήθεσ/ în jurul pieptului;

+ A. = în jurul:
περὶ τεῖχος/ în jurul zidului.

πρός

+ G. = la, spre:
πρὸς ἐσπέρας οἰκεῖν/ a locui spre apus;

+ D. = la:

Κῦρος ἦν πρὸς Βαβυλῶνι/ Cyrus era la Babilon;

+ A. = în fața, împotriva, spre, la, către:

πρὸς τὸν δῆμον ἀγορεύειν/ a vorbi în fața poporului;

πολεμεῖν πρὸς τοὺς Πέρσας/ a lupta împotriva perșilor;

Αἰγοβοσκὸς τὰς αἰγὰς ἀνεκαλεῖτο πρὸς τὴν μάνδραν/ un păstor chema caprele la staul.

ὕπο

+ G. = sub, de către (complement de agent):

ὕπο γῆς/ sub pământ;

ὕπο πάντων τιμᾶσθαι/ a fi cinstit de toți;

+ D. = sub:

ὕπο τῶ ὄρει/ la poalele muntelui;

ὕπ' Ἀθηναίους εἶναι/ a fi sub stăpânirea ateniienilor.

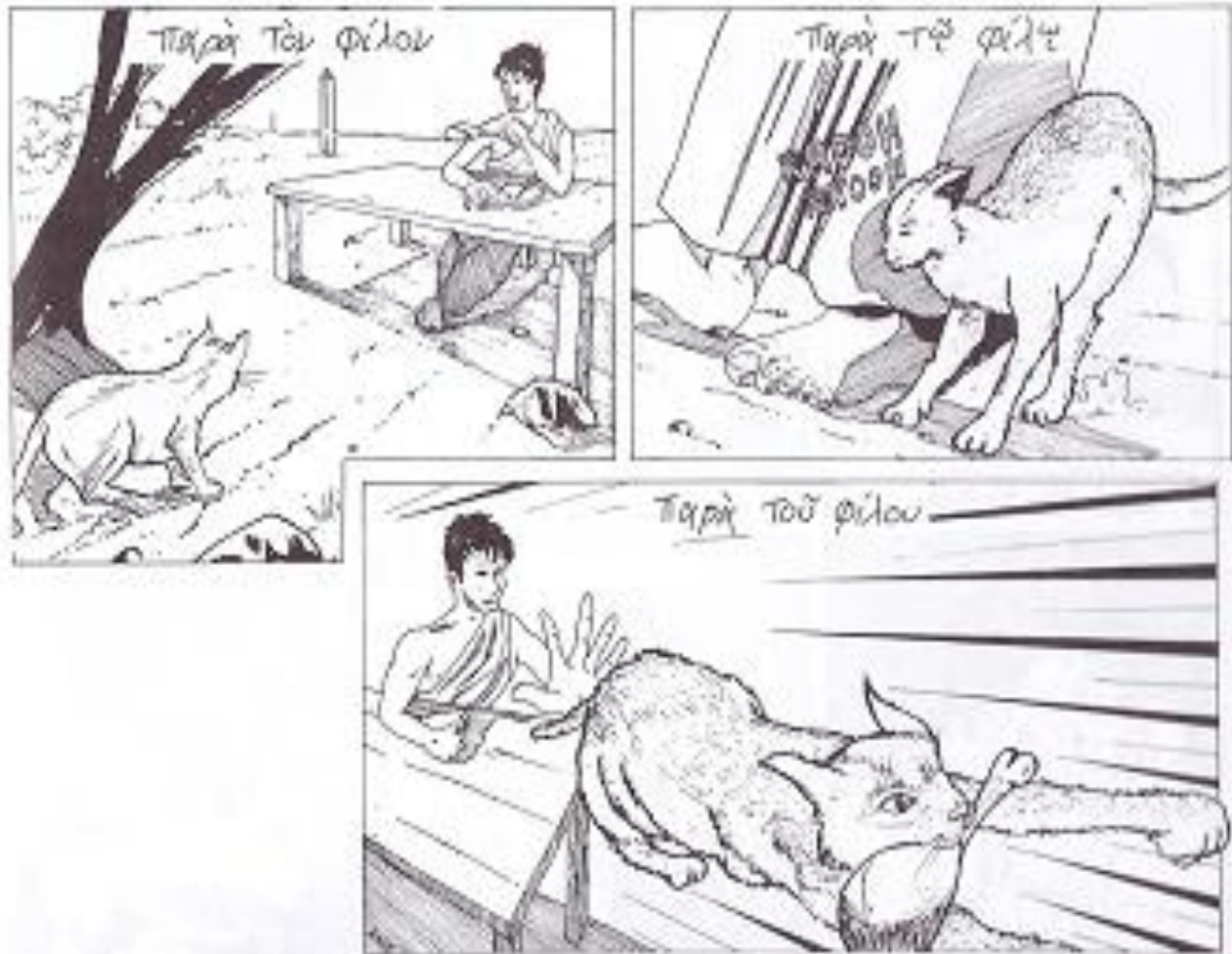
+ A. = sub:

ὕπο τὸ τεῖχος/ sub zid;

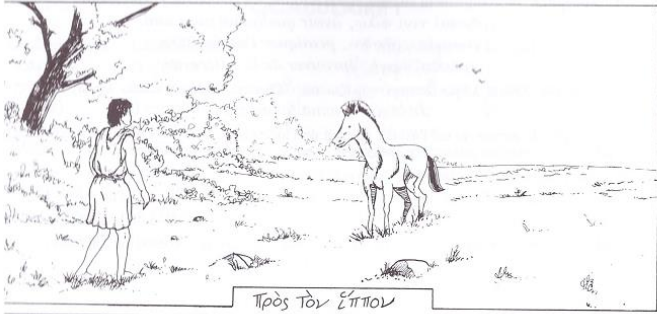
ὕπο νυκτός/ spre asfințit.

Atenție!

Toate prepozițiile, cu excepția prepozițiilor **μέχρι, ἄχρι, ἔνεκα, ἄνευ** și **ὥς** pot fi prefixe verbale. În momentul în care se combină cu diverse verbe, prepozițiile care au finala în vocală vor elida vocala finală înaintea vocalei cu care începe un verb, cu excepția lui **ἀμφί, περί** și **πρό**.

παρὰ φίλον ἔρχεται/ el merge la un prieten
 παρὰ φίλω μένει/ el rămâne la un prieten
 παρὰ φίλου ἔρχεται/el vine de la un prieten

Πρὸς τὸν ἵππον

Περὶ τοῦ ἵππου

Μετὰ τὸν ἵππον

Μετὰ τοῦ ἵππου

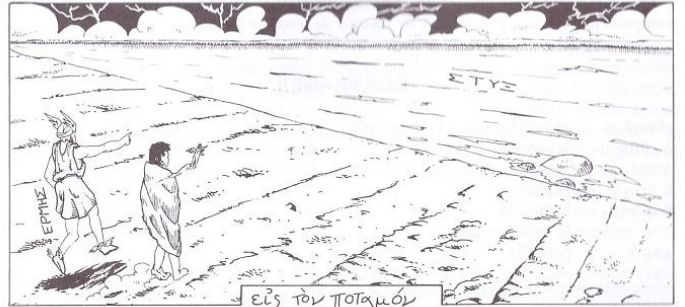
Ἐπὶ τοῦ ἵππου

ὑπὸ τοῦ ἵππου

ὑπὸ τῆς ἵππου

εἰς τὸν ποταμὸν

Παρά τὸν ποταμὸν

ἐν τῷ ποταμῷ

Ἐκ τοῦ ποταμοῦ

δὲ τὸν ποταμῷ

ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ

Limba greacă veche Curs 10

Verbul

În limba greacă, existau două verbe: (1.) *verbe în -ω* și (2.) *verbe în -μι*, care erau mai vechi și care se împruținează pe măsură ce limba evoluează; treptat, ele vor fi înlocuite cu forme în -ω. În dicționar, verbele grecești sunt citate cu persoana I, sg. a indicativului prezent: παιδεύω = eu educ; λύω = eu dezleg, eu eliberez; χρίω = eu ung; τίθημι = eu pun¹⁴; δίδωμι = eu dau etc.

Verbele în -ω

Indicativul prezent (timp principal):

-se formează de la tema de prezent a verbului. La cele mai multe verbe regulate, tema de prezent coincide cu radicalul; radicalul se află prin îndepărtarea terminației -ω de la pers. I. sg. a indicativului prezent:

παιδεύ-ω = eu educ; λύ-ω = eu dezleg, eu eliberez; χρί-ω = eu ung.

La unele verbe, tema de prezent este formată din radical+afixe:

λαμβάνω = a lua, a descoperi (unde λαβ este tema de prezent, iar -μ- sau -άν- sunt afixe, iar -ω este terminație)

Ca să conjugăm un verb la indicativ prezent, adăugăm temei de prezent o vocală tematică și desinențele principale. Vocala tematică este **ο (ω)**, înainte de *μ* și *ν*, și **ε (η)**, înainte de *σ* și *τ*.

Desinențele principale sunt μι, σι, τι, μεν, τε, ντι.

I.sg. ο+μι > ω, prin căderea lui *μ* și lungirea compensatorie a lui *ο* > ω

II.sg. ε+σι > ει pentru că sigma intervocalic întotdeauna cade, dar pentru a nu se confunda cu terminația persoanei a III-a sg., se adaugă un *ς* și obținem εις, după modelul desinenței secundare de pers. a II-a >

εις

III.sg. ε+τι > εσι >

ει

I.pl. ο+μεν >

ομεν

II.pl. ε+τε >

ετε

III.pl. ο+ντι > ονσι >

ουσι

Așadar, verbele conjugate la modul indicativ, timpul prezent, vor avea următorul aspect și vor utiliza următoarele terminații:

I. sg. λύ - ω

II. sg. λύ - εις

III. sg. λύ - ει

I. pl. λύ - ομεν

II. pl. λύ - ετε

III. pl. λύ - ουσι

¹⁴ Formele acestui verb la indicativ prezent – Sg: I. τίθη-μι, II. τίθη-ς, III. τίθη-σι; Pl.: I. τίθη-μεν, II. τίθη-τε, III. τίθε-ασι.

Exersați, conjugând, la indicativ prezent, următoarele verbe:

γράφω = a scrie

χρίω = a unge

διώκω = a urmări, a alunga, a fugări pe cineva

Numărul dual

Limba greacă clasică avea nu numai singular și plural, ci și dual. Dualul avea forme de persoana a II-a și a III-a. Desinența era –των și vocala tematică ε

II. παιδεύ-ε-των   voi amândoi educați

III. παιδεύ-ε-των   ei amândoi educă

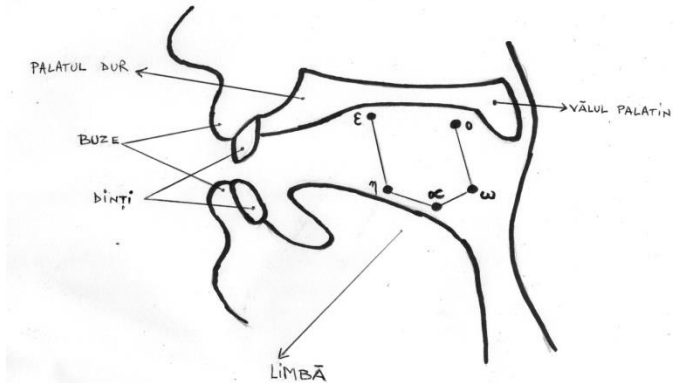
Era folosit, la început, pentru a desemna ființe sau obiecte care formează o pereche: ambii ochi/ cei doi ochi, amândouă mâinile/ cele două mâini – săvârșesc o acțiune.

Verbul - contragerea vocalelor și indicativul prezent diateza medie și pasivă

Contragerea vocalelor

Atunci când două dintre vocalele din schema de mai jos se întâlnesc în interiorul unui cuvânt, cel mai adesea, ele fuzionează, se contrag: ποιέ-ομεν > ποιούμεν.

Figura de mai jos ilustrează, cu aproximație, poziția vârfului limbii în momentul pronunțării vocalelor **a, e, o**:

După cum se observă din această figură, limba nu se ridică mult pentru vocalele η, α, ω, lăsând să iasă o cantitate mai mare de aer din plămâni: acest lucru se întâmplă în cazul **vocalelor deschise (η, α, ω)**.

Vor avea parte de un culoar mai îngust de trecere a aerului ε, ει, ο, ου: **acestea sunt vocalele închise (ε, ει, ο, ου)**.

Pentru vocalele ε, ει, η, limba se ridică la nivelul părții anterioare a palatului (partea din față): acestea sunt **vocalele anterioare (ε, ει, η)**. Pentru vocalele ο, ου, ω, ridicarea se produce la nivelul părții posterioare a palatului: acestea sunt **vocalele posterioare (ο, ου, ω)**. Iar α este o vocală mediană.

1. **VOCALĂ SIMPLĂ + VOCALĂ SIMPLĂ**: în urma contragerii rezultă o vocală lungă. Timbrul acesteia va fi determinat de următoarele două reguli:

I. O vocală **posterioară (ο, ου, ω)** se va suprapune peste o vocală **anterioară (ε, ει, η)**.

II. Dacă una din cele două vocale este **deschisă**, rezultatul va fi o vocală **deschisă (η, α, ω)**.

$$\begin{array}{l}
 \varepsilon + \varepsilon > [\bar{\varepsilon}] > \varepsilon\iota \\
 \varepsilon + \alpha \\
 \left. \varepsilon + \alpha \right\} [\bar{\alpha}] > \alpha\omega \\
 \left. \alpha + (\varepsilon, \alpha) \right\}
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{l}
 \alpha + \eta \\
 \eta + \alpha \\
 \alpha + (\alpha, \omega)
 \end{array}
 \left. \vphantom{\begin{array}{l} \alpha + \eta \\ \eta + \alpha \\ \alpha + (\alpha, \omega) \end{array}} \right\} \omega
 \quad
 \begin{array}{l}
 \alpha + (\varepsilon, \eta) > \bar{\alpha} \\
 \eta + \eta > \eta \\
 \varepsilon + \alpha > [\bar{\alpha}] > \eta
 \end{array}$$

Obs.: un **e** lung închis devine **ει**, iar un **o** lung închis devine **ου**.

2. **VOCALĂ SIMPLĂ + DIFTONG** în ι: vocala simplă se contrage cu prima din cele două vocale ale diftongului:

- A. Dacă una din cele două vocale contrase este **deschisă** (**η, α, ω**), se va petrece un fenomen identic situației **vocală simplă+vocală simplă** și se va forma o vocală lungă deschisă la care se va adăuga un *ι* subscris

$$\left. \begin{array}{l} \alpha + \omicron\iota \\ \eta + \omicron\iota \end{array} \right\} \omega \quad \left. \begin{array}{l} \eta + (\epsilon\iota, \eta) \\ \epsilon + \eta \end{array} \right\} \eta \quad \begin{array}{l} \alpha + (\epsilon\iota, \eta) > \alpha \\ (\epsilon, \eta) + \alpha\iota > \eta \end{array}$$

- B. Dacă vocalele care se contrag sunt **închise** (**ε, ει, ο, ου**), din contragerea lor va rezulta o **vocală scurtă** conform regulii I (situația vocală simplă + vocală simplă) care va forma un diftong în *ι*:

$$\epsilon + \epsilon\iota > \epsilon\iota \quad \epsilon + \omicron\iota > \omicron\iota \quad \omicron + (\epsilon\iota, \omicron\iota) > \omicron\iota$$

Indicativul prezent diateza medie și pasivă

Înainte de a vedea cum se formează, la indicativ prezent, forma verbală medio-pasivă a unui verb – cum ar fi **παιδεύ-ο-μαι** de la verbul *παιδεύω* – a educa, vom sublinia câteva aspecte generale referitoare la verb, cum ar fi diatezele, temele sau modurile verbului.

Verbul grec are:

- *trei diateze*: Activă, Pasivă și Medie;
- *patru teme*: tema prezentului, tema viitorului, tema aoristului, tema perfectului;
- *șase moduri*: indicativ, imperativ, conjunctiv, optativ (moduri personale), infinitiv și participiu (moduri impersonale).

În limba română, există, din cele trei diateze ale limbii grecești, numai diateza Activă (eu conduc) și diateza Pasivă (eu sunt condus). Diateza **medie** a limbii grecești sublinia **implicarea** suplimentară a SB-ului în acțiune: acesta săvârșește o acțiune pentru el însuși/ în interesul său (îmi educ copilul) și suportă, într-un fel sau altul, consecințele; uneori redă o acțiune reciprocă (se salută).

Numai la *viitor* și *aorist* diateza **medie** are forme diferite de diateza **pasivă**. În rest, formele diatezei medii coincid cu cele ale diatezei pasive. Astfel, *παιδεύομαι* înseamnă fie *eu sunt educat* (valoare pasivă), fie *eu (îmi) educ* (valoare medie).

Exemple (forme de infinitiv):

Activă: *πολιτεύειν* – a administra sau a înfăptui acte cetățenești;
 Medie: *πολιτεύεσθαι* - a intra, a se investi, a se realiza în politică;
 Pasivă: *πολιτεύεσθαι* - a fi administrat.

Activă: *δικάζειν* - a judeca (în calitate de magistrat);
 Medie: *δικάζεσθαι* - a intenta un proces (în calitate de împricinat);
 Pasivă: *δικάζεσθαι* - a fi judecat.

Activă: δανείζειν - a împrumuta, a da cu împrumut;

Medie: δανείζεσθαι - a împrumuta, a se angaja într-un împrumut, a lua cu împrumut;

Pasivă: δανείζεσθαι - a fi împrumutat.

Activă: φέρειν - a aduce, a lua;

Medie: φέρεσθαι - a aduce, a lua cu sine;

Pasivă: φέρεσθαι - a fi adus, a fi luat.

După cum observăm din exemplele de mai sus, subiectul unui verb la diateza **medie** este mai implicat în acțiune, la nivel psihologic sau din punct de vedere social, ca subiectul unui verb la diateza activă: în acest din urmă caz, subiectul este într-o poziție mai distanțată față de actul său. Diateza **medie**, în schimb, este **diateza implicării subiectului în acțiune**. Deoarece, în limba română, nu avem o categorie gramaticală care să corespundă diatezei medii din limba greacă, de cele mai multe ori vom fi puși în dificultate atunci când va trebui să redăm, în traducere, valoarea specifică a diatezei medii.

Dacă ne referim la un servitor care deshamă calul stăpânului său, vom folosi, mai degrabă, diateza activă: τὸν ἵππον λύει – *el deshamă calul (stăpânului)*. Dar, în cazul în care stăpânul însuși își deshamă calul, atunci vom folosi, mai degrabă, diateza medie: τὸν ἵππον λύεται, căci el este implicat personal în această acțiune. Cu toate acestea, în limba română noi vom traduce aceste două propoziții aproape la fel, cel mult adăugând în plus acel „își”: *el (își) deshamă calul*.

Obs.: ὁ ἵππος λύεται - calul este deshămat (d. pasivă) [de către cineva].

Indicativ prezent

Infinitiv

Sg.	1. παιδεύ-ο-μαι	- eu educ M - eu sunt educat (-ă) P	παιδεύ-ε-σθαι - a educa M - a fi educat (-ă) P
	2. παιδεύ-ει (sau η)	- tu educi M - tu ești educat (-ă) P	
	3. παιδεύ-ε-ται	- el, ea educă M - el, ea este educat (-ă) P	
Pl.	1. παιδευ-ό-μεθα	- noi educăm M - noi suntem educați (-te) P	
	2. παιδεύ-ε-σθε	- voi educați M - voi sunteți educați (-te) P	
	3. παιδεύ-ο-νται	- ei, ele educă M - ei, ele sunt educați (-te) P	

Ex.: Ὁ Ἴσχυόμαχος ἄγεται τὸν ἵππον εἰς τὸν ἀγρὸν.
 Ischomach (își) duce calul spre câmp. (valoare **Medie**)
 Ὁ ἵππος εἰς τὸν ἀγρὸν ἄγεται.
 Calul este dus la câmp (spre câmp). (valoare **Pasivă**)

În aceste două exemple poate fi vorba fie de o acțiune în curs de derulare care nu s-a terminat încă (ca în engleză – I am walking), fie de un obicei, de o acțiune care se petrece cu regularitate, calul fiind dus și acum și

în celelalte zile la câmp. Cele două sensuri diferite țin de aspectul imperfectiv al verbului grec. Aspectul **imperfectiv** desemnează o *acțiune neîncheiată*.

Nu toate verbele grecești sunt utilizate la toate cele trei diateze. Astfel τρέχο - *eu alerg* este utilizat numai la diateza activă, iar γίγνομαι – *eu devin* este utilizat numai la diateza medie. Atunci când este vorba de evenimente, γίγνομαι poate însemna și a se produce, a izbucni: πόλεμοι γίνονται – *izbucnesc războaie*.

Verbe contrase – indicativ prezent

Verbele cu radicalul terminat în **ᾶ, ε, ο** se vor contrage:

- în ᾶ	- în ε	- în ο
A Indicativ – eu onorez 1.S. τιμά-ω > τιμ- ῶ 3.S. τιμά-ει > τιμ- ῆ 3.P. τιμά-ουσι > τιμ- ῶσι(v) Infinitiv - a onora τιμά-εν > τιμ- ᾶν	Indicativ – eu fac 1.S. ποιέ-ω > ποι- ῶ 3.S. ποιέ-ει > ποι- εῖ 3.P. ποιέ-ουσι > ποι- οῦσι(v) Infinitiv – a face ποιέ-εν > ποι- εῖν	Indicativ – eu arăt 1.S. δηλό-ω > δηλ- ῶ 3.S. δηλό-ει > δηλ- οῖ 3.P. δηλό-ουσι > δηλ- οῦσι(v) Infinitiv – a arăta δηλό-εν > δηλ- οῦν
M-P Indicativ – eu onorez M - eu sunt onorat (-ᾶ) P 1.S. τιμά-ομαι > τιμ- ῶμαι 3.S. τιμά-εται > τιμ- ᾶται 3.P. τιμά-ονται > τιμ- ῶνται Infinitiv – a onora M - a fi onorat (-ᾶ) P τιμά-εσθαι > τιμ- ᾶσθαι	Indicativ – eu fac M - eu sunt făcut (-ᾶ) P 1.S. ποιέ-ομαι > ποι- οῦμαι 3.S. ποιέ-εται > ποι- εῖται 3.P. ποιέ-ονται > ποι- οῦνται Infinitiv – a face M - a fi făcut(-ᾶ) P ποιέ-εσθαι > ποι- εῖσθαι	Indicativ – eu arăt M - eu sunt arătat (-ᾶ) P 1.S. δηλό-ομαι > δηλ- οῦμαι 3.S. δηλό-εται > δηλ- οῦται 3.P. δηλό-ονται > δηλ- οῦνται Infinitiv – a arăta M - a fi arătat (-ᾶ) P δηλό-εσθαι > δηλ- οῦσθαι

Încă un exemplu pentru a ilustra valoarea diatezei medii:

A: πόλεμον ποιεῖν - a provoca un război

M: πόλεμον ποιεῖσθαι - a intra în război

- **Complementul de agent**, indicând de către cine este săvârșită acțiunea exprimată de verbul la diateza pasivă, se pune la G, precedat de prepoziția ὑπό (**ὑπό + G**):

Σώζεται ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ. (σώζω – eu vindec; ὁ ἱατρός - doctor, medic)

El este vindecat **de către medic**.

Traduceți:

Ἵπὸ τοῦ γεωργοῦ ἄγομαι.

Τὸν ἵππον ἄγομαι.

Ὁ ἵππος εἰς τὸν ἀγρὸν ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἄγεται.

În limba greacă, **complementul de agent** utiliza **G**, iar *complementul instrumental* utiliza cazul **D**:

Ὁ ἱατρός σώζει τοὺς ἀνθρώπους **τοῖς φαρμάκοις** (D. pl.).

Medicul vindecă oamenii (datorită, grație, cu etc.) **cu medicamentele sale**.

- **Substantivizarea adjectivului:**

- adjectivul poate fi substantivizat, respectiv utilizat cu valoarea unui substantiv comun:

ὁ καλός – frumosul (om)/ καλός – un frumos (om)

N.b. La genul neutru, adjectivul substantivizat poate echivala cu termenul *lucru*:

τὸ καλόν – lucrul frumos/ καλόν – un lucru frumos

τὰ καλά – lucrurile frumoase/ καλά – (niște) lucruri frumoase

- **Cer infinitivul:**

A. Verbele impersonale: καιρός ἐστί - e potrivit, e posibil să
ἀνάγκη (ἐστί) - e necesar, e nevoie să
προς/ήκει - se cuvine, trebuie

Ex.: Φίλους ἔχειν προσήκει.

Φίλους ἔχειν ἀνάγκη (ἐστίν).

B. Verbele care exprimă acte de voință (verba voluntatis):

προσ/τάττω - eu ordon

ἀναγκάζω - eu oblig

Ex.: Τοὺς ἄλλους ἐργάζεσθαι ἀναγκάζει. (ἐργάζομαι – *dep. și pas.* eu muncesc)
El îi obligă pe alții să muncească.

- **Numele predicativ** utilizat împreună cu un **verb la infinitiv** se poate *acorda cu termenul determinat* sau poate fi întrebuițat cu *forma de AC.:*

Ἐλευθέρῳ προσήκει χρηστῷ (χρηστὸν) εἶναι τοῖς φίλοις.

(ἐλεύθερος – liber; χρηστός – bun, credincios)

Varianta nefinisată:

Se cuvine (convine) unui om liber a fi bun pentru prietenii săi (față de prietenii săi).

Varianta corectă:

Se cuvine ca un om liber să fie bun față de prietenii săi.

Atunci când **NP**, însoțit de un **infinitiv**, nu se raportează la un **termen precis** al frazei, el va fi pus la **AC**:

Προσήκει χρηστὸν εἶναι τοῖς φίλοις.

Trebuie să fii credincios față de prieteni.

- **μέν...δέ** – pe de o parte... pe de cealaltă (alta)

Cuvintele **μέν** și **δέ** nu ocupă niciodată prima poziție în propoziție, ci sunt plasate pe a doua poziție, de obicei; în română, în general, este inutil să le traducem.

Οἱ **μέν** ἄνθρωποι θνητοὶ εἰσιν, οἱ **δέ** θεοὶ ἀθάνατοι.

(θνητός - muritor; ἀθάνατος - nemuritor)

Oamenii sunt muritori, zeii sunt nemuritori.

- **ὁ μὲν...ὁ δέ** – unul...celălalt (altul)

Utilizate în acest scop, formele **ὁ**, **ἡ**, **οἱ**, **αἱ** pot fi accentuate (ascuțit sau grav):

Οἱ **μὲν** χρηστοὶ εἰσιν, οἱ **δὲ** πονηροί. (πονηρός - rău)

Unii sunt buni, ceilalți răi.

Τοῖς **μὲν** οἱ θεοὶ ἀγαθοὶ εἰσι, τοῖς **δ'** οὐ.

Zeii sunt buni cu unii (pentru unii), cu ceilalți (pentru ceilalți) nu.

Traduceți:

1. Τοῖς πονηροῖς οὐ πολλοὶ εἰσι φίλοι. 2. Οἱ χρηστοὶ τοὺς πονηροὺς οὐ φιλοῦσιν. 3. Ὑπὸ τῶν πονηρῶν οἱ χρηστοὶ οὐ φιλοῦνται. 4. Πονηροῖς λόγοις λυποῦσι τοὺς ἀνθρώπους οἱ κακοί. 5. Δοῦλοὶ εἰσι πολλοὶ ἄνθρωποι τῶν καιρῶν. 6. Οἱ θεοὶ τιμῶνται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. 7. Ποῖ οἱ καρποὶ ὑπὸ τοῦ νέου δούλου φέρονται ; - Εἰς τὸν οἶκον φέρονται. 8. Ὑπὸ τοῦ δούλου θεραπεύεται ὁ ἵππος. 9. Πονηρὰ ποιοῦσιν οἱ πονηροὶ καὶ χρηστὰ οἱ χρηστοί. 10. Ὁ τυρὸς ὑπὸ μικροῦ ζῶου τρώγεται. 11. Ὑπὸ τοῦ διδασκάλου παιδεύεται τὰ τέκνα. 12. Οἱ τῶν ἀγρῶν καρποὶ γίνονται καλοί. 13. Τοῖς ἀνέμοις ψύχονται οἱ ἀγροί. 14. Ἄγγελος πέμπεται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς Κορινθίους. 15. Ὁ σοφὸς εὐχεται τοῖς θεοῖς πολλοὺς καὶ χρησοὺς φίλους ἔχειν. 16. Ὁ ἄνεμος τοὺς καρποὺς κακοῖ ὅτι καρποὶ τοῖς ἀνέμοις κακοῦνται. 17. Οἱ τῶν Ἀθηναίων ἀγροὶ ὑπὸ τῶν πολεμίων δηοῦνται ὅτι πολέμιοι τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἀγροὺς δηοῦσιν. 18. Ὁ χρηστὸς τοὺς φίλους φιλεῖ καὶ ὑπὸ τῶν φίλων φιλεῖται καὶ τοὺς θεοὺς τιμᾷ καὶ ὑπὸ τῶν θεῶν ἀγαπᾶται καὶ οὐδέποτε ἄδίκως δοῦλον ζημιοῖ.

Lexic: 7. Ποῖ ; - încotro?, ὁ οἶκος - casă. 8. θεραπεύω – a îngriji. 10. ὁ τυρὸς - brânză, μικρός - mic, τρώγω – eu rod. 11. ὁ διδάσκαλος – învățător, τὸ τέκνον - copil. 13. ὁ ἄνεμος - vânt, ψύγω – a împrospăta. 14. ὁ ἄγγελος - mesager, πέμπω – eu trimit, Κορίνθιος - corintian. 15. σοφός – înțelept, εὐχομαι – eu cer prin rugăciuni. 16. ὁ ἄνεμος - vânt, κακῶ – eu distrug. 17. δηῶ – eu devastez, πολέμιος – dușman. 18. ἀγαπάω – eu iubesc, οὐδέποτε – nu...niciodată, ἀδίκως - nedrept, ζημιῶ – eu pedepsesc.

Traduceți:

1. Ἐρημοὶ φίλων γίνονται οἱ ἄνθρωποι οἱ πονηροί. 2. Τοὺς θεοὺς τιμᾶν ἀνάγκη. 3. Τοὺς ξένους τιμᾶν καὶ εὖ δέχεσθαι προσήκει. 4. Καιρὸς ἐστὶ θύεσθαι τῷ Διονύσῳ, τῷ τοῦ οἴνου θεῷ. 5. Οὐ προσήκει τοῖς δούλοις γίνεσθαι ῥαθύμους (ῥαθύμους). 6. Ἀνθρώπῳ χρηστῷ προσήκει βοηθεῖν τοῖς φίλοις. 7. Τοῖς νέοις προσήκει εἶναι σπουδαίους (σπουδαίους). 8. Οἱ θεοὶ προστάττουσι τοῖς ἀνθρώποις εἶναι φιλοξένοις (φιλοξένους). 9. Οἱ μὲν δούλοὶ εἰσιν, οἱ δ' ἐλεύθεροι. 10. Οἱ μὲν ἄνθρωποι λόγον ἔχουσι, τὰ δ' ἄλλα ζῷα οὐκ ἔχει. 11. Ὑπὸ τῶν μὲν τιμῶνται οἱ θεοί, ὑπὸ τῶν δ' οὐ. 12. Ζῷα ἐν τοῖς ἐρήμοις ἀγροῖς τρέχει. 13. Φιλάνθρωπον προσήκει εἶναι. 14. Τοὺς δούλους ἀναγκάζειν προσήκει γίνεσθαι φιλεργούς. 15. Ὁ τοῦ Ἀθηναίου ξένος δῶρον δέχεται καλόν. 16. Τοῖς ἐλευθέροις προσήκει εὖ ποιεῖν τοὺς δούλους. 17. Οἱ θεοὶ οὐκ αἰεὶ εὖ ποιοῦσι τοὺς ἀνθρώπους.

Lexic: 1. ἔρημος – desert [de aici *ermit/ eremit* < ὁ ἐρημίτης – cel care se retrage într-un loc desertic, în pustiu, ca să se roage] sau lipsit de + G. [ἔρημος φίλων – lipsit de prieten]. 2. τιμάω (τιμῶ) – a cinsti, a onora. 3. ὁ ξένος – străin; εὖ - bine [apare ca prefix în numeroase cuvinte: εὐφωλία – eufonie, muzicalitate sau însoțește un verb εὖ ποιέω (ποιῶ) + Ac – eu fac bine cuiva, eu tratez bine, corect pe cineva (εὖ ποιεῖν φίλον – a face bine unui prieten)]; δέχομαι – eu primesc (formă M). 4. ὁ Διόνυσος – Dionysos; ὁ οἶνος – vin. 5. ῥαθύμος – lenș. 6. βοηθέω – a veni în ajutor. 7. σπουδαῖος – activ, grăbit, sânguincios, agil, iute, rapid etc. 8. φιλόξενος – ospitalier. 10. ἄλλος – altul. 13. φιλάνθρωπος – generos, binevoitor față de semenii. 14. φιλεργός – muncitor. 17. αἰεὶ – întotdeauna.

Maxime din Menandru*Traduceți:*

1. Χρηστὸς πονηροῖς οὐ τιτρώσκειται λόγοις. (τιτρώσκω – a răni)

2. Ἄδικον τὸ λυπεῖν τοὺς φίλους ἐκουσίως. (τὸ + **inf.** – expresie de genul **neutru** însemnând *faptul de a*; ἄδικος – nedrept; ἐκουσίως – de bunăvoie; λυπέω – a afecta, a întrista, a necăji, a supăra etc.)

3. Πολλῶν ὁ καιρὸς γίγνεται διδάσκαλος. (πολλῶν neutru G. pl. – multor lucruri; ὁ διδάσκαλος – profesor, învățător; γίγνεται echivalent, în text, cu ἔστι)

4. Ὅν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος. (ὄν – *cel pe care* - formă de Ac a pronumelui relativ; ἀποθνήσκω – eu mor; sintagma ὄν οἱ θεοὶ φιλοῦσι este subiectul predicatului ἀποθνήσκει)

Traduceți următorul text:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. - Πρῶτον μὲν σοι ἀνάγκη ἐστὶ θύειν πολλὰ καὶ μεγάλα. Ἐπειτα ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχεσθαι μεγαλοπρεπῶς, ἔπειτα δὲ Ἀθηναίους δειπνίζειν καὶ εὖ ποιεῖν, ἢ ἔρημον συμμάχον εἶναι. Ἐτι δὲ καὶ προστάττουσί σοι μεγάλα ποιεῖν ἠχορηγίας καὶ γυμνασιαρχίας καὶ τριηραρχίας καὶ εἰσφοράς.

(După Xenophon, Oeconomicus)

Indicativul imperfect (*timp secundar*)

Imperfectul se formează din:

1. **augment** + 2. tema prezentului + 3. *vocală tematică* + 4. **desinențe active secundare**.

1. **Augmentul**, provine de la *augmentum* (*augeo*, *-ēre* = a adăuga, spori, a mări) și se referă la o vocală adăugată (în unele limbi indo-europene, inclusiv în greaca veche) la începutul unei forme verbale pentru a marca indicativul trecut. În limba greacă veche, augmentul este vocala ϵ , pusă în fața temei de prezent a verbului.

2. Tema prezentului se află prin îndepărtarea terminației $-\omega$ de la pers. I. sg. a indicativului prezent:
 $\phi\acute{\epsilon}\rho-\omega$ = a duce, a aduce, a purta, a produce $\lambda\acute{\upsilon}-\omega$ = a dezlega, a elibera

3. *Vocala tematică* este **o micron** înainte de $-\mu$, $-ν$ și **e psilon** înainte de $-\sigma$, $-\tau$:

$o + -\mu, -\nu$

$\epsilon + -\sigma, -\tau$

4. **Desinențele active secundare** sunt $-\nu, -\varsigma, -\dots < [\tau], -\mu\epsilon\nu, -\tau\epsilon, -\nu < [\nu\tau]$.

Într-un final, vom obține următoarele terminații: $-\omega\nu, -\epsilon\varsigma, -\epsilon, -\omega\mu\epsilon\nu, -\epsilon\tau\epsilon, -\omega\nu$.

Augmentul apare numai la **indicativ**, la *imperfect*, *aorist* și, uneori, la *perfect* și la *mai mult ca perfect*.

Augmentul este de două feluri:

a) *augment silabic* – când verbul începe cu o consoană; se numește astfel deoarece cuvântul se mărește cu o silabă;

b) *augment temporal* – când verbul începe cu o vocală sau un diftong.

În cele mai multe situații, augmentul și vocala inițială a verbului se contrag.

a) *augment silabic* – când verbul începe cu o consoană, nu are loc nici o contragere:

$\phi\acute{\epsilon}\rho\omega$

ě-φερ-ο-ν

ě-φερ-ε-ς

ě-φερ-ε

έ-φέρ-ο-μεν (atenție la mutarea accentului!)

έ-φέρ-ε-τε (atenție la mutarea accentului!)

ě-φερ-ο-ν

Conjugați, la indicativ imperfect, următoarele verbe: παιδεύω = a educa și θύω = a jertfi, a aduce jertfe.

b) când augmentul este temporal, se produc următoarele contrageri:

ε+α > η   ἀκούω = a auzi   ἐ+ακου+ον > ἤκουον

ε+αι > η   αἴρω = a se ridica   ἐ+αιρ+ον > ἤρην

Obs.: la persoanele I și II pl., accentul devine ascuțit pentru că are încă o silabă ἤρομεν, ἤρετε.

ε+α > η   ᾄδω = a cânta   ἐ+αδ+ον > ἤδον (I, II pl.: ἤδομεν, ἤδετε)

ε+αυ > ηυ   αὐξάνω = a adăuga, a crește   ε+αυξαν+ον > ηὔξανον

ε+ε > η   ἐλπίζω = a aștepta, a spera   ε+ελπιζ+ον > ἤλπιζον

ε+ο > ω   ὀρίζω = a limita, a defini, a preciza   ε+ὀριζ+ον > ὤριζον

ε+οι > ω   *att.* οἰκτίρω (οἰκτεῖρω) = a avea milă de, a deplânge
ε+οικτιρ+ον > ὤκτιρον

Augmentul nu are nici o putere dacă verbul începe cu vocalele ι, υ, η, ω sau cu diftongii ει, ευ, ου:

ἰκετεύω = a implora o divinitate   > ἰκέτευον

ὕγιαίνω = a fi sănătos   > ὑγίαινον

εἰκάζω = a arăta, a prezenta, a reprezenta, a înfățișa   > εἵκαζον

εὕρισκω = a găsi   > εὔρισκον

οὐτάζω = a răni   > οὔταζον

Obs.: Dacă verbul este un cuvânt compus cu prepoziție, augmentul va fi pus între prepoziție și verbul simplu:

ὑπερ + G. = pentru: μάχεσθαι ὑπέρ τινος – a lupta pentru cineva;

+ Ac. = peste, dincolo de (*lat. super*): οἱ ὑπὲρ Ἑλλάσποντον οἰκοῦντες – cei care locuiesc dincolo de Hellespont.

βάλλω = a arunca

> ὑπερ+έ+βαλλον

Dacă verbul este un cuvânt compus cu prepoziție, iar prepoziția se termină într-o vocală, această vocală cade în fața lui e psilon:

κατα+λύω = a distruge, a dizolva

> κατ+έ+λυον

κατά + G. = în jos, sub, contra: τὰ κατὰ γῆς – cele de sub pământ; λέγειν κατὰ Φιλίππου – a vorbi contra lui Filip;

+ Ac. = în josul, pe, conform: κατὰ τὸν ποταμόν – în josul râului; κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν – pe mare și pe uscat; κατὰ τοὺς νόμους – conform cu legile.

Trei prepoziții (ἀμφί, περί, πρό) nu pierd vocala finală la întâlnirea cu augmentul e psilon:

ἀμφί = în jurul (+G, Ac., D)

περί = + G. despre, privitor la; + D (rar) în jurul; + Ac. în jurul;

πρό = + G. în față, pentru;

περι+φύω = a da naștere în jur, a cultiva în jurul casei, a planta

> περι+έ+φουον

Exersați!

1. *Traduceți următoarele propoziții:*

1. Οὕτως ἔλεγον καὶ μου τότε οὐκ ἐμάνθανες (Pl., *Theaet.*).

οὕτως *adv.* = astfel, așa (a nu se confunda cu οὗτος, αὕτη, τοῦτο *pron.dem.* = acesta, aceasta)

λέγω = a spune, a zice, a vorbi

μου - forma de G. a pronumelui personal, pers. I (N. ἐγώ, G. ἐμοῦ/μου, D. ἐμοί/μοι, A. ἐμέ/με)

τότε *adv.* = atunci

μανθάνω = a învăța, a înțelege, a afla, a se instrui

2. Ἔλεγε δὲ τὸν... λόγον εἶδωλον εἶναι τῶν ἔργων (D.L.).

λέγω = a spune, a zice, a vorbi

ὁ λόγος, -ου = cuvânt, cuvântare, rațiune, discuție, zvon

τό εἶδωλον, -ου = imagine, chip, simulacru, element

εἶναι infinitivul lui εἰμί = a fi

τό ἔργον, -ου = lucrare, acțiune, realizare, faptă

3. Τῷ δικαίῳ (neutru) ἐπιστεύομεν (Dem.).

δίκαιος, -α, -ον *adj.* = drept, just

πιστεύω = a se încrede, a da crezare cuiva (+ D).

4. Ἄδικα ἐνομίζετε πάσχειν (Lys.).

ἄδικος, -ος, -ον *adj.* = nedrept (v. și ἄδικέω, -ῶ = a nedreptăți, a fi nedrept)

νομίζω = a gândi, a judeca, a considera, a socoti, a crede

πάσχω = a suferi, a îndura, a suporta

5. Θεόγνις γὰρ καὶ Πείσων ἔλεγον ἐν τοῖς τριάκοντα περὶ τῶν μετοίκων (Lys.).

Θεόγνις, Θεόγνιδος = Theognis, unul dintre cei 30 de tirani ai Atenei (În 405 a.Chr., Atena este înfrântă de Sparta la Aigos Potamos. Conform tratatului de pace, la inițiativa Spartei, este aleasă o comisie de 30 de persoane care să redacteze o nouă constituție, cu scopul de a curăța Athena de demagogi. Dar în practică comisia va deveni la rândul ei tiranică. Cei 30 de tirani numeau magistrații și consiliul celor 500, având la dispoziție o gardă de purtători de bice. Doar 3000 de cetățeni au autorizația de a rămâne în oraș, ca urmare a intensei campanii de prigonire, îndeosebi a metecilor și nou-veniților.

Pe lângă acest personaj istoric menționat anterior, a existat și Θεόγνις ὁ Μεγαρεύς/ Theognis din Megara, poet liric grec ale cărui scrieri datează din secolul VI a. Chr. Poezia sa face parte din literatura gnostică a antichității.)

Πείσων, Πείσωνος = Pison, unul din cei 30 de tirani

λέγω = a spune, a zice, a vorbi

τριάκοντα *numer.card. indeclinabil* = treizeci

περί + G. = despre, privitor la

+ D. (rar, în proză) = în jurul

+ A. = în jurul, în jur

ὁ μέτοικος, -ου = metec, persoană care făcea parte din categoria socială a celor lipsiți de drepturi politice, precum și de posibilitatea de a dobândi proprietăți imobiliare, alcătuită din străinii stabiliți într-o cetate.

2. Privire de ansamblu asupra contragerilor care au loc atunci când utilizați augmentul temporal în fața verbelor care încep cu o vocală sau cu un diftong:

- *verbe care încep cu o vocală:*

α	η	ἄγω	→	ἤγον	(a duce, a conduce)
ε	η	ἐθέλω	→	ἤθελον	(a vrea, a dori + <i>inf.</i>)
ο	ω	ὀστρακίζω	→	ὠστράκιζον	(a ostraciza, a persecuta, a exila)

- *verbe care încep cu un diftong:*

αι	η	αἰσχύνομ	→	ἤσχυνον	(a se rușina)
αυ	ηυ	αὔξω	→	ἤῦξον	(a mări, a spori)
οι	ω	οἰμώζω	→	ὤμωζον	(a plânge)
ευ	ηυ/ευ	εὕρισκω	→	ἤῦρισκον/εὔρισκον	(a găsi)

Obs.: Rămân neschimbate, din punct de vedere grafic, inițialele: η ω ι υ ει ου.

ex. ἦκω → ἦκον (a veni, a sosi; *pers. I.* am venit, vin)

3. *Formați imperfectul verbelor următoare:*

ἐλπίζω = a aștepta, a spera →

ἀγγέλλω = a anunța, a vesti →

ἵζω = a se așeza →

ἡμερεύω = a petrece o zi, a trăi →

ὕγιαίνω = a fi sănătos, a fi într-o stare bună →

εὐθύνω = a conduce, a corecta, a cenzura →

αἶρω = a ridica, a răpi, a distruge →

ὀνομάζω = a (se) numi, a denumi →

ἰατρεύω = a vindeca, a îngriji →

οἰκίζω = a se instala într-o locuință,
a întemeia, a popula, a coloniza →

ἐλέγχω = a reproșa, a critica, a blama →

ἄρχω = a conduce, a începe (+G) →

ἡσυχάζω = a fi liniștit, a fi imobil →

ὀνειδίζω = a insulta, a reproșa, a critica,
a obiecta →

εἴργω = a îndepărta, a respinge,
a împiedica →

αἰκίζω = a trata rău, a chinui, a devasta →

Indicativul viitor I

Indicativul viitor se formează din:

radical (tema de prezent) a verbului + – σ – + terminațiile prezentului:

λύω = a dezlega, a elibera

I.	sg.	λύ - σ - ω
II.	sg.	λύ - σ - εις
III.	sg.	λύ - σ - ει
I.	pl.	λύ - σ - ομεν
II.	pl.	λύ - σ - ετε
III.	pl.	λύ - σ - ουσι

(Dual, pers. a II-a și a III-a: λύ - σ - ε - τον)

Conjugați la modul indicativ, timpul viitor I, următoarele verbe:

θύω = a jertfi, a aduce jertfe

χρίω = a unge

θεραπεύω = a îngriji, a cinsti

Obs.:

1. Verbele care au tema terminată în –α, –ε sau –ο (verbele contrase) lungesc această vocală în fața lui sigma. Alpha (α) și e psilon (ε) se lungesc în eta (η), iar o micron (ο) se lungeste în o mega (ω):

α > η	τιμάω	→ τιμήσω	(a cinsti, a onora)
ε > η	φιλέω	→ φιλήσω	(a iubi)
ο > ω	δουλόω	→ δουλώσω	(a subjugă, a înrobi, a înngenunchia pe cineva; a nu se confunda cu verbul δουλεύω = a fi sclav, a fi rob)

2. Dacă tema verbului se termină într-o guturală (γ, κ, χ), atunci rezultă ξ:

γ, κ, χ > ξ	ἄγω	> ἄγ+σ+ω	→ ἄξω	(a duce, a conduce, a mâna)
	διώκω	> διώκ+σ+ω	→ διώξω	(a urmări, a alunga, a persecuta)

3. Dacă tema verbului se termină într-o labială (β , π , φ), atunci rezultă ψ :

β , π , $\varphi > \psi$ $\beta\lambda\acute{\epsilon}\pi\omega > \beta\lambda\acute{\epsilon}\pi+\sigma+\omega \rightarrow \beta\lambda\acute{\epsilon}\psi\omega$ (a vedea, a privi)
                           $\gamma\rho\acute{\alpha}\varphi\omega > \gamma\rho\acute{\alpha}\varphi+\sigma+\omega \rightarrow \gamma\rho\acute{\alpha}\psi\omega$ (a scrie)

4. Dacă tema verbului se termină într-o dentală (δ , τ , θ), atunci dentalele cad în fața lui σ :

δ , τ , $\theta > \sigma$ $\acute{\alpha}\nu\acute{\upsilon}\tau\omega > \acute{\alpha}\nu\upsilon\tau+\sigma+\omega \rightarrow \acute{\alpha}\nu\acute{\upsilon}\sigma\omega$ (are și forma $\acute{\alpha}\nu\acute{\upsilon}\omega =$ a realiza, a săvârși)

5. Majoritatea verbelor care au tema terminată în zeta (ζ), pierd pe ζ în fața lui σ :

$\acute{\alpha}\rho\pi\acute{\alpha}\zeta\omega > \acute{\alpha}\rho\pi\acute{\alpha}\zeta+\sigma+\omega \rightarrow \acute{\alpha}\rho\pi\acute{\alpha}\sigma\omega$ (a răpi, a smulge)

Unele verbe în zeta (ζ) au, în realitate, tema în guturală (γ , κ , χ), de exemplu verbul $\omicron\iota\mu\acute{\omega}\zeta\omega =$ a se jeli, a plânge de aceea vom avea o contragere între guturala din temă și sigma, rezultând ξ (v. obs. 2):

$\omicron\iota\mu\acute{\omega}\zeta\omega$ $\rightarrow \omicron\iota\mu\acute{\omega}\xi\omega$ (a plânge, a se jeli; v. și $\eta\ \omicron\iota\mu\omega\gamma\acute{\eta}$, $-\eta\zeta =$ plâns, jeluire)

6. Verbele care au tema de prezent terminată în dublu tau ($\tau\tau$) sau dublu sigma ($\sigma\sigma$) au radicalul:

a) unele în dentală, așa cum ne așteptam:

$\pi\lambda\acute{\alpha}\tau\tau\omega$ ($\pi\lambda\acute{\alpha}\sigma\sigma\omega$) $> \pi\lambda\acute{\alpha}\tau+\sigma+\omega \rightarrow \pi\lambda\acute{\alpha}\sigma\omega$ (a modela, a finisa)

b) unele în guturală:

$\pi\rho\acute{\alpha}\tau\tau\omega$ ($\pi\rho\acute{\alpha}\sigma\sigma\omega$) $> \pi\rho\acute{\alpha}\gamma+\sigma+\omega \rightarrow \pi\rho\acute{\alpha}\xi\omega$ (a face, a acționa, a săvârși)

$\tau\acute{\alpha}\tau\tau\omega$ ($\tau\acute{\alpha}\sigma\sigma\omega$) $> \tau\acute{\alpha}\gamma+\sigma+\omega \rightarrow \tau\acute{\alpha}\xi\omega$ (a orândui, a aranja, a stabili, a așeza)

7. Verbele care au tema terminată în lichidă (λ , ρ) și în nazală (μ , ν) formează viitorul de la radical și prin contragere: între radical și sigma se adaugă un e psilon (ϵ), sigma intervocalic va cădea (σ), iar e psilon și vocala terminației se contrag.

Pentru a evita orice confuzie, să revedem, mai întâi, conjugarea verbului $\acute{\alpha}\gamma\gamma\acute{\epsilon}\lambda\lambda\omega =$ a anunța, a vesti la indicativ prezent:

Sg.	I.	$\acute{\alpha}\gamma\gamma\acute{\epsilon}\lambda\lambda\omega$
	II.	$\acute{\alpha}\gamma\gamma\acute{\epsilon}\lambda\lambda\epsilon\iota\varsigma$
	III.	$\acute{\alpha}\gamma\gamma\acute{\epsilon}\lambda\lambda\epsilon\iota$
Pl.	I.	$\acute{\alpha}\gamma\gamma\acute{\epsilon}\lambda\lambda\omicron\mu\epsilon\nu$
	II.	$\acute{\alpha}\gamma\gamma\acute{\epsilon}\lambda\lambda\epsilon\tau\epsilon$
	III.	$\acute{\alpha}\gamma\gamma\acute{\epsilon}\lambda\lambda\omicron\upsilon\sigma\iota(\nu)$

Observați diferențele dintre formele de indicativ prezent, de mai sus, și cele de indicativ viitor, notate mai jos:

Sg.	I.	$\acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\lambda-\acute{\epsilon}-\sigma-\omega$	$\rightarrow \acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\lambda\tilde{\omega}$
	II.	$\acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\lambda-\acute{\epsilon}-\sigma-\epsilon\iota\varsigma$	$\rightarrow \acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\lambda\epsilon\tilde{\iota}\varsigma$
	III.	$\acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\lambda-\acute{\epsilon}-\sigma-\epsilon\iota$	$\rightarrow \acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\lambda\epsilon\tilde{\iota}$
Pl.	I.	$\acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\lambda-\acute{\epsilon}-\sigma-\omicron\mu\epsilon\nu$	$\rightarrow \acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\lambda\omicron\tilde{\upsilon}\mu\epsilon\nu$
	II.	$\acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\lambda-\acute{\epsilon}-\sigma-\epsilon\tau\epsilon$	$\rightarrow \acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\lambda\epsilon\tilde{\iota}\tau\epsilon$
	III.	$\acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\lambda-\acute{\epsilon}-\sigma-\omicron\upsilon\sigma\iota$	$\rightarrow \acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\lambda\omicron\tilde{\upsilon}\sigma\iota(\nu)$

φαίνω (rad. φαν)	φαν-ε-ϛ-ω	→ φαν-ῶ	(a se arăta, a apărea, a face să fie vizibil,
		→ φαν-εῖς etc.	a lumina, a străluci)
κρίνω	κριν-ε-ϛ-ω	→ κρῖν-ῶ (1 scurt)	(a judeca, a condamna)
		→ κριν-εῖς etc.	

Exersați:

1. Recapitulați modul de formare a viitorului și a aoristului sigmatic la verbele contrase sau terminate în oclusive:

- verbele contrase în –έω, –άω lungesc vocala finală a temei în η:

Ind.	<i>prezent</i>	<i>viitor</i>	<i>aorist</i>	
ποιέω-ῶ	ποιήσω	ἐποίησα		(a face, a crea, a săvârși)
τιμάω-ῶ	τιμήσω	ἐτίμησα		(a cinsti, a onora)

- verbele contrase în –όω lungesc vocala finală a temei în ω:

Ind.	<i>prezent</i>	<i>viitor</i>	<i>aorist</i>	
ἄξιόω-ῶ	ἐξιώσω	ἤξιωσα		(a considera vrednic, a socoti demn – pe cineva; v. și ἄξιος, -α, -ον = demn de)

- verbele terminate în oclusive:

Ind.		<i>prezent</i>	<i>viitor</i>	<i>aorist</i>	
labiale: β, π, φ, πτ	→ ψ	γράφω	γράψω	ἔγραψα	(a scrie)
guturale: γ, κ, χ, ττ	→ ξ	διώκω	διώξω	ἔδιώξα	(a urmări, a alunga)
dentale: δ, τ, θ, ζ	→ σ	πείθω	πείσω	ἔπεισα	(a convinge)

2. Conjuțați la modul *indicativ*, timpul *viitor I*, următoarele verbe:

κελεύω = a porunci, a ordona →

κωλύω = a împiedica, a deturna →

δια-τρίβω = a freca prin, a-și petrece timpul →

δια prep. + G. = prin; + A. = pentru, din cauza

τρίβω = a freca

ἄρχω = a conduce, a începe (+G) →

ψεύδω = a înșela →

φιλέω, -ῶ = a iubi	→
δουλεύω = a fi sclav, a fi rob	→
βλάπτω = a face rău cuiiva, a vătăma	→
πράττω = a face, a acționa, a săvârși	→
θαυμάζω = a admira, a se mira	→
ἐπιχειρέω, -ῶ = a pune mâna pe ceva, a întreprinde	→
κλέπτω = a fura	→
φυλάττω = a păzi, a apăra	→

3. Traduceți următoarele propoziții:

1. Ἐγὼ γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πώποτε ἤρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβούλευσα δέ (Pl. Ap.)¹⁵.

ἄλλος, -η, -ον = altul

ἡ ἀρχή, -ῆς = 1. început, introducere, principiu; 2. conducere, putere, autoritate, comandă; magistratură, îndatorire, însărcinare, funcție

οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδέν (G. οὐδενός, οὐδεμιᾶς, οὐδενός) = nici unul, nici una, nimeni (nici o persoană, nici un lucru)

πώποτε adv. = uneori; οὐ πώποτε, μη πώποτε, οὐδεπώποτε, οὐδεμίαν πώποτε = niciodată (până în prezent)

ἄρχω = a conduce, a începe (în text, ar putea fi și „a deține, a avea”) (+G)

ἡ πόλις, -εως = oraș, cetate, polis

βουλεύω = a chibzui, a delibera, a fi membru al Consiliului.

2. Δέομαι δ' ὑμῶν, ὃ Ἀθηναῖοι, ἀκοῦσαί μου τῆς κατηγορίας διὰ τέλους (Lycurg).

δέω = am nevoie de, am trebuință, a cere ceva de la cineva (+G)

ὑμῶν = vouă (forma de G., pers. a II-a pl. a pron. pers.)

ἀκούω = a asculta, a înțelege (+G)

ἡ κατηγορία, -ας = acuzație

τὸ τέλος, -ους = sfârșit, capăt, final

διὰ +G = în text: până la, de-a lungul

ἀκοῦσαί = inf. aor. act. sau imp. aor med.

¹⁵ Ἀπολογία Σωκράτους / (lat.) Apologia Socratis.

3. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ στρατιῶται ἐθαύμασαν (Xen. An.)

ἀκούσαντες = part. pl. aor. act., N.

θαυμάζω = a admira, a se mira

ὁ στρατιώτης, -ου = soldat

Declinarea a III-a

- Toate substantivele de declinarea a III-a au la G.sg. desinența – **ος**;
- La declinarea a III-a, întâlnim toate cele trei genuri: masculin, feminin, neutru;
- Desinențele:**

Sg. N. – nu știm precis care e tema, ca în latină (desigur, neutrele au N. V. și Ac. sg. egal cu tema; ele au desinența zero)

G. – **ος**

D. – **ι** (în general adscris)

A. – **ᾱ** (la substantivele cu tema consonantică; **ᾱ** provine dintr-un **v** vocalizat)

– sau **v** (la majoritatea substantivelor cu tema vocalică)

V. – egal cu tema

Pl. N. – **εις** (desigur, neutrele au la N. V. Ac. pl. terminația - ᾱ)

G. – **ων**

D. – **σι** (la D. pl. au loc, în general, contrageri)

A. – **ᾶς** (care provine dintr-un –**ς** prin vocalizarea lui **v** > ᾶ)

- sau – **ς** la unele teme vocalice (prin dispariția lui - **v**- din desinența - **ς**, cu lungirea compensatorie a vocalei precedente)

V. – egal cu tema

		Masculin		Feminin		Neutru	
		(corb)		(speranță)		(corp)	
Sg.	N.	ὁ	κόραξ	ἡ	ἐλπὶς	N.V.A.(τὸ)	σῶμα
	G.	τοῦ	κόρακ- ος	τῆς	ἐλπίδ- ος	G. τοῦ	σώματ- ος
	D.	τῷ	κόρακ- ι	τῆ	ἐλπίδ- ι	D. τῷ	σώματ- ι
	A.	τὸν	κόρακ- ᾱ	τὴν	ἐλπίδ- ᾱ		
Pl.	N.V.	οἱ	κόρακ- εις	αἱ	ἐλπίδ- εις	N.V.A.(τὰ)	σώματ- ᾶ
	G.	τῶν	κοράκ- ων	τῶν	ἐλπίδ- ων	G. τῶν	σωμάτ- ων
	D.	τοῖς	κόραξ ι(v)	ταῖς	ἐλπίσ ι(v)	D. τοῖς	σώμασ ι(v)
	A.	τούς	κόρακ- ᾶς	τάς	ἐλπίδ- ᾶς		

N.B.

a) Cuvintele pe care le întâlnim în cadrul acestei declinări au forme diferite la N. sg. Înlăturând desinența – **ος** de la a doua formă citată în dicționar a unui astfel de cuvânt (forma de **G. sg.**), obținem radicalul la care putem adăuga desinențele specifice următoarelor cazuri: ὁ κόραξ, κόρακος va avea radicalul **κόρακ-** (din motive de concizie, de obicei veți găsi citate substantivele sub forma: ὁ κόραξ, -ακος).

b) La D. pl., atunci când **consoana finală a radicalului** va întâlni consoana – **σ** din desinența - **σι**, se vor produce alterații fonetice:

Reguli:

γ, κ, χ +	σ	> ξ	ὁ κόραξ, -ακος (corb) va fi la D. pl. τοῖς κόραξι (din κόρακ-σι) (gutturale/palatale)
β, π, φ +	σ	> ψ	ἡ φλέψ, φλεβός (vână) va fi la D.pl. ταῖς φλεψί (din φλεβ-σί) (labiale)
δ, τ, θ, ν +	σ	> σ	τὸ σῶμα, -ατος (corp) va fi la D.pl. τοῖς σώμασι (din σώματ-σι) (dentale) ὁ χειμών, -ῶνος (iarnă, ger, furtună) va fi la D.pl. τοῖς χειμῶσι (din χειμῶν-σι)

Observați la substantivele κόραξ, ἐλπίς, σῶμα fluctuația regulilor de accentuare:

- subst. κόραξ are accentul inițial/prim (accentul Nominativului singular) ascuțit pe silaba **κό-**. La alte cazuri, silaba **κό-** devine silaba antepenultimă. Ea își păstrează accentul (ascuțit) atunci când silaba finală este scurtă (ceea ce se întâmplă la toate cazurile cu excepția G.pl.), însă îl pierde atunci când finala se lungește: accentul se mută în această situație pe penultima, fiind atras de pe antepenultima pe penultima de finala lungă (κο-**ρά-**κων).
- în cazul subst. ἐλπίς, nimic nu împiedică accentul să rămână la toate cazurile ascuțit pe **πί-**.
- în ceea ce privește substantivul σῶμα, putem spune că silaba **σῶ-** (care devine silaba antepenultimă la toate cazurile cu excepția N.V.A. singular) va purta accent ascuțit dacă silaba finală va fi scurtă: **σῶ-**μα-τος, **σῶ-**μα-τῖ, **σῶ-**μα-τᾶ, **σῶ-**μα-σῖ. În schimb, la G.pl., finala va fi lungă, așadar accentul ascuțit se va muta pe silaba penultimă: σῶ-**μά-**των.

Alte exemple de variații ale accentului:

Sg.	N.	ὁ	ἀγών (luptă, concurs)	Pl.	οἱ	ἀγῶν-ες
	G.	τοῦ	ἀγῶν-ος		τῶν	ἀγῶν-ων
	D.	τῷ	ἀγῶν-ῖ		τοῖς	ἀγῶ σῖ (ν)
	A.	τὸν	ἀγῶν-ᾶ		τοῦς	ἀγῶν-ᾶς
Sg.	N.V.	τὸ	ποίημα (produs creat, operă, poem)	Pl.	τὰ	ποιήματ-ᾶ
	G.	τοῦ	ποιήματ-ος		τῶν	ποιημάτ-ων
	D.	τῷ	ποιήματ-ῖ		τοῖς	ποιήμα σῖ (ν)

Accentul inițial al cuvântului ἀγών cade pe silaba **-γῶ-** care devine penultimă la celelalte cazuri cu excepția N.sg.: accentul va fi astfel determinat de regula **penultimei lungi accentuate**.

Accentul inițial al cuvântului ποίημα cade pe silaba **-ποι-**, silabă antepenultimă la N.sg. Cu excepția N.V.A. sg., silaba următoare **-η-** va fi antepenultima (dincolo de care accentul nu poate sta conform legii limitației): accentul va trece așadar pe silaba **-ῆ-**, unde se va menține atât timp cât silaba finală va fi scurtă (**regula antepenultimei**); dacă silaba finală se va lungi, accentul va fi atras spre aceasta și va trece pe silaba penultimă **-μά-**.

La declinarea a III-a, unele substantive (în special cele al căror radical constă într-o singură silabă, fiind astfel monosilabice la N.sg.) au accentul pe radical la N., V., A. și pe desinență la G. și la D:

Sg.	N.	ή	νύξ	(pe radical)	Pl.	αί	νύκτες	(pe radical)
	G.	τῆς	νυκτός	(pe desinență)		τῶν	νυκτῶν	(pe desinență)
	D.	τῆ	νυκτί	(pe desinență)		ταῖς	νυξί(ν)	(pe desinență)
	A.	τήν	νύκτα	(pe radical)		τάς	νύκτας	(pe radical)

Vocabular:

ή νύξ, νυκτός – noapte
 ó Ἕλλην, -ηνος – grec
 ἑλληνικός *adj.* – grecesc
 ή Ἑλλάς, -άδος – Grecia
 ó χειμών, -ῶνος – iarnă, ger, furtună
 τὸ κτῆμα, -ατος – lucru dobândit, bun, proprietate
 κτά-ομαι – eu câștig, procur, posed, am
 ó sau ή παῖς, παιδός – copil
 παίζω – eu mă joc
 ή παιδεία – educație
 ó ἀνὴρ, ἀνδρός – bărbat, soț
 ἀνδρεῖος – curajos
 δειλός – laș, fricos, poltron
 ó γέρον, -οντος – bătrân
 σοφός – înțelept, învățat, priceput
 τέρω – a încânta
 ή σιγή - liniște
 σιγά-ω – eu tac

ή σοφία – înțelepciune, știință
 ó φιλόσοφος - filosof
 ή φιλοσοφία - filosofie
 ράδιος - ușor
 μανθάνω – eu învăț, eu studiez
 ή βουλή – voință, cugetare, senat
 βούλομαι – eu vreau
 ή γυνή – femeie
 σώφρων, -ονος – cu bun simț, rațional, ponderat
 ó κόσμος – ordine, ornament, univers
 κοσμέ-ω – a împodobi
 εύρίσκω – eu gădesc
 ή οἰκία - casă
 ή τέχνη – artă, meserie, tehnică
 τερπνός, ή, -όν – agreabil, plăcut, vesel, încântător

Expresii:

δεινός + *un vb. la modul infinitiv* – abil la, îndemânat în a: δεινός εύρίσκειν τέχνας – îndemânat în a găsi șiretlicuri

καί se utilizează uneori ca adverb, cu sensul de *chiar și, de asemenea*: καὶ οἱ γέροντες - chiar și bătrânii, bătrânii de asemenea

ἡμέρας καὶ νυκτός – zi și noapte (Genitivul timpului)

(τῆς) νυκτός sau ἐν (τῆ) νυκτί – în timpul nopții, noaptea

(τοῦ) χειμῶνος sau ἐν (τῷ) χειμῶνι – iarna, în timpul iernii

1. Traduceți:

1. Ὁ μὲν γέρον ἀναγκάζειν βούλεται τοὺς παῖδας τὰ γράμματα μανθάνειν, οἱ δὲ παῖδες παίζειν βούλονται. 2. Οὐ φιλοῦνται ὑπὸ τῶν παιδῶν οἱ γέροντες οἱ ῥαδίως ὀργιζόμενοι. 3. Τοῖς ἀνδράσι προσήκει εἶναι ἀνδρείους (ἀνδρείους). 4. Ξένοι πολλοὶ φιλοῦσι καὶ μανθάνουσι τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶτταν· μανθάνουσι καὶ τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν. 5. Οὐκ ἀνάγκη ἐστὶν ἐργάζεσθαι ἡμέρας καὶ νυκτός. 6. Καλὴ μὲν ἐστὶν ἡ τῶν Ἑλλήνων γλῶττα, ῥαδία δ' οὐκ ἔστι μανθάνειν. 7. Χειμῶνος οὐ φέρουσι καρποὺς οἱ ἀγροί. 8. Καλῶς παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις παιδεύονται οἱ τῶν ἐλευθέρων παῖδες. 9. Κτήματα πολλὰ κτᾶσθαι βουλομένῳ ἀνάγκη ἐστὶν ἐργάζεσθαι καὶ χρηματίζεσθαι. 10. Ἀγαθὸν μέγιστον ἡ παιδεία. 11. Ἡμέραι καλαὶ εἰσι καὶ ἐν χειμῶνι (χειμῶνος). 12. Οἱ μὲν παῖδες τοῖς παισὶ χαίρουσιν, οἱ δὲ γέροντες τοῖς γέρουσιν. 13. Τῷ τῶν αἰγῶν γάλακτι οἱ γεωργοὶ τυρὸν ποιοῦσιν. 14. Μάστιξιν ἐνίοτε κολάζονται οἱ δοῦλοι. 15. Οἱ ἡγεμόνες τοὺς ἄνδρας ἐγείρουσιν τῷ τῆς σάλπιγγος σήματι.
1. ἀναγκάζω – eu oblig; τὸ γράμμα, -ατος – literă, scrisoare; 2. ὀργίζομαι – eu mă înfurii; 3. προσήκει – se cuvine, trebuie; 5. ἀνάγκη ἐστὶν – e nevoie, este necesar; ἐργάζομαι - eu lucrez, eu muncesc. 8. παρὰ+ D. la (a nu se confunda cu παρὰ+ G. din partea). 9. χρηματίζομαι – eu fac afaceri, eu fac negoț; 12. χαίρω – eu mă bucur; cu un D.: îmi face plăcere să, mă bucur să fiu cu; 13. ἡ αἶξ, αἰγός – capră; τὸ γάλα, γάλακτος – lapte; ὁ τυρός – brânză. 14. ἡ μάστιξ, -ιγος – bici; κολάζω – eu pedepsesc. 15. ὁ ἡγεμών, -όνος – conducător; τὸ σῆμα, -ατος – semnal; ἡ σάλπιγξ, -ιγος – trompetă; ἐγείρω – eu mă trezesc.

2. Traduceți:

1. Τὰ πρόβατα εὖ θεραπεύεται ὑπὸ τῆς τοῦ γεωργοῦ γυναικός. 2. Ἡ μὲν τῶν γεωργῶν τέχνη ἐστὶ χρήσιμος, ἡ δὲ τῶν ἰατρῶν τέχνη ἐστὶ καὶ χρήσιμος· πᾶσαι γὰρ αἱ τέχναι εἰσὶ χρήσιμοι. 3. Ὑπνον μὲν φιλοῦσιν ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι, τὰ δὲ τῶν ἀγρῶν ἔργα οὐ πάντες. 4. Οὐ φιλοῦσι γέροντες πολλοὶ τοὺς τῶν νέων τρόπους. 5. Βούλεται ἡ γυνὴ πάντα ἐν τῇ οἰκίᾳ εἶναι ἐν κόσμῳ. 6. Δεινοὶ οἱ ἰατροὶ πασῶν τῶν νόσων τὰς αἰτίας εὕρισκειν. 7. Δειναὶ αἱ γυναῖκες τοὺς ἄνδρας τέρπειν. 8. Εὐδαίμων ἀνὴρ εἰμι, ὃς γυναῖκα ἔχω σόφρονα καὶ παῖδας χρηστοὺς καὶ φίλους πολλοὺς καὶ οἰκίαν τερπνὴν. 9. Τερπνὴ ἐστὶν ἡ τῆς νυκτὸς σιγή. 10. Ἡμέρας μὲν ἄδουσι, νυκτὸς δὲ σιγῶσιν οἱ τέττιγες. 11. Καλοῖς ἀγάλμασι τὴν οἰκίαν κοσμοῦμαι. 12. Τοῖς ῥήτορσι δεινοῖς (δεινοῦς) εἶναι προσήκει τοὺς ἄλλους ῥήμασι πείθειν. 13. Τοῖς τῶν ὀρνίθων τερπνοῖς ἄσμασι τέρπεται ὁ τοῦ γεωργοῦ φίλος. 14. Τοῖς μὲν φιλοσόφοις προσήκει εἶναι φρονίμοις (φρονίμους) καὶ ἐπιστήμοσιν (ἐπιστήμονας), τοῖς δὲ παισὶν εἶναι σόφροσιν (σόφρονας), ταῖς δὲ γυναῖξιν εἶναι καλαῖς (καλάς). 15. Δεινοὶ οἱ παῖδες εὕρισκειν ἐν τοῖς ἀγροῖς καλιάς. 16. Ἐν ἀπάσῃ τῇ οἰκουμένη, αἱ ἐλπίδες τοὺς ἀνθρώπους εὐδαίμονας ποιοῦσιν.
2. χρήσιμος – util, folositor; 4. ὁ τρόπος – mod de a acționa, comportament. 8. εὐδαίμων, -on = fericit; ὅς – (eu cel) care; σόφρων, -on = înțelept, cuminte. 10. ἄδω – eu cânt; ὁ τέττιξ, -ιγος – greier. 11. τὸ ἄγαλμα, -ατος – statuie. 12. ὁ ῥήτωρ, -ορος – retor, orator; τὸ ῥῆμα, -ατος – cuvânt, frază; πείθω – eu conving. 13. ἡ ὄρνις, -ιθος – pasăre; τὸ ἄσμα, -ατος – cântec. 14. ἐπιστήμων – instruit, savant, erudit. 15. ἡ καλιά – cuib. 16. ἡ οἰκουμένη = ἡ οἰκουμένη γῆ (οἰκέω – eu locuiesc); ποιέω – cu sensul de a restitui, a da, a face să devină.

Limba greacă veche Curs 16

Aoristul I (sigmatic) – timp trecut

La modul indicativ, aoristul arată timpul și corespunde, cu aproximație, perfectului simplu din limba română sau, mai degrabă, perfectului compus. La alte moduri, aoristul arată aspectul.

Aoristul se formează din *augment* (ε) + *radicalul verbului* + *sufixul σα* + *desinențe secundare active* (-ν, -ς, - ... < [τ], -μεν, -τε, -ν < [ντ].)

Dacă verbul începe cu o vocală sau cu un diftong, augmentul va fi temporal, nu *silabic*, și se petrec aceleași contrageri ca la imperfect.

Desinențele sunt cele de la imperfect, doar că:

- la persoana I sg. avem **σα** care provine din σα-ν;
- la persoana a III-a sg. avem **σε** pentru că desinența a dispărut;
- iar la persoana a III-a pl. avem **σαν** care provine din σα-ντ.

Așadar, terminațiile care vor rezulta la aorist (valabile, totuși, numai în anumite situații) vor fi:

-σα, -σας, -σε, -σαμεν, -σατε, -σαν.

<i>Ex.:</i>		λύω = eu dezleg, eu eliberez
	Sg.	I. ἔ-λυ-σα
		II. ἔ-λυ-σα-ς
		III. ἔ-λυ-σε
	Pl.	I. ἐ-λύ-σα-μεν (atenție la mutarea accentului!)
		II. ἐ-λύ-σα-τε (atenție la mutarea accentului!)
		III. ἔ-λυ-σα-ν

Conjugați următoarele verbe la indicativ aorist:

	χρίω = a unge		παιδεύω = a educa
Sg.	I. ἔχρισα	Sg.	I. ἐπαίδευσα

ἀκούω = a auzi
Sg. I. ε+ακου+σα > ἤκουσα

ἰκετεύω = a implora
Sg. I. κέτευσα

Dacă tema (radicalul) verbului se termină într-o oclisivă (labială, guturală, dentală) sau în ζ (zeta), se petrec următoarele fenomene fonetice:

βλέπω = a vedea, a privi
ἐ+βλεπ+σα > ἔβλεψα
διώκω = a urmări
ἐ+διωκ+σα > ἐδίωξα
πορίζω = a oferi
ἐ+ποριζ+σα > ἐπόρισα
ἀνύσω = a termina
ἐ+ανυτ+σα > ἤνυσα
ἀρπάζω = a răpi, a smulge, a fura
ἐ+αρπαζ+σα > ἤρπασα

Dacă verbul este un cuvânt compus cu prepoziție, augmentul apare între prepoziție și cuvântul simplu:

καταλύω = a distruge
κατ-έ-λυ-σα
περιφύω = a planta, a da naștere în jur, a cultiva în jurul casei
περι-έ-φυ-σα

Verbele care au tema terminată în lichidă (λ, ρ) sau în nazală (μ, ν) pierd pe σ (sigma) după consoana lichidă sau nazală în care se termină radicalul, iar vocala din interiorul radicalului verbului se lungeste compensativ:

α > η
ε > ει
ι > ῑ
υ > ῡ

φαίνω = a străluci

radical: **φαν**: ε+φαν+σα > ἔφα(α devine η)νσα (dar sigma cade și α se lungește în η) > ἔφηνα

Sg.	I.	ἔφηνα
	II.	ἔφηνας
	III.	ἔφηνε
Pl.	I.	ἐφήναμεν
	II.	ἐφήνατε
	III.	ἔφηναν

ἀγγέλλω = a vesti

rad. **ἀγγελ**: ε+α(>η)γγε(>ει)λ+σα > ἤγγειλα

κρίνω = a judeca

rad. **κρίν**: ἔ+κριν+σα > ἔκριν̄α

ἀμύνω = a înlătura

rad. **ἀμῦν**: ἐ+αμῦν+σα > ἤμῦνα

2. Conjugați la modul *indicativ*, timpul *aorist I (sigmatic)*, următoarele verbe:

κελεύω = a porunci, a ordona →

κωλύω = a împiedica, a deturna →

δια-τρίβω = a freca prin, a-și petrece timpul →

δια prep. + G. = prin; + A. = pentru, din cauza

τρίβω = a freca

ἄρχω = a conduce, a începe (+G) →

ψεύδω = a înșela →

φιλέω, -ῶ = a iubi →

δουλεύω = a fi sclav, a fi rob →

βλάπτω = a face rău cuiva, a vătăma →

πράττω = a face, a acționa, a săvârși →

θαυμάζω = a admira, a se mira →

ἐπιχειρέω, -ῶ = a pune mâna pe ceva, →

a întreprinde

κλέπτω = a fura →

φυλάττω = a păzi, a apăra

→

Limba greacă veche Curs 17

Indicativul perfect

Este de două feluri: 1. *perfect slab sau perfect cu kappa* și
2. *perfect tare sau perfect fără kappa*

1. **Perfectul slab sau perfectul cu kappa** se formează de la verbele a căror temă (radical) se termină în **vocală**, în **diftongul εν**, în **lichidă (λ, ρ)** și în **dentală (δ, τ, θ)** sau **zeta (ζ)**; dentalele și zeta cad în fața lui kappa. Perfectul se formează din următoarele elemente:

Reduplicație + radical + κ (marca, prefixul perfectului) + α (vocală de legătură) + desinențe personale active

Reduplicația presupune **repetarea consoanei inițiale** a verbului, urmată de vocala **e psilon (ε)**:

λύω = a dezlega, a elibera

Sg.	I.	λέ-λυ-κ-α	(trad.: eu am dezlegat)
	II.	λέ-λυ-κ-α-ς	
	III.	λέ-λυ-κ-ε	
Pl.	I.	λε-λύ-κ-α-μεν	(deoarece s-a lungit cuv. cu o silabă, acc. se mută pe antepenultima!)
	II.	λε-λύ-κ-α-τε	(deoarece s-a lungit cuv. cu o silabă, acc. se mută pe antepenultima!)
	III.	λε-λύ-κ-α-σι	(deoarece s-a lungit cuv. cu o silabă, acc. se mută pe antepenultima!)

Pentru exercițiu, conjugați la modul indicativ, timpul perfect, următoarele verbe:

παιδεύω = a educa

βασιλεύω = a domni, a fi rege

Sg.	I.	πε-παίδευ-κ-α	I.	βε-βασίλευ-κ-α
-----	----	---------------	----	----------------

Obs.:

1. Dacă verbul începe cu o vocală, perfectul se formează cu *augmentul temporal e psilon (ε)*, care se păstrează la perfectul tuturor modurilor.

La întâlnirea augmentului ε cu vocala inițială a verbului au loc **aceleași contrageri** ca la *imperfect* sau *aorist*:

ἀρπάζω = a fura, a răpi, a smulge

ε + ἀρπαζ + κ + α > ἤρπακα (ζ cade în fața lui κ)

ἀγγέλλω = a anunța, a vesti

ε + ἀγγέλ + κ + α > ἤγγελα

ἰσχύω = a fi puternic

ε + ἰσχυ + κ + α > ἴσχυκα (rămân neschimbate de augment, inițialele: η ω ι υ ει ου)

ἐλπίζω = a spera

ε + ἐλπίζ + κ + α > ἤλπικα (ζ cade în fața lui κ)

2. Perfectul se formează cu *augmentul e psilon (ε)* și atunci când verbul începe cu o consoană compusă, cu două consoane (numai în cazul în care a doua consoană nu este o lichidă – λ, ρ) și cu trei consoane:

ψάω = a atinge

ἔψαυκα

πτύω = a scuipa

ἔπτυκα

στρέφω = a întoarce

ἔστροφα (aici avem perfect tare, fără κ)

3. Dacă verbul începe cu o oclisivă + o sonantă (λ, μ, ν, ρ), perfectul se face cu reduplicarea oclusivei:

πνέω = a respira

πέπνευκα

4. Dacă verbul începe cu rho (ρ), ρ se dublează, iar perfectul se formează cu augment temporal:

ρίπτω = a arunca

ἔρριψα

ρέω = a curge

ἔρρύηκα [rad. σρεφ/σρφε, σεσρφ (σρ > ρρ; φ > υ), > ερρυ]

5. Dacă verbul începe cu grupul consonantic γν, perfectul se formează cu augment:

γνωρίζω = a cunoaște

ἔγνωρικα

6. Dacă verbul începe cu o consoană aspirată (χ, φ, θ), reduplicarea se face cu ajutorul consoanei surde corespunzătoare (κ, π, τ):

χρίω = a unge

φύω = a se naște, a crește, a răsări

θύω = a jertfi

κέχρικα

πέφυκα

τέθυκα

7. Dacă verbul este un cuvânt compus, reduplicarea sau augmentul se pune între prefix și verbul simplu:

κατα-λύω = a sfârși, a termina

ἐξ-αγγέλλω = a înștiința

κατα-λέ-λυ-κα

ἐξ-ήγγελ-κα

8. Unele verbe care încep cu lambda nu primesc e psilon (ε), ci **ει**, fac reduplicarea cu ει:

λαμβάνω = a lua

λαγχάνω = a obține ceva, a dobândi prin tragere la sorți

εἴληφα

εἴληχα

VERBE CONTRASE

Obs.:

La perfectul slab sau cu kappa: verbele contrase (care au tema terminată în α, ε, ο) lungesc aceste vocale la perfect în eta (η) și o mega (ω) așa cum se întâmplă și la viitor și la aorist:

τίμαω = a cinsti > τετίμηκα

ποιέω = a face > πεποίηκα

μισθόω = a plăti > μεμίσθωκα

2. **Perfectul tare sau fără kappa** se formează de la verbele a căror temă se termină în **guturală** sonoră sau surdă (γ, κ) și în **labială** sonoră sau surdă (β, π); kappa cade după labială și guturală, iar guturala și labiala devin **aspirate** (γ, κ devin χ, iar β, π devin φ).

Altfel spus, verbele cu radicalul terminat în consoană (în afară de **lichidă** (λ, ρ), **dentală** (δ, τ, θ) sau **zeta** (ζ)) aspiră consoana finală și nu mai primesc –k–.

RECAPITULAȚI clasificarea consoanelor (17 consoane):

- **9 oclusive** – sunt cele la care sistemul fonator este împiedicat să lucreze:

	sonore	surde	aspirate
guturale	γ	κ	χ
labiale	β	π	φ
dentale	δ	τ	θ

- 4 sonante:

a) 2 lichide:

b) 2 nazale:

- o siflantă: σ

- 3 consoane compuse: ζ, ψ, ξ

βλέπω = a privi, a vedea

βε-βλεπ(>φ)-κ-α (kappa (κ) cade după o labială sau o guturală, iar acestea devin aspirate)

Sg.	I.	βέβλεφα
	II.	βέβλεφα-ς
	III.	βέβλεφε
Pl.	I.	βεβλέφαμεν
	II.	βεβλέφατε
	III.	βεβλέφασι

τρίβω = a freca
τέτριβ-κα > τέτριφα

βλάπτω = a răni, a vătăma, a face rău cuiva
(rad. βλαβ-) βέβλαβ-κα > βέβλαφα

διώκω = a urmări
δεδίωκ-κα > δεδίωχα

ἄγω = a duce, a conduce (într-o direcție)
ε + α > η

Sg.	I.	ἦχα
	II.	ἦχας
	III.	ἦχε
Pl.	I.	ἦχαμεν
	II.	ἦχατε
	III.	ἦχασι

Obs.:

Unele verbe se abat de la regulă, păstrând consoana finală neaspirată:

φεύγω = a fugi > πέ-φευγ-α

Dacă tema verbului se termină într-o aspirată, de asemenea, ea nu se mai schimbă:

γράφω = a scrie > γέ-γραφ-α

Exersați:

1. Formați indicativul perfect (diateza activă) al următoarelor verbe:

βουλεύω = a chibzui, a delibera (la d. medie: a se consulta)

πιστεύω = a se încrede în, a da crezare cuiva + D.

φύω = a se naște, a crește, a răsări

ἀδικέω-ῶ = a fi nedrept, a nedreptăți

ὁμολογέω-ῶ = a fi de acord cu, a recunoaște, a mărturisi

σιγάω-ῶ = a tăcea

ἀξιόω-ῶ = a considera demn, a socoti vrednic (de)

πτύω = a scuipa

βλάπτω = a răni, a vătăma, a face rău cuiva (rad. βλαβ-)

ἄρχω = a fi primul, întâiul, a conduce, a domina

ὕβριζω = I. a fi obraznic, impertinent; II. a trata cu obraznicie, a se purta urât, a insulta, a jigni

φυλάττω = a păzi, a apăra

στρατηγέω-ῶ = a comanda o armată, a fi general

ἐπιορκέω-ῶ = a călca un jurământ

Limba greacă veche Curs 18

Conjunctivul prezent – diateza activă

Modul conjunctiv, timpul prezent, se caracterizează prin vocala tematică lungă, la care se adaugă desinențele personale principale. Desinențele personale active sunt legate de temă prin vocala tematică lungă. Astfel, la persoana a II-a sg. vom avea **-ης**, în locul terminației de indicativ prezent **-εις**; la persoana a III-a sg. avem **-η**, în loc de **-ει**; la persoana a III-a pl. avem **-ωντι > -ωνσι > -ωσι**, în loc de **ο+ντι > ονσι > ουσι**.

Așadar, vom avea următoarea formulă:

- **tema de prezent a verbului + terminațiile: -ω, -ης, -η, -ωμεν, -ητε, -ωσι.**

Ex.:

λύω = a dezlega, a elibera

χρίω = a unge

Sg.	I.	λύ-ω	(eu să dezleg)	Sg.	I.	χρί-ω	(eu să ung)
	II.	λύ-ης			II.	χρί-ης	
	III.	λύ-η			III.	χρί-η	
Pl.	I.	λύ-ω-μεν		Pl.	I.	χρί-ω-μεν	
	II.	λύ-η-τε			II.	χρί-η-τε	
	III.	λύ-ωσι			III.	χρί-ωσι	

Dual, pers. a II-a: λύ-η-τον

Dual, pers. a II-a: χρί-η-τον

Dual, pers. a III-a: λύ-η-τον

Dual, pers. a III-a: χρί-η-τον

Conjugați la modul conjunctiv, timpul prezent, verbul παιδεύω = a educa:

Obs.:

1. Dacă tema verbului se termină într-o consoană, la întâlnirea consoanei cu terminațiile conjunctivului prezent **nu au loc**, în această situație, **contrageri**, așa cum se întâmpla, de exemplu, la indicativ viitor I (διώκω > διώκ+σ+ω → διώξω):

Sg.	I.	βλέπ-ω (a vedea, a privi)	Sg.	I.	διώκ-ω (a urmări, a alunga)
	II.	βλέπ-ης etc.		II.	διώκ-ης etc.

2. Dacă tema verbului se termină în -α, -ε sau -ο (verbele contrase), atunci au loc următoarele contrageri:

a) Pentru verbele cu tema în -α-:

$\alpha + \eta > \bar{\alpha}$

$\alpha + \eta > \alpha$

$\alpha + \omega > \omega$

Ex.: νικά-ω > νικῶ = a învinge

Sg.	I.	νικά-ω	→ νικῶ	(eu să înving)
	II.	νικά-ης	→ νικῶς	
	III.	νικά-η	→ νικῶ	
Pl.	I.	νικά-ω-μεν	→ νικῶμεν	
	II.	νικά-η-τε	→ νικᾶτε	
	III.	νικά-ω-σι	→ νικῶσι	

Dual, pers. a II-a: νικά-η-τον → νικᾶτον

Dual, pers. a III-a: νικά-η-τον → νικᾶτον

N.B.: La conjunctiv prezent, verbele cu tema în -α- au aceleași forme ca la indicativ prezent, deoarece în urma contragerii dintre α și ει rezultă α (νικά-εις > νικᾶς), dintre α și ε rezultă ᾶ (νικά-ε-τε > νικᾶτε), dintre α și ου rezultă ω (νικά-ουσι > νικῶσι) etc.

b) Pentru verbele cu tema în -ε-:

$\epsilon + \eta > \eta$

$\epsilon + \eta > \eta$

$\epsilon + \omega > \omega$

Ex.: ποιέω > ποιῶ = a face

Sg.	I.	ποιέ-ω	→ ποιῶ	(eu să fac)
	II.	ποιέ-ης	→ ποιῆς	
	III.	ποιέ-η	→ ποιῆ	
Pl.	I.	ποιέ-ω-μεν	→ ποιῶμεν	
	II.	ποιέ-η-τε	→ ποιῆτε	
	III.	ποιέ-ω-σι	→ ποιῶσι	

Dual, pers. a II-a: ποιέ-η-τον → ποιῆτον
 Dual, pers. a III-a: ποιέ-η-τον → ποιῆτον

c) Pentru verbele cu tema în -ο-:

ο+η > ω

ο+η > οι

ο+ω > ω

Ex.: στεφανόω > στεφανῶ = a încununa

Sg.	I.	στεφανό-ω	→ στεφανῶ (eu să încununez)
	II.	στεφανό-ης	→ στεφανοῖς
	III.	στεφανό-η	→ στεφανοῖ
Pl.	I.	στεφανό-ω-μεν	→ στεφανῶμεν
	II.	στεφανό-η-τε	→ στεφανῶτε
	III.	στεφανό-ωσι	→ στεφανῶσι
Dual, pers. a II-a:		στεφανό-η-τον	→ στεφανῶτον
Dual, pers. a III-a:		στεφανό-η-τον	→ στεφανῶτον

Conjunctivul aorist – diateza activă

Modul conjunctiv, timpul aorist, arată timpul, o acțiune trecută și momentană, deși se traduce, în limba română, tot prin conjunctivul prezent (eu să dezleg, eu să educ etc.). Conjunctivul prezent indica o acțiune continuă, aflată în progresie, în timp ce conjunctivul aorist indică o acțiune punctuală, nedefinită.

Conjunctivul aorist se formează adăugând la tema de prezent a verbului un -σ- și apoi aceleași terminații ca la conjunctiv prezent:

λύω = a dezlega, a elibera

Sg.	I.	λύ-σ-ω (eu să dezleg)
	II.	λύ-σ-ης
	III.	λύ-σ-η
Pl.	I.	λύ-σ-ω-μεν
	II.	λύ-σ-η-τε
	III.	λύ-σ-ωσι
Dual, pers. a II-a:		λύ-σ-η-τον
Dual, pers. a III-a:		λύ-σ-η-τον

Obs.:

1. Dacă tema verbului se termină într-o consoană, la întâlnirea consoanei cu -σ se produc aceleași modificări fonetice ca la modul indicativ, timpul viitor I:

βλέπω →	βλέψω
→	βλέψης
διώκω →	διώξω

→ διώξης

2. Conjunctivul grec se traduce, de regulă, cu ajutorul mărcii de conjunctiv „să”; cu toate acestea, sunt situații când, în special în propozițiile secundare, conjunctivul grec poate fi tradus prin indicativ prezent sau viitor:

Τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύματι τε πραύτητος;

Ce voiți? Cu nuiuaa să vin la voi sau cu dragoste și cu duhul blândeții? (1 Cor. 4:21)

Ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε;

Dacă îi iubiți pe cei ce vă iubesc, ce răsplată aveți? (Mt. 5:18)

Exersați:

1. Formați conjunctivul următoarelor verbe după indicații:

- conjunctivul prez., pers. a II-a sg., al verbului: ἄγω = a duce, a conduce →
- conjunctivul prez., pers. a III-a sg., al verbului: ὁράω = a vedea →
- conjunctivul prez., pers. a II-a sg., al verbului: δηλόω = a arăta →
- conjunctivul aorist, pers. a III-a pl., al verbului:
πράττω (rad. πράγ-) = a face, a acționa →

2. Precizați la ce mod și timp sunt următoarele forme verbale:

- βασιλεύσητε (βασιλεύω = a conduce, a domni + G.) →
- δηλώση (δηλόω = a arăta) →
- διώκη (διώκω = a urmări, a alunga) →
- κρύπτη (κρύπτω = a ascunde) →
- κρατή (κρατέω = a stăpâni ceva + G.) →
- ἀγγέλλωμεν (ἀγγέλλω = a anunța, a vesti) →
- ἀκούητε (ἀκούω = a auzi) →
- ἄρξη (ἄρχω = a conduce, a începe +G.) →